

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินการ
การทูตวัฒนธรรมของไทยในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
กรณีศึกษากรุงเบอร์ลิน เมืองพหุวัฒนธรรม

จัดทำโดย นางอรพินทร์ ลีลิตธรรม
รหัส 9014

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ปี 2560
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการดำเนินการ
การทูตวัฒนธรรมของไทยในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
กรณีศึกษากรุงเบอร์ลิน เมืองพหุวัฒนธรรม

จัดทำโดย นางอรพินทร์ ลีลิตธรรม
รหัส 9014

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ปี 2560
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต สุรพงษ์ ชัยนาม)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต ธฤต จรุงวัฒน์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การทูตวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานแล้วนับศตวรรษ โดยนักสำรวจ นักเดินทาง พ่อค้า ครู และศิลปิน ซึ่งต่างมีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปจากตน และก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกัน หลายประเทศต่างใช้การทูตวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการสร้างภาพลักษณ์ ความเชื่อมั่นและทัศนคติที่ดีต่อประเทศของตน

ในยุคสงครามเย็นมีการใช้การทูตวัฒนธรรมในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและผ่อนคลายความขัดแย้งต่าง ๆ โดยประเทศที่ใช้การทูตวัฒนธรรมอย่างชัดเจน ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและอดีตสหภาพโซเวียต อย่างไรก็ตาม ด้วยสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศย่อขนาดของโลกให้เล็กลง เกิดการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การก้าวข้ามความเป็นรัฐชาติในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการผงาดขึ้นเป็นมหาอำนาจของหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย การรวมตัวกันทางเศรษฐกิจหลายกลุ่มที่สลับซับซ้อนจนก่อให้เกิดขว้างขว้างอำนาจหลายขั้ว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้หลายประเทศต่างหันมาใช้ในการทูตวัฒนธรรมอย่างกว้างขวางเพื่อรับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกที่ดำเนินไปอย่างมีพลวัต และเพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างผลประโยชน์ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและการทหาร

สำหรับไทย รัฐบาลปัจจุบัน โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 ว่ารัฐบาลจะเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศบนหลักการที่ว่านโยบายต่างประเทศเป็นส่วนประกอบสำคัญของนโยบายองค์รวมทั้งหมดในการบริหารราชการแผ่นดิน จะนำกลไกทางการทูตแบบบูรณาการมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม จะอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ กระทรวงการต่างประเทศซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตกับนานาประเทศ ได้ดำเนินนโยบายโดยใช้การทูตวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ของไทยมานานแล้วเช่นกัน

ผู้ศึกษาได้รับแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งหน้าที่ในต่างประเทศที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน 2 ครั้ง คือระหว่าง ค.ศ. 2004–2008 ในฐานะเลขานุการเอก ดูแลงานด้านสารนิเทศและวัฒนธรรม และอีกครั้งตั้งแต่ ค.ศ. 2015 จนถึงปัจจุบัน ในฐานะอัครราชทูตที่ปรึกษาเห็นว่ากิจกรรมด้านวัฒนธรรมของไทยที่เป็นกิจกรรมหลักที่จะต้องจัดทุกปีและดำเนินมาเป็นเวลานานแล้ว คืองานเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1988 และประสบความสำเร็จด้วยดีมาตลอด อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษามีความเห็นว่าเมื่อ 30 ปีที่แล้ว เมืองบาด ฮอมบวร์กอาจมีความเหมาะสมสำหรับการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของไทยด้วยเหตุผลทางสายสัมพันธ์แห่งประวัติศาสตร์ระหว่างไทยกับเมืองบาด ฮอมบวร์ก และด้วยสภาพของเยอรมนีซึ่งกำลังถูกแบ่งเป็น

สองประเทศ และเมืองบาด ฮอมบวร์ก อยู่ใกล้กับเมืองบอนน์ ซึ่งเป็นที่ตั้งสถานที่ทำการรัฐบาลเยอรมันตะวันตก แต่ในปัจจุบัน เยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกได้รวมกันแล้วโดยมีกรุงเบอร์ลินเป็นเมืองหลวง ลักษณะทางกายภาพของเมืองบาด ฮอมบวร์กจึงไม่น่าจะตอบโจทย์การพัฒนาวัฒนธรรมของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ กอปรกับท่ามกลางสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ไทยซึ่งเป็นประเทศขนาดกลางไม่ได้เป็นมหาอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือทางทหาร คุณลักษณะเด่นสำคัญของไทยคือวัฒนธรรมซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ตลอดจนสร้างความโดดเด่นและผลักดันให้ไทยยืนบนเวทีโลกได้ ดังนั้น การพัฒนาวัฒนธรรมจึงสำคัญสำหรับไทยและต้องตอบสนองเป้าประสงค์การดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทยให้ได้ประโยชน์สูงสุด ไทยจึงควรพิจารณาปรับแนวทางการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนีให้สอดคล้องและก้าวทันตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย แผนการดำเนินการที่ชัดเจนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งแสวงหาสถานที่ใหม่ ๆ สำหรับการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรม เช่น เมืองใหญ่ต่าง ๆ ในเยอรมนี เพื่อสร้างโอกาสในการขยายการรับรู้เกี่ยวกับไทยให้เข้าถึงชาวเยอรมันและต่างชาติอื่น ๆ อันจะก่อให้เกิดผลกระทบในการสร้างภาพลักษณ์และประชาสัมพันธ์ประเทศไทยในวงกว้างให้ได้มากที่สุด

ในรายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ ผู้ศึกษาเลือกกรุงเบอร์ลินเป็นตัวอย่างการศึกษาในการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทยในเมืองใหญ่ของเยอรมนีที่ประสบความสำเร็จระดับประเทศ โดยพิจารณาศักยภาพทางด้านกายภาพ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและอื่น ๆ ของกรุงเบอร์ลินในฐานะที่เป็นเมืองหลวงของเยอรมนีและเมืองพัฒนาวัฒนธรรมของโลก รวมทั้งชุมชนชาวไทยที่อาศัยในกรุงเบอร์ลินและเมืองใกล้เคียง โดยมุ่งหวังที่จะได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนี เพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ของไทยในเยอรมนี อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างผลประโยชน์ของไทยในด้านอื่น ๆ ต่อไป ทั้งนี้ ผู้ศึกษายังได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายทั้งในระดับกระทรวงและระดับสถานเอกอัครราชทูต ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมในเยอรมนี เพื่อการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมในเชิงรุกอย่างมีบูรณาการ มีประสิทธิภาพ ตลอดจนตอบสนองเป้าประสงค์ของไทยได้ในทุกมิติ นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังได้จัดทำร่างโครงการสำหรับระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี ซึ่งเป็นผลจากการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษามาประกอบการจัดทำร่างโครงการ “สหยาเก่า-มิตรใหม่” รูปแบบเบอร์ลิน (Berlin Model) โดยผนวกเมืองสำคัญในเยอรมนีซึ่งเป็นทั้งเมืองที่รู้จักไทยแล้วในระดับหนึ่ง เช่น นครฮัมบวร์ก และเมืองใหม่จากอดีตเยอรมันตะวันออก เช่น เมืองไลพ์ซิก เมืองเดรสเดน ด้วยเล็งเห็นในศักยภาพของเมืองทั้งสามว่าจะสามารถตอบโจทย์การพัฒนาวัฒนธรรมของไทย รวมทั้งเพื่อเป็นการบริหารงบประมาณให้ได้ประโยชน์สูงสุดด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเชื่อว่าเมื่อชาวเยอรมันมีความรู้สึกที่ดีต่อไทย มีความนิยมไทย การแปลงความนิยมไทยไปสู่ผลประโยชน์ด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจจะนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางการค้าของสินค้าและการบริการของไทย การท่องเที่ยว ตลอดจนการลงทุนในไทยในระยะยาวได้อย่างแน่นอนโดยไม่ยากนัก อย่างไรก็ตามทุกฝ่ายต้องตระหนักด้วยว่าการพัฒนาวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ไทยจึงจำเป็นต้องวางแผนการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมอย่างมี

ยุทธศาสตร์ ชัดเจน เป็นระบบ และที่สำคัญต้องดำเนินไปอย่างมีความเข้าใจในกลุ่มเป้าหมาย และสามารถเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ท้ายที่สุดนี้ ผู้ศึกษาเชื่อว่าการทบทวนวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเยอรมนี ประเทศที่ได้ชื่อว่า เป็น “ดินแดนแห่งกวีและนักปราชญ์” ที่อุดมไปด้วยวิทยาการ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ความเป็นเลิศทางวิชาการ และยังให้คุณค่ากับวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นกระจกสะท้อนสังคมทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

“ศิลปะและวัฒนธรรมมีบทบาทโดดเด่นต่อสังคม ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นกระจกสะท้อนประเด็นที่กำลังเป็นที่โต้เถียงในสังคม เป็นเวทีถกเถียงเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริง ตลอดจนเชื่อมต่อไปถึงสิ่งที่ยอยู่นอกเหนือชีวิตประจำวัน ศิลปะและวัฒนธรรมคือการแสดงออกถึงตัวตนของมนุษย์ การถกเถียงเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับอดีตและกับการปฏิบัติต่อค่านิยมที่ตกทอดกันมา และในขณะเดียวกันก็มีมิติเกี่ยวกับอนาคตและมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ของสังคมในอนาคต ดังนั้น เราจึงสามารถมองเห็นทิศทางของสังคมผ่านการปฏิบัติต่อศิลปะและวัฒนธรรมได้ ศิลปะและวัฒนธรรมถือว่าเป็นบทบาทโดดเด่นต่อพัฒนาการทางสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมและการสร้างองค์ประกอบที่เป็นบวกจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศิลปะ วัฒนธรรมและการศึกษาทางวัฒนธรรมยังมีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับในสังคมหลากหลายเชื้อชาติ”

สภาวัฒนธรรมแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 2010

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ประจำปี 2560 โดยผู้เขียนได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย เอกอัครราชทูต สุรพงษ์ ชัยนาม เอกอัครราชทูต ธฤต จรุงวัฒน์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พนัสพรประสิทธิ์ ที่ได้ให้คำชี้แนะ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งและเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณเอกอัครราชทูต อธิวัฒน์ ภูมิจิตร เอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน ที่นอกจากจะกรุณาให้การสนับสนุนให้ผู้ศึกษาเข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้แล้ว ยังเป็นผู้เปิดโลกทัศน์การทำงานที่ผสมผสานระหว่างศาสตร์และศิลป์ได้อย่างลงตัว เหมาะเจาะและงดงามเป็นที่สุด อีกทั้งยังเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ศึกษาเลือกที่จะศึกษาเรื่องการทูตวัฒนธรรมของไทยในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ผู้ศึกษาขอขอบคุณเอกอัครราชทูต จันทรทิพา ภูตระกูล อธิบดีบุษฎี สันติพิทักษ์ อธิบดีกรมสารนิเทศ เอกอัครราชทูต ลินนา ดังธสิริ เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง นายจรูญ โสรัตน์ ผู้อำนวยการกองการทูตวัฒนธรรม กรมสารนิเทศ ที่กรุณาสละเวลาให้ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ สอบถาม ข้อคิดเห็นต่าง ๆ และให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลแก่ผู้ศึกษา นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณนางขวัญจิต ผ่องอำไพ เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญงาน สำนักบริหารการคลัง ที่ได้เอื้อเฟื้อจัดหาข้อมูลให้ผู้ศึกษา ถึงแม้จะได้รับการร้องขอจากผู้ศึกษาในระยะเวลากระชั้นชิด

ผู้ศึกษาขอขอบคุณหัวหน้าสำนักงานต่าง ๆ ของทีมประเทศไทยที่ประจำ ณ นครแฟรงก์เฟิร์ต กลุ่มชุมชนชาวไทยที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดงานเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้ศึกษา ขอขอบคุณเพื่อนข้าราชการและลูกจ้างท้องถิ่นสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน เช่น นายธีรภัทร ตรังกรรมกุล นักการทูตชำนาญการ นางสาวพิณ ชโนเดอร์ น.ส. ลูอิเซ่ ยอร์ก้า นางเคลาเดีย เทพหัสดิน ณ อยุธยา ที่ช่วยจัดหาข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้ศึกษา และท่านอื่น ๆ ที่มีได้เอื้อยมนาม ณ ที่นี้ ที่ต้องแบ่งเบาภาระ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ศึกษา ระหว่างการเดินทางกลับมาประเทศไทยเพื่อเข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้ และบุคคลที่ผู้ศึกษามีอาจจะวันทีจะไม่กล่าวแสดงความขอบคุณได้ คือ ดร. พัทยา เรือนแก้ว ผู้ร่างเอกสารข้อเสนอจัดตั้ง “มูลนิธิราชไมตรี” ซึ่งสะท้อนมุมมอง ความต้องการของอาสาสมัครไทยต่อการทูตภาคประชาชนและจุดประกายความคิดในการจัดทำข้อเสนอแนะแก่ผู้ศึกษาในขอบข่ายการดำเนินการทูตวัฒนธรรม ทั้งนี้ ผู้ศึกษาหวังว่าวันหนึ่ง “มูลนิธิราชไมตรี” จะถือกำเนิดขึ้นบนดินแดนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีด้วยความร่วมมือระหว่างสถานเอกอัครราชทูตฯ ณ กรุงเบอร์ลิน และอาสาสมัครไทย

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้คงจะไม่สามารถเสร็จสมบูรณ์ได้ หากขาดซึ่งบุพการีของผู้ศึกษาที่ดูแล ให้การศึกษาแก่ผู้ศึกษา ครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้ศึกษา ทำให้ผู้ศึกษามีความรู้สำหรับการประกอบสัมมาชีพ และองค์การแลกเปลี่ยนทางวิชาการแห่งเยอรมนี (Deutscher Akademischer Austauschdienst) ซึ่งได้มอบทุนการศึกษาให้แก่ผู้ศึกษาในการศึกษาต่อ ณ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี การได้รับทุนการศึกษาในครั้งนั้นเปิดโลกทัศน์ทางวิชาการ

ทางวรรณกรรมและทางปรัชญาของเยอรมันแก่ผู้ศึกษาอย่างเปรียบเทียบประมาณมิได้ ดังนั้น คงมิใช่เรื่องที่เกินเลยไปนัก หากจะกล่าวว่าผู้ศึกษาคือตัวอย่างหนึ่งในผลของอำนาจนุ่มของเยอรมนี

ท้ายที่สุด การอบรมหลักสูตรนี้จะไม่สามารสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี หากไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ในทุกด้านจากผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ และคณะเจ้าหน้าที่สถาบันฯ ที่ได้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนผู้ศึกษาตลอดช่วงการอบรม ผู้ศึกษาขอขอบคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้ และเหนืออื่นใด ผู้ศึกษาขอขอบคุณเพื่อนร่วมหลักสูตรทุกท่านสำหรับมิตรภาพ กำลังใจ และการสนับสนุนต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาการฝึกอบรมหลักสูตรนี้

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ทางราชการไม่มากนักน้อย ประโยชน์ใด ๆ ที่ปรากฏในรายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ล้วนแล้วแต่มาจากข้อมูล ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและบุคคลต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวนามข้างต้นตลอดจนคำชี้แนะอันทรงคุณค่าและความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 3 ท่าน ส่วนข้อบกพร่องใดที่ปรากฏในรายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

อรพินทร์ ลีเลิศธรรม

สิงหาคม 2560

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ณ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการศึกษา	6
1.3 สมมติฐานการศึกษา	6
1.4 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
1.5 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	7
1.6 ประโยชน์ของการศึกษา	7
1.7 นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 แนวคิดทฤษฎี	13
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	17
2.3 สรุปกรอบแนวคิด	18
บทที่ 3 ผลการศึกษา	19
3.1 ความสำคัญของเยอรมนีต่อการเมืองและเศรษฐกิจโลก	19
3.2 กรุงเบอร์ลิน	22
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	39
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	43
4.1 สรุปผลการศึกษา	43
4.2 ข้อเสนอแนะ	46
4.3 บทสรุป	67
บรรณานุกรม	68

ภาคผนวก

ก.	ตารางงานเทศกาลประจำปีเมืองบาด ฮอมบวร์ก	74
ข.	ตารางงานเทศกาลประจำปีกรุงเบอร์ลิน	75
ค.	จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของเยอรมนี ค.ศ. 2006-2016	76
ง.	ตารางเปรียบเทียบจำนวนคนไทยกับจำนวนประชากรทั้งหมดในแต่ละรัฐ ของเยอรมนี	77
จ.	ทำเนียบองค์กรสวัสดิการสังคมไทยในต่างประเทศ พื้นที่สหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี เฉพาะองค์กรสาขาวัฒนธรรม สันทนาการและกีฬา	78
	ประวัติผู้เขียน	79

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	จำนวนนักท่องเที่ยวชาวเยอรมันที่เดินทางเข้าประเทศไทย	21
ตารางที่ 2	จำนวนนักท่องเที่ยวของกรุงเบอร์ลิน	29
ตารางที่ 3	โครงการ “สหายเก่า-มิตรใหม่”	56
ตารางที่ 4	รายละเอียดวิธีการดำเนินกิจกรรมโครงการ “สหายเก่า-มิตรใหม่”	59

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1	อันดับประเทศที่ทรงอิทธิพลในทางที่ดีของโลก	22
แผนภาพที่ 2	10 อันดับเมืองในเยอรมนีที่มีประชากรมากที่สุด	23
แผนภาพที่ 3	10 อันดับเมืองที่ทรงอำนาจที่สุดในโลก	25
แผนภาพที่ 4	จำนวนชาวต่างชาติในกรุงเบอร์ลินจำแนกตามทวีปต้นกำเนิด	30
แผนภาพที่ 5	จำนวนชาวเบอร์ลินจำแนกตามช่วงอายุ	31
แผนภาพที่ 6	จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของเยอรมนี	34
แผนภาพที่ 7	คณะกรรมการพัฒนาธรรมระดับกระทรวง	48
แผนภาพที่ 8	คณะกรรมการพัฒนาธรรมฝ่ายนโยบาย สถานเอกอัครราชทูตฯ	50
แผนภาพที่ 9	คณะกรรมการพัฒนาธรรมฝ่ายวิชาการ สถานเอกอัครราชทูตฯ	51
แผนภาพที่ 10	คณะกรรมการพัฒนาธรรมฝ่ายประชาสัมพันธ์ สถานเอกอัครราชทูตฯ	52

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

การทูตวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานแล้วนับศตวรรษ นักสำรวจ นักเดินทาง พ่อค้า ครู และศิลปิน ต่างเป็นตัวอย่างของ “ทูตที่ไม่เป็นทางการ” หรือ “ทูตทางวัฒนธรรม” ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่มีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่ต่างออกไป รวมทั้งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ซึ่งอาจเป็นสาขาศิลปะ กีฬา วรรณคดี ดนตรี วิทยาศาสตร์ คำขาย และอื่น ๆ¹ หลายประเทศใช้การทูตวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจและอื่น ๆ

นับตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โลกได้เข้าสู่ยุคสงครามเย็น ซึ่งเป็นช่วงเวลาในโลกแบ่งเป็นสองค่ายอย่างชัดเจนด้วยความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างสหรัฐอเมริกา ผู้นำกลุ่มโลกเสรี กับอดีตสหภาพโซเวียต ผู้นำกลุ่มโลกคอมมิวนิสต์ ทั้งสองฝ่ายต่างต่อสู้ แข่งขันเพื่อขยายอิทธิพลและสร้างอำนาจด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันทางทหาร การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ การใช้นโยบายทางการทูตในเวทีระหว่างประเทศ การแข่งขันทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งการทูตวัฒนธรรม อาจกล่าวได้ว่าในยุคสงครามเย็น การทูตวัฒนธรรมมีบทบาทอย่างเห็นได้ชัดในการถูกใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ทั้งเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการผ่อนคลายความขัดแย้งต่าง ๆ ตัวอย่างของการดำเนินการทูตวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จในยุคนั้น ได้แก่ โครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการฟูลไบรท์ของสหรัฐอเมริกา การประกวดร้องเพลง Eurovision Song ของประเทศในยุโรป การใช้นโยบายการทูตหมีแพนด้า (Panda Diplomacy) และการทูตปิงปอง (Ping Pong Diplomacy) ของจีน การเยือนอดีตสหภาพโซเวียตของเด็กหญิงชาแมนธา สมิธ “เอกอัครราชทูตที่อายุน้อยที่สุดของสหรัฐอเมริกา” เป็นต้น

ช่วงทศวรรษ 1990 นับเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของประวัติศาสตร์โลก โดยเริ่มตั้งแต่การคลี่คลายของสงครามเย็น เมื่อนายมิกาคิล กอร์บาชอฟ ผู้นำอดีตสหภาพโซเวียตได้ประกาศนโยบายกลาสนอต (Glasnost) และเปเรสตรอยก้า (Perestroika) เปิดประเทศสู่ระบบเสรี ปฏิรูปโครงสร้างทางการเมือง ปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีเสรีภาพทางการเมืองและรับฟังข่าวสารต่าง ๆ มากขึ้น การปรับเปลี่ยนนโยบายดังกล่าวทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโลกขนานใหญ่ เช่น การพังทลายของกำแพงเบอร์ลินใน ค.ศ. 1989 ซึ่งนำไปสู่การรวมเยอรมนีในที่สุด การที่ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ออกมาประกาศการ “จัดระเบียบ

¹ แหล่งที่มา: http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy [15 เมษายน 2560].

โลกใหม่” ในวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 1990² การล่มสลายของอดีตสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. 1991 ซึ่งนับเป็นจุดสิ้นสุดสงครามเย็น และส่งผลให้สหรัฐอเมริกากลายเป็นมหาอำนาจประเทศเดียวในโลก รวมทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ในช่วงเปลี่ยนศตวรรษคือใน ค.ศ. 2000 ซึ่งเกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง การเมืองและเศรษฐกิจโลก รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถย่อขนาดของโลกให้เล็กลง คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี ก่อให้เกิดการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน การก้าวข้ามความเป็นรัฐชาติในมิติทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมอย่างชัดเจน การไหลเวียนกองทุนระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ และการครอบงำเศรษฐกิจโลกของบริษัทข้ามชาติ ซึ่งขยายตัวมากขึ้นเรื่อย ๆ การเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน การรวมกลุ่มในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การผงาดขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจของหลายประเทศในเอเชีย เช่น อินเดีย จีน ญี่ปุ่น เกาหลีและไต้หวัน เป็นต้น การเกิดเหตุการณ์ก่อการร้ายในวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หลายประเทศต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและการมีหลายขั้วอำนาจดังเช่นในปัจจุบัน งานวัฒนธรรมจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากขึ้น เพราะการแลกเปลี่ยนความคิดและคุณค่าทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมา เนื่องจากการยอมรับด้วยความสมัครใจ และเต็มใจ ทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว³

ไทยใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือทางการทูตตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์สืบต่อเรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ความสัมพันธ์ของการทูตและวัฒนธรรมไทยยังคงมีความแนบแน่นอยู่ อย่างไรก็ตามภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ไทยให้ความสำคัญในการติดต่อทางวัฒนธรรมกับต่างประเทศในระดับหนึ่ง มิได้ให้ความสำคัญหรือตระหนักถึงความสำคัญและศักยภาพของวัฒนธรรมอย่างแท้จริงเท่าใดนัก และมักจะมองเพียงผลประโยชน์ระยะสั้นมากกว่าที่จะเห็นว่าเป็นผลประโยชน์ระยะยาว⁴

1.1.1 ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับเยอรมนี

ไทยและเยอรมนีมีความสัมพันธ์ทางการค้ากันมานานแล้ว โดยการทำสนธิสัญญาทางไมตรี การค้าและการเดินเรือกับสามรัฐอิสระของเยอรมัน (Handelsvertrag zwischen dem Königreich Siam und den Hansestädten Hamburg, Bremen und Lübeck) ซึ่งได้แก่ ฮัมบวร์ก (Hamburg) เบรเมน (Bremen) และลิือบะค (Lübeck) ในวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1858⁵ และปี ค.ศ. 2008 ถือเป็นการครบรอบ 150 ปีแห่งความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับเยอรมนี

² ประธานาธิบดีจอร์จ บุช เรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกให้ความสำคัญต่อหลัก 5 ประการ ได้แก่ ความเป็นประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน สภาพแวดล้อม การค้าเสรี ลิขสิทธิ์และสิทธิบัตร และขอให้ทุกประเทศปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเชื่อว่าจะนำสันติภาพมาสู่โลก หากทุกฝ่ายปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว ซึ่งหลัก 5 ประการนี้กลายเป็นเครื่องมือของสหรัฐอเมริกาในการแสวงหาประโยชน์จากประเทศอื่น ๆ ในประชาคมโลก

³ ฉันทนา จันทร์บรรจง, รายงานการวิจัยเรื่องบทบาททูตวัฒนธรรมต่างประเทศในประเทศไทยและแนวทางการดำเนินงานทูตวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ, เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 1, [ออนไลน์], 13 กันยายน 2544, แหล่งที่มา: <http://research.culture.go.th/index.php/research/bk/item/14-2012-08-23-04-48-14.html> [15 เมษายน 2560].

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

⁵ พรสวรรค์ วัฒนางกูร, *Festschrift 150 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-เยอรมนี: อดีต-ปัจจุบัน-มุ่งสู่อนาคต* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), หน้า 54.

จุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างไทยกับเยอรมนี เกิดขึ้นในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1862 ซึ่งเป็นวันที่ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาออยเลนบวร์ก (Eulenburg Vertrag) ซึ่งเป็นข้อตกลงทางการค้าระหว่างสยามกับตัวแทนของเยอรมนีในขณะนั้น คือ แคว้นปรัสเซีย เนื่องจากคณะราชทูตนำโดยกราฟ ชู ออยเลนบวร์ก (Friedrich Albrecht zu Eulenburg) ซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยตรงจากพระมหากษัตริย์แห่งปรัสเซียคือพระเจ้าวิลเฮล์มที่ 1 (มีพระชนมายุระหว่าง ค.ศ. 1797–1888) ต่อมาครองราชย์เป็นจักรพรรดิแห่งเยอรมนีตั้งแต่ ค.ศ. 1871–1888⁶ และผลของการลงนามสนธิสัญญาออยเลนบวร์กทำให้มีการจัดตั้งกงสุลปรัสเซียในบางกอก และต่อมาใน ค.ศ. 1867 ได้โอนสถานะเป็น “สถานกงสุลแห่งสหพันธ์เยอรมันเหนือ” ตามสถานภาพของเยอรมนีก่อนการรวมชาติ (เยอรมนีรวมชาติสำเร็จใน ค.ศ. 1871) และต่อมาได้ยกระดับเป็นสถานทูตตามความประสงค์ของไทยใน ค.ศ. 1888 ไทยได้จัดตั้งสถานทูตไทยที่กรุงเบอร์ลินใน ค.ศ. 1879 ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศทั้งสองในช่วงแรกแน่นแฟ้นด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสองราชสำนักของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนยุโรปถึงสองครั้ง (ค.ศ. 1897 และ 1907) และทรงมีสัมพันธ์ไมตรีอย่างดียิ่งกับจักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 ที่ได้ทรงต้อนรับพระมหากษัตริย์สยามเช่น พระสหายสนิท⁷ ความสัมพันธ์ที่แนบแน่นในครั้งนั้นได้ส่งผลที่เป็นประโยชน์กับไทยมากมาย โดยนอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการเมืองการทูตเพื่อถ่วงดุลอำนาจและอิทธิพลของอังกฤษและฝรั่งเศสในยุคการล่าอาณานิคมแล้ว ยังเป็นนโยบายการปฏิรูปประเทศให้เจริญตามแบบตะวันตกอีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเยอรมนีได้หยุดชะงักลงในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่ได้มีความพยายามที่จะฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างกันโดยการลงนามในสัญญาทางเศรษฐกิจระหว่างสยามและเยอรมนีในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1924 โดยเยอรมนีได้เปิดสถานกงสุลเยอรมันที่ถนนสุรศักดิ์ใน ค.ศ. 1927⁸ ขณะที่ไทยได้เปิดสถานทูตไทยที่กรุงเบอร์ลิน ภายหลังจากที่ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาแห่งไมตรีการพาณิชย์และการเดินเรือฉบับใหม่ระหว่างกันในวันที่ 30 ธันวาคม ค.ศ. 1937 (โดยอ้างความถึงสัญญาออยเลนบวร์ก) ซึ่งในขณะนั้นบทบาทของเยอรมนีภายใต้พรรคนาซีของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ชัดเจนมากขึ้น และตัวแทนทูตไทยประจำอยู่ที่กรุงเบอร์ลินจนสิ้นสุดสงคราม⁹

ต่อมาใน ค.ศ. 1955 ซึ่งเป็นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และเยอรมนีอยู่ในช่วงระหว่างการแบ่งออกเป็น 2 ประเทศคือ เยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกนั้น ไทยได้ยกระดับความสัมพันธ์ทางการทูตขึ้นเป็นระดับเอกอัครราชทูต โดยได้จัดตั้งสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบอนน์ มีเขตอาณาครอบคลุมเยอรมันตะวันตก และสถานกงสุลใหญ่ ณ นครเบอร์ลิน มีเขตอาณาครอบคลุมเยอรมันตะวันออก และเมื่อมีการรวมเยอรมันตะวันตกและตะวันออกเป็นประเทศเดียวและย้ายที่ทำการของรัฐบาลและรัฐบาลจากกรุงบอนน์ไปยังกรุงเบอร์ลินแล้ว ไทยได้ย้ายสถานเอกอัครราชทูตฯ จากกรุงบอนน์ไปยังกรุงเบอร์ลินใน ค.ศ. 1999 นายกษิต ภิรมย์ ซึ่งดำรง

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41–42.

⁷ พรสวรรค์ วัฒนางกูร, 150 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-เยอรมนี (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า 108–109.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 126.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 133.

ตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงบอนน์ ในขณะนั้นได้เข้ารับตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน คนแรกภายหลังการรวมเยอรมนี สำหรับที่ทำการเดิมที่กรุงบอนน์ได้จัดตั้งเป็นสำนักงานสถานเอกอัครราชทูต สาขากรุงบอนน์ขึ้น แต่ได้ปิดทำการไปในวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 2001 และเปิดสถานกงสุลใหญ่ ณ นครแฟรงก์เฟิร์ต ในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2002¹⁰

1.1.2 การทูตวัฒนธรรมระหว่างไทยกับเยอรมนี

บทบาทการทูตวัฒนธรรมของเยอรมนี¹¹ ปรากฏชัดเจนภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ใน ค.ศ. 1957 เมื่อองค์การแลกเปลี่ยนทางวิชาการแห่งเยอรมนี (Deutscher Akademischer Austauschdienst : DAAD) สนับสนุนการเรียนการสอนภาษาเยอรมันที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และการตั้งสถาบันวัฒนธรรมเยอรมัน (Goethe Institut หรือเรียกสั้น ๆ ว่า สถาบันเกอเธ่) ที่ถนนพระอาทิตย์ ทำงานด้านสอนภาษาและวัฒนธรรมเยอรมันใน ค.ศ. 1960 ทั้ง DAAD และสถาบันเกอเธ่ให้ทุนแก่นักศึกษาไทยไปเรียนต่อที่เยอรมนีในช่วงแรก ค.ศ. 1960–1968 โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งอาจารย์หลายคนไปเรียนภาษาเยอรมัน เพื่อกลับมาเป็นครูสอนภาษาเยอรมันและเสริมความเข้มแข็งของสาขาวิชาภาษาเยอรมันที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹² ในขณะที่การทูตวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนีไม่มีโครงการที่ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมและอย่างต่อเนื่องดังเช่นการดำเนินการของเยอรมนี ถึงแม้ว่าจะมีการลงนามระหว่างเยอรมันตะวันตกกับไทยว่าด้วยความร่วมมือทางวัฒนธรรมในวันที่ 24 มีนาคม ค.ศ. 1982 ที่กรุงเทพมหานคร¹³

1.1.3 ประเด็นปัญหา

ผู้ศึกษาได้รับแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งหน้าที่ในต่างประเทศที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน 2 ครั้ง กล่าวคือระหว่าง ค.ศ. 2004–2008 ในฐานะเลขานุการเอก ดูแลงานด้านสารนิเทศและวัฒนธรรม และอีกครั้งตั้งแต่ ค.ศ. 2015–จนถึงปัจจุบัน ในฐานะอัครราชทูตที่ปรึกษา เห็นว่ากิจกรรมด้านวัฒนธรรมของไทยที่เป็นกิจกรรมหลักที่จะต้องจัดทุกปีและดำเนินมาเป็นเวลานานแล้ว คือ งานเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์กซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 1988 เพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองที่มีมาช้านานแล้ว ทั้งนี้ สายสัมพันธ์ระหว่างไทยและเมืองบาด ฮอมบวร์ก ถือกำเนิดจากการเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 2 ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวใน ค.ศ. 1907 โดยพระองค์ได้เสด็จมาที่เมืองเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ในหุบเขาเทานุสแห่งนี้ เพื่อรักษาพระวรกาย

งานเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก ดำเนินเรื่อยมาเป็นเวลากว่า 30 ปีแล้ว ภายใต้ความร่วมมือระหว่างเมืองบาด ฮอมบวร์กและสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบอนน์ (ในขณะนั้น) และปัจจุบันสถานกงสุลใหญ่ ณ นครแฟรงก์เฟิร์ต เป็นหน่วยงานหลักของไทยในการประสานงานกับเมืองบาด ฮอมบวร์ก ในการจัดงานเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก อย่างไรก็ตาม ภายใต้บริบทสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผิดกับการแข่งขันกันในทุก ๆ ด้าน กอปรกับ

¹⁰ แหล่งที่มา: <http://thaiembassy.de/site/index.php/th/thai-german-relationship/2015-02-09-11-28-48/2015-03-10-18-29-05> [15 เมษายน 2560].

¹¹ ผู้ศึกษาหมายถึงเยอรมันตะวันตก

¹² พรสรรค์ วัฒนางกูร, 150 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-เยอรมนี, หน้า 154–155.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 158.

หลายประเทศต่างพากันใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ และสร้างความโดดเด่นให้บังเกิดแก่ประเทศตน เพื่อเกื้อหนุนผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมแก่ประเทศของตน ผู้ศึกษามีความเห็น ดังนี้

1) ถึงแม้ว่างานเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก จะประสบความสำเร็จ โดยมีผู้เข้าชมงานเป็นจำนวนประมาณปีละ 35,000 คน¹⁴ อย่างไรก็ตาม ได้มีการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับผู้เข้าชมงานเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก ว่าส่วนใหญ่เป็นหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวเยอรมัน ทั้งนี้ จุดประสงค์ของการเข้าร่วมงานเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก ของหญิงไทยเหล่านั้นเพื่อ “ได้กินขนมไทย” “เป็นงานไทย” และ “ได้เจอคนไทย”¹⁵

2) ผู้เข้าร่วมงานส่วนหนึ่งมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการของผู้จัดงานเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก ซึ่งคือเมืองบาด ฮอมบวร์ก มุ่งเชิงพาณิชย์ และไม่สนใจสอบถามความคิดเห็นผู้ออกранและปรับปรุงให้เกิดความพอใจ¹⁶ และบางคนเห็นว่าอาจพิจารณาจัดที่เมืองอื่นเพราะที่เมืองบาด ฮอมบวร์ก “ปรับปรุงยาก”¹⁷

3) เมื่อพิจารณาในแง่ขนาดพื้นที่และจำนวนประชากรของเมืองบาด ฮอมบวร์ก นับว่าเมืองบาด ฮอมบวร์กเป็นเมืองขนาดเล็กและเป็นเมืองผู้สูงอายุ โดยมีขนาดพื้นที่ 52,000 ตารางกิโลเมตร ประชากรจำนวน 55,460 คน ประชากรอายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไปมีถึง 12,695 คน เท่ากับร้อยละ 23 ของจำนวนประชากรทั้งหมด กอปรกับเมื่อพิจารณาในเรื่องสถานที่และปัจจัยอื่น ๆ ที่จะเอื้อต่อการจัดงานทางวัฒนธรรมของไทย ในกรณีที่ไทยจะดำเนินกิจกรรมการทูตวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากการจัดงานเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก เช่น จำนวนพิพิธภัณฑ์ โรงละคร โรงโอเปร่า สถานที่แสดงงานศิลปะ และสถานที่จัดการแสดง จะพบว่าเมืองบาด ฮอมบวร์กมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมการทูตวัฒนธรรมของไทยน้อย เพราะเมืองบาด ฮอมบวร์กมีพิพิธภัณฑ์จำนวน 4 แห่ง สถานที่แสดงงานศิลปะจำนวน 3 แห่ง สถานที่สำหรับจัดกิจกรรมอื่น ๆ จำนวน 3 แห่งและงานเทศกาลประจำปีจำนวน 12 งาน โดย 7 ใน 12 เทศกาลจัดขึ้นทุกสองปี

4) จากข้อมูลข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความเห็น ดังนี้

4.1) การจัดงานเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก มิได้ตอบโจทย์การทูตวัฒนธรรมของไทยอย่างที่เราควรจะเป็น เมื่อคำนึงถึงว่าการทูตวัฒนธรรมมีจุดประสงค์ที่จะเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีและประชาสัมพันธ์ไทย ดังนั้น กลุ่มเป้าหมายจึงควรมุ่งเน้นผู้นำหรือองค์กรที่เป็นผู้นำทางความคิดในประเทศเจ้าบ้าน สื่อมวลชนในต่างประเทศ นักวิชาการ กลุ่ม NGOs ประชาชนในประเทศนั้น ๆ กอปรกับเมื่อพิจารณาลักษณะทางกายภาพของเมืองบาด ฮอมบวร์ก ซึ่งเป็นเมืองขนาดเล็ก และเป็นเมืองผู้สูงอายุ การดำเนินกิจกรรมการทูตวัฒนธรรมในเมืองลักษณะเช่นนี้อาจเป็นกลไกที่ทรงประสิทธิภาพในการดำเนินการทูตวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนีเมื่อ 30 ปีที่แล้วคือในยุคสาธารณรัฐ

¹⁴ ข้อมูลจาก Mr. Burkhard Bigalke ผู้อำนวยการด้านการท่องเที่ยวและการประชุม (Kur-und Kongreß-GmbH) ซึ่งเป็นหน่วยงานของเมืองบาด ฮอมบวร์กที่รับผิดชอบการจัดเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก

¹⁵ พัทยา เรือนแก้ว, หญิงไทยและชุมชนไทยวันนี้ในเยอรมนี (ม.ป.ท., 2557), หน้า 203.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 202.

¹⁷ อัญชัญ เสิร์ลิ่ง และพัทยา เรือนแก้ว, รายงานกิจกรรมชุมชนไทยในเยอรมนี, ณ งานไทย Bad Homburg 6-7 สิงหาคม 2544, เสนอต่อสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองแฟรงก์เฟิร์ต, กันยายน 2554.

ณ เมืองบอนน์ (Bonner Republik)¹⁸ แต่มีไว้ในยุคสาธารณรัฐ ณ กรุงเบอร์ลิน (Berliner Republik)¹⁹ ที่สถานการณ์ของโลกเต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและมีพลวัตอีกต่อไป

4.2) ไทยเป็นเพียงประเทศขนาดกลาง มิได้เป็นมหาอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือทางทหาร²⁰ ทรัพยากรที่สำคัญของไทยนอกเหนือจากทรัพยากรธรรมชาติที่นับวันจะลดน้อยลง คือความร่ำรวยทางวัฒนธรรม ไทยมีวัฒนธรรมที่เป็นของตนเองและสะท้อนเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นไทย เป็นที่รู้จักและได้รับความชื่นชมจากชาวต่างชาติ²¹ วัฒนธรรมจึงเป็นคุณลักษณะเด่นสำคัญสำหรับไทย โดยนอกจากจะช่วยจรรโลงสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามในสังคมไทยแล้วยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ตลอดจนสร้างความโดดเด่นและผลักดันให้ไทยมีที่ยืนบนเวทีโลกได้ การทูตวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับไทยและการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมควรตอบสนองเป้าประสงค์การดำเนินการให้ได้ประโยชน์สูงสุด

4.3) เพื่อให้การดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนีได้ประสิทธิภาพสูงสุด และสร้างผลกระทบในเชิงภาพลักษณ์และประชาสัมพันธ์ไทยในระดับประเทศ ไทยจึงควรพิจารณาปรับแนวทางการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนีให้สอดคล้องและก้าวทันตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยนอกเหนือจากการกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และแผนการดำเนินการที่ชัดเจนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ไทยควรพิจารณาและแสวงหาสถานที่ใหม่ ๆ สำหรับดำเนินการการทูตวัฒนธรรม เช่น เมืองใหญ่ต่าง ๆ ในเยอรมนี เพื่อการสร้างโอกาสในการขยายการรับรู้เกี่ยวกับไทยให้เข้าถึงชาวเยอรมันและต่างชาติอื่น ๆ อันจะก่อให้เกิดผลกระทบในการสร้างภาพลักษณ์และประชาสัมพันธ์ประเทศไทยในวงกว้างให้ได้มากที่สุด

1.2 คำถามการศึกษา

เบอร์ลินซึ่งเป็นเมืองหลวงของเยอรมนี จะมีศักยภาพในการตอบโจทย์การทูตวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนี หรือไม่ อย่างไร ในกรณีที่ไทยจะใช้เบอร์ลินเป็นทางเลือกใหม่ในการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของไทยในอนาคต

1.3 สมมติฐานการศึกษา

ด้วยศักยภาพทางด้านกายภาพ (ขนาด สถานที่ตั้ง เป็นต้น) การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ ของกรุงเบอร์ลิน ในฐานะที่เป็นเมืองหลวงของเยอรมนี และได้ชื่อว่าเป็นเมืองพหุวัฒนธรรมของโลก

¹⁸ Bonner Republik หมายถึง เยอรมนีในช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 14 สิงหาคม ค.ศ. 1949–วันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1990 ซึ่งนักประวัติศาสตร์มองว่า เยอรมนีในขณะนั้นมีสถานะเป็นเพียงรัฐชั่วคราว (Provisional State) และเมืองบอนน์มีสถานะเป็นเพียงที่ทำการรัฐบาล รวมทั้งรัฐธรรมนูญที่ยกร่างใน ค.ศ. 1949 ถูกเรียกขานว่า “กฎหมายพื้นฐาน” เนื่องจากในขณะที่ยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนั้น เยอรมนีถูกแบ่งเป็นสองประเทศ คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (เยอรมันตะวันตก) และสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมนี (เยอรมันตะวันออก)

¹⁹ Berliner Republik หมายถึง เยอรมนีภายหลังการรวมประเทศเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1990 ซึ่งมีกรุงเบอร์ลินเป็นเมืองหลวง

²⁰ US News จัดอันดับให้ไทยติดอันดับที่ 53 ด้านการมีอำนาจ โดยพิจารณาจากความเข้มแข็งทางทหาร อิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจ

²¹ US News จัดอันดับให้ไทยติดอันดับที่ 17 ของประเทศที่ทรงอิทธิพลทางวัฒนธรรม

ผนวกกับชุมชนชาวไทยที่พำนักอาศัยในกรุงเบอร์ลินและเมืองใกล้เคียง จึงทำให้เบอร์ลินน่าจะมีศักยภาพในการตอบโจทย์การพัฒนาวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนี

1.4 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.4.1 เพื่อศึกษาศักยภาพของกรุงเบอร์ลิน ความเป็นไปได้และแนวทางในการใช้กรุงเบอร์ลินเป็นทางเลือกใหม่ในการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทย โดยนำเบอร์ลินมาศึกษาเป็นกรณีตัวอย่างในการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทยในเมืองใหญ่ของเยอรมนีที่ประสบความสำเร็จระดับประเทศ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนีและ/หรือในยุโรปในอนาคต เพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่ดีและทำเป็นรูปแบบเบอร์ลิน (Berlin Model) ต่อไป

1.4.2 จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนี เพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ของไทยในเยอรมนี อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างผลประโยชน์ของไทยในด้านอื่น ๆ ต่อไป

1.5 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

1.5.1 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาศักยภาพของกรุงเบอร์ลินในด้านต่าง ๆ เช่น กายภาพ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ เพื่อหาความเป็นไปได้ในการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทย และได้ข้อสรุปและแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรม เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนีและ/หรือในยุโรปตะวันออกในอนาคตต่อไป

1.5.2 วิธีการดำเนินการศึกษา

ศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และใช้ประสบการณ์จากการทำงานของนักศึกษา

1.5.3 ระเบียบวิธีการศึกษา

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาวัฒนธรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจนุ่ม (Soft Power) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขอบข่ายวิธีการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนี และศึกษาศักยภาพและความเป็นไปได้ของกรุงเบอร์ลินในฐานะเมืองหลวงและเมืองพหุวัฒนธรรมว่ามีความเหมาะสมในการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนีและ/หรือในยุโรปตะวันออกในอนาคต

1.6 ประโยชน์ของการศึกษา

ได้ข้อสรุป แนวทางที่เหมาะสมที่สามารถใช้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนีและ/หรือในยุโรปตะวันออกในอนาคตได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

1.7 นิยามศัพท์

1.7.1 สงครามเย็น (Cold War) คือ สถานการณ์ความตึงเครียดทางการเมือง การทหาร และเศรษฐกิจระหว่างประเทศกลุ่มโลกเสรีนำโดยสหรัฐอเมริกา กับประเทศในกลุ่มโลกคอมมิวนิสต์ นำโดยอดีตสหภาพโซเวียต โดยสถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นภายหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอำนาจระหว่างประเทศอย่างสำคัญ คือมหาอำนาจในอดีต เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศสและเยอรมนี ค่อย ๆ ลดบทบาทลง ขณะเดียวกันเกิดมหาอำนาจใหม่สองประเทศ คือสหรัฐอเมริกาและอดีตสหภาพโซเวียต

เมื่อเยอรมนียอมแพ้สงครามอย่างไม่มีเงื่อนไขในวันที่ 8 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 เยอรมนีถูกแบ่งประเทศเป็น 4 เขตการปกครองตามข้อตกลงยัลตา (Yalta) และพอตสดัม (Potsdam) โดยฝ่ายสัมพันธมิตรที่ในเยอรมันตะวันตกคืออังกฤษปกครองทางเหนือ ฝรั่งเศสปกครองช่วงกลางเยอรมนีที่ติดชายแดนฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกากปกครองทางใต้ ฝ่ายสัมพันธมิตรได้จัดให้เยอรมันตะวันตกปกครองในระบอบประชาธิปไตยรัฐสภา และสถาปนาเป็นสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ส่วนอดีตสหภาพโซเวียตซึ่งปกครองเยอรมันด้านฝั่งตะวันออกของเยอรมนี จัดให้เยอรมันตะวันออกปกครองในระบอบสังคมนิยม และสถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมนี²² ทั้งนี้ได้มีการแบ่งเขตการปกครองกรุงเบอร์ลินออกเป็น 4 เขตด้วยเช่นกัน

ความตึงเครียดอันเกิดจากความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองนี้ มิได้ทำให้สหรัฐอเมริกาและอดีตสหภาพโซเวียตประกาศสงครามระหว่างกัน จะมีก็แต่สนับสนุนให้ประเทศพันธมิตรของตนทำสงครามแทน (Proxy War) เช่น สงครามกลางเมืองกรีซ (ค.ศ. 1946–1949) สงครามเกาหลี (ค.ศ. 1950–1953) สงครามเวียดนาม (ค.ศ. 1957–1975) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังขยายอิทธิพลและสร้างอำนาจด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันทางทหาร การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ การใช้นโยบายทางการทูตในเวทีระหว่างประเทศ การแข่งขันทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งการทูตวัฒนธรรมด้วย สงครามเย็นสิ้นสุดลงไปพร้อมกับการล่มสลายของอดีตสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. 1991

1.7.2 รัฐอิสระ

เยอรมนีเป็นประเทศที่ไม่มีเอกภาพทางการเมืองตั้งแต่ยุคกลาง (ราวคริสต์ศตวรรษที่ 4–13) จนถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ก็ยังไม่สามารถรวมตัวเป็นชาติได้ ในขณะที่ชนชาติอังกฤษและฝรั่งเศสรวมชาติเป็นประเทศมานานแล้วเร็วช้าต่างกันในช่วงยุคกลาง ซึ่งในขณะนั้นดินแดนเยอรมันยังแบ่งออกเป็นแคว้นเล็กแคว้นน้อยปกครองโดยขุนนางเจ้าผู้ครองแคว้น หรือกษัตริย์เยอรมนีจึงได้ชื่อว่าเป็น “รัฐวัฒนธรรม” (Kulturnation) รวมกันอยู่ได้ด้วยการใช้ภาษาและวัฒนธรรมร่วมกัน คือภาษาและวัฒนธรรมเยอรมัน

เยอรมนีในฐานะ “รัฐวัฒนธรรม” จึงเป็นเยอรมนีที่แบ่งเป็นแคว้นย่อย ๆ มีการกระจายอำนาจการปกครองและกระจายศูนย์รวมทางวัฒนธรรม ทำให้เกิด “วัฒนธรรมชุมชน” ของกลุ่มชนต่าง ๆ ในแต่ละสังคมอาชีพ เช่น ชุมชนหรือพ่อค้าที่รวมตัวกันทางการค้าในสมาคม “ฮันเซอ”

²² พรสวรรค์ วัฒนางกูร, 150 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-เยอรมนี, หน้า 139.

(Hanse หรือ Hansa) กลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันทางวัฒนธรรมเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น กลุ่มนักดนตรีก่อตั้งวงดนตรีประจำโบสถ์ ประจำตำบล กลุ่มช่างฝีมือของแต่ละอาชีพ เป็นต้น

อนึ่ง กลุ่มพ่อค้าฮันเซอคือกลุ่มชนชาวเยอรมันบริเวณทะเลตะวันออก (Ostsee) ทางเหนือของดินแดนเยอรมนี ที่รวมตัวกันทำงานและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเข้มแข็งเพื่อประสานความร่วมมือทางการค้าอย่างเป็นปึกแผ่นที่รวมตัวกันตั้งแต่ยุคกลาง ทั้งยังเดินเรือไปต่างแดน พ่อค้าเยอรมันกลุ่มฮันเซอมีศูนย์กลางที่เมืองลิบเบค (Lübeck) เมืองท่าใหญ่ทางเหนือของฮัมบวร์ก (Hamburg) และใน ค.ศ. 1356 กลุ่มพ่อค้าฮันเซอขยายตัวจัดตั้งสมาพันธ์ทางการค้าครอบคลุมไปถึงเมืองในดินแดนเยอรมันของแคว้นเวสฟาเลน (Westfalen) ซัคเซิน (Sachsen) พอมเมิร์น (Pommern) และปรัสเซียหรือพรอยเซน (Preußen) ในประวัติศาสตร์พบว่ากลุ่มพ่อค้าฮันเซอขัดแย้งและสู้รบกับผู้ปกครองของสแกนดิเนเวียและเดนมาร์กบ่อยครั้ง อย่างไรก็ตาม พ่อค้ากลุ่มฮันเซอ ซึ่งมีความสนใจเฉพาะเรื่องการค้ายิ่งเข้มแข็งมากขึ้น และมีพ่อค้าจากเมืองอื่นเข้ามาสมทบเพิ่มขึ้น เช่น พ่อค้าจากเมืองเคิลน์ (Köln) ฮัลเลอ (Halle) เบรสเลา (Breslau) ทอร์น (Thorn) ดือนาบวร์ก (Dünaburg) ดอร์พัท (Dorpat) ทั้งนี้ พ่อค้าเยอรมันแห่งฮันเซอนับเป็นชาวเยอรมันกลุ่มแรกที่มีประสบการณ์ทางการค้ากับตะวันออก และการติดต่อทางการค้ากับกลุ่มฮันเซอเป็นจุดเริ่มต้นความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับเยอรมนี²³

1.7.3 การรวมชาติเยอรมนี

ข้อเท็จจริงที่ว่าชนชาติเยอรมันไม่สามารถรวมประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมืองได้เหมือนประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ในยุโรป มีผลอย่างมหาศาลต่อชนชาตินี้ ทำให้โครงสร้างภายนอกของประเทศโดยรวมต่างไปจากยุโรปชาติอื่น ไม่มีเมืองหลวงซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการเมือง เช่น ปารีสของฝรั่งเศส หรือเวียนนาของออสเตรีย การปกครองแบบนครรัฐทำให้เจ้าครองนครแข่งขันกันเป็นเอกทางวัฒนธรรม ให้การอุปถัมภ์กวีและศิลปินตลอดจนนักดนตรีเพื่อให้ราชสำนักของตนมีชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขวัญ เช่น มหากวีแห่งชาติ โยฮันน์ วอลฟ์กัง ฟอน เกอเธ่ (Johann Wolfgang von Goethe) ผู้เป็นกำลังสำคัญในการรวมชาติทางการเมืองไปพำนักอยู่ที่ราชสำนักไวมาร์ตามคำเชิญของเจ้าผู้ครองแคว้นดยุกคาร์ล เอากุสต์ โอรสของดัชเชสอันนา อมาเลีย ผู้อุปถัมภ์วัฒนธรรมและอยู่ที่นั่นต่อมาในฐานะเสนาบดีแห่งราชสำนักไวมาร์ และได้สร้างคุณูปการแก่ราชสำนักมากมายหลายด้านร่วมกับปราชญ์คนสำคัญอื่น ๆ เช่น คริสตอฟ มาร์ติน วิลันด์ (Christoph Martin Wieland) ก๊อทฟรีท แฮร์เดอร์ (Gottfried Herder) และฟรีดริช ชิลเลอร์ (Friedrich Schiller) ทั้งเกอเธ่และชิลเลอร์ริเริ่มแนวคิดเรื่อง “การศึกษา” (Bildung) และ “ละคร” และนำมาเป็นเครื่องมือกรุยทางให้เยอรมนีรวมชาติทางการเมือง เนื่องจากเกอเธ่เชื่อว่าคนเยอรมันในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ยังเป็นพลเมืองที่อ่อนหัด “ทางการเมือง” ต้องได้รับการศึกษาอย่างดี ได้รับการอบรมให้มีรสนิยมที่ดีทางศิลปะและมีศีลธรรมอันดีงามโดยเรียนรู้ผ่านทางละคร โรงละครจึงกลายเป็น “โรงเรียนสอนศีลธรรม” ให้คนเยอรมันได้เรียนรู้หลักการปฏิบัติตนเป็นคนดีจากตัวอย่างเรื่องราวในละคร ทั้งเกอเธ่และชิลเลอร์ต่างเชื่อมั่นว่า “เมื่อคนเยอรมันเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและศีลธรรมแล้ว ก็เท่ากับเป็นการปูทางสู่ความแข็งแกร่งทางการเมือง” ด้วย ซึ่งนับเป็นความเชื่อมั่นที่ถูกต้อง เนื่องจากภายหลังที่แคว้นต่าง ๆ ได้ปฏิรูปและให้

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3-7.

การศึกษาแก่พลเมืองเยอรมันตามแนวคิดของเกอเธ่และชิลเลอร์ ทำให้เยอรมนีแข็งแกร่งอย่างยิ่งทางวิชาการ สังคม การปกครอง วัฒนธรรม ดนตรีและศิลปะ โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์สาขาฟิสิกส์ เคมีตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 19 จนสามารถขึ้นเป็นมหาอำนาจในยุโรปในปลายคริสต์ศตวรรษได้อย่างรวดเร็ว โดยแคว้นที่เป็นผู้นำคือแคว้นปรัสเซีย ซึ่งได้ปฏิรูปการปกครอง การศึกษา โดยเฉพาะด้านกฎหมาย และการทหารในปรัสเซีย จนขึ้นเป็นผู้นำแคว้นเยอรมันต่าง ๆ และเป็นผู้นำในการขับไล่โนโปเลียนในเวลาต่อมา

ภายหลังการปฏิวัติฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1848 ได้มีการเรียกร้องให้เยอรมนีรวมชาติโดยปณณายชน เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัยและนักศึกษาสนับสนุนให้ก่อตั้ง “สมาพันธรัฐเยอรมัน” (Deutscher Bund) อย่างไรก็ตาม ผู้นำปณณายชนไม่สามารถเจรจาให้จักรพรรดิฟรีดริช วิลเฮล์มที่ 4 แห่งปรัสเซีย²⁴ (König Friedrich Wilhelm IV) รับตำแหน่งจักรพรรดิแห่งเยอรมนีได้ และเมื่อภายหลังจากที่ปรัสเซียถอนตัวจากสมาพันธรัฐเยอรมันใน ค.ศ. 1866 แล้ว และได้จัดตั้ง “สมาพันธรัฐฝ่ายเหนือแห่งเยอรมนี” (Norddeutscher Bund) ใน ค.ศ. 1867 ปรัสเซียได้ทำสงครามขับไล่เดนมาร์กจากดินแดนเยอรมนีตอนเหนือใน ค.ศ. 1864 ทำสงครามขับไล่อิทธิพลของออสเตรียออกจากเยอรมนีใน ค.ศ. 1866 และทำสงครามกับฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1870 เพื่อต่อต้านการแผ่ขยายอำนาจของฝรั่งเศสในยุโรป และที่สุดเมื่อวันที่ 18 มกราคม ค.ศ. 1871 จักรพรรดิฟรีดริช วิลเฮล์มที่ 1 แห่งปรัสเซีย (Kaiser Friedrich Wilhelm I) ได้ประกาศตนเป็นจักรพรรดิแห่งเยอรมนี ณ พระราชวังแวร์ซายส์ฝรั่งเศส²⁵

1.7.4 โยฮันน์ วอลฟกัง ฟอน เกอเธ่ (Johann Wolfgang von Goethe) เกิดเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ. 1749 เป็นบุตรคหบดีผู้มั่งคั่งแห่งนครแฟรงก์เฟิร์ต มีพรสวรรค์รอบด้าน ศึกษาวิชากฎหมายที่มหาวิทยาลัยไลพ์ซิก (Leipzig) และชตารสบูร์ก (Straßburg) เกอเธ่มีความสนใจด้านอักษรศาสตร์ มีพรสวรรค์ในการประพันธ์ ภายหลังจากที่เกอเธ่เรียนสำเร็จ ได้เดินทางไปพำนักที่เมืองไวมาร์และอยู่ที่เมืองไวมาร์จนเสียชีวิตเมื่อวันที่ 22 มีนาคม ค.ศ. 1832 เกอเธ่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเสนาบดีของไวมาร์ ดูแลด้านการคลัง การปกครอง การเกษตร ก่อสร้าง การเก็บภาษี การละคร เป็นกวีเอกของราชสำนัก อีกทั้งยังเป็นนักวิจัยค้นคว้าเรื่องธรรมชาติ สนใจด้านภูมิศาสตร์ วิทยาศาสตร์และธรณีวิทยาอีกด้วย

ผลงานวรรณศิลป์ของเกอเธ่เรื่อง “แวร์เธอร์ระทม” (Die Leiden des jungen Werthers) เป็นผลงานที่สร้างชื่อเสียงไปทั่วยุโรป และสร้างคุณูปการแก่ชนชาติเยอรมันอย่างมาก โดยได้ยกระดับภาษาเยอรมันที่เคยเป็นภาษาของ “ชาวบ้าน” ให้เป็นภาษา “วรรณศิลป์” ของยุโรป ทัดเทียมกับภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมียุครุ่งเรืองทางวรรณคดีมาก่อน ได้แก่ ภาษาสเปน โปรตุเกส และอังกฤษ งานวรรณกรรมเด่นชิ้นอื่น ๆ ของเกอเธ่ เช่น ละครโศกนาฏกรรมเรื่อง “เฟาสต์” (Faust) นวนิยายพัฒนาบุคลลขนาดยาวหลายตอน “Wilhelm Meister” บทละครเรื่อง

²⁴ จักรพรรดิฟรีดริช วิลเฮล์มที่ 4 แห่งปรัสเซีย ประสูติเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1795 และสวรรคตเมื่อวันที่ 2 มกราคม ค.ศ. 1861 พระองค์ทรงปกครองปรัสเซียระหว่าง ค.ศ. 1840–1858 และด้วยเหตุผลทางด้านพระวรกาย พระองค์จึงสละราชสมบัติให้พระเชษฐา จักรพรรดิฟรีดริช วิลเฮล์ม ที่ 1 ซึ่งต่อมาได้เป็นพระจักรพรรดิพระองค์แรกแห่งเยอรมนี

²⁵ พรสรรค์ วัฒนางกูร, 150 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-เยอรมนี, หน้า 2–14.

“Iphigenie auf Tauris” แสดงแนวคิดมนุษยนิยมที่เชื่อมั่นในความคิดของมนุษย์ตามนัยของเกอเธ่ และแนวคิดกรีก รวมทั้งบทกวีไพเราะมากมาย²⁶

1.7.5 ฟรีดริช ชิลเลอร์ (Friedrich Schiller) เกิดเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 1759 ที่เมืองมาร์บัค (Marbach) เป็นนักกวี นักเขียนบทละคร นักปรัชญาและประวัติศาสตร์ ชิลเลอร์เติบโตในครอบครัวที่เคร่งศาสนา และใช้เวลาวัยเด็กศึกษาคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งมีอิทธิพลต่องานเขียนบทละครของเขาในเวลาต่อมา ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ที่เมืองเยนา (Jena) สอนวิชาปรัชญาและประวัติศาสตร์ และต่อมาชิลเลอร์ได้ร่วมกับเกอเธ่ก่อตั้งโรงละครเมืองไวมาร์ ซึ่งได้กลายเป็นโรงละครที่มีชื่อเสียงที่สุดของเยอรมนี ชิลเลอร์มีผลงานบทละครที่สำคัญ เช่น บทละครเรื่อง Die Räuber, Fiesco, Don Carlos เป็นต้น ชิลเลอร์เสียชีวิตเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม ค.ศ. 1805 ด้วยโรควัณโรค

1.7.6 องค์การแลกเปลี่ยนทางวิชาการแห่งเยอรมนี (Deutscher Akademischer Austauschdienst : DAAD) ก่อตั้งใน ค.ศ. 1925 โดยกลุ่มนักศึกษาที่เมืองไฮเดลแบร์ก ซึ่งมีความคิดที่จะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษานานาชาติ หลังจากองค์กรหยุดชะงักไป 5 ปี DAAD ได้ถือกำเนิดใหม่ใน ค.ศ. 1950 ในเยอรมนีในฐานะสมาคมจดทะเบียนและเป็นองค์กรวิชาการอิสระที่พึ่งพาตัวเองจากการสนับสนุนของมหาวิทยาลัยและกลุ่มนักศึกษานับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สำนักงานใหญ่ของ DAAD ยังตั้งอยู่ที่เมืองบอนน์หลังการรวมเยอรมนีและการย้ายที่ตั้งรัฐบาล ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1991

นับตั้งแต่ ค.ศ. 1950 DAAD ให้การสนับสนุนนักวิชาการทั้งในและนอกประเทศกว่า 1.6 ล้านคน ใช้งบประมาณทั้งสิ้นกว่า 386 ล้านยูโร (ค.ศ. 2010) ทำให้ DAAD เป็นองค์กรให้ทุนด้านการศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในโลก ทั้งนี้ ในส่วนของไทย มีนักศึกษาศรีอยุธยาโท เอก และนักวิชาการจำนวน 102 คนที่ได้รับทุนจาก DAAD (ข้อมูลถึง ค.ศ. 2001) ในขณะที่มีชาวเยอรมันจำนวน 196 คนได้รับทุนจาก DAAD เพื่อมาทำงานทางวิชาการในไทย (ข้อมูลถึง ค.ศ. 2010)²⁷

1.7.7. เมืองบาด ฮอมบวร์ก (Bad Homburg vor der Höhe) เป็นเมืองในรัฐเฮสเซน (Hessen) ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของหุบเขาเทานุส ใกล้กับนครแฟรงก์เฟิร์ต (Frankfurt am Main) และเมืองไมนซ์ (Meinz) มีชื่อเสียงในฐานะที่เป็นเมืองแห่งสปาและมีน้ำแร่สำหรับรักษาโรค เมืองบาดฮอมบวร์กปรากฏเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประมาณ ค.ศ. 1180 เมืองบาด ฮอมบวร์กมีชื่อเสียงในอุตสาหกรรมด้านสปาในราวกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยเริ่มจากการค้นพบตาน้ำเอลิซาเบธ (Elisabethenbrunnen) ใน ค.ศ. 1888 เมืองบาด ฮอมบวร์กเป็นที่รู้จักไปทั่วทั้งเยอรมนีเมื่อจักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 ทรงประกาศให้พระราชวังเมืองบาด ฮอมบวร์กเป็นพระราชวังฤดูร้อน

นอกเหนือจากอุตสาหกรรมด้านสปาแล้ว เมืองบาด ฮอมบวร์กยังมีชื่อเสียงในฐานะเมืองคาสีโน โดยคาสีโนแห่งแรกของเมืองบาด ฮอมบวร์กถูกสร้างขึ้นระหว่าง ค.ศ. 1841–1842 โดยพี่น้องตระกูลฟรังซัวส์ (Françoise) และหลุยส์ บลังค์ (Louis Blanc) ผู้ซึ่งต่อมาได้ครอบครองกิจการคาสีโนที่เมืองมอนติคาร์โล (Monte Carlo) เมืองบาด ฮอมบวร์กจึงถูกเรียกในบางโอกาสว่า เป็นต้น

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 105–112.

กำเนิดของมอนติ คาร์โล นอกจากนี้ กอล์ฟคลับของเมืองบาด ฮอมบวร์ก (Bad Homburg Golf Club 1899 e.V.) ยังได้ชื่อว่าเป็นกอล์ฟคลับที่เก่าแก่ที่สุดของเยอรมนี

1.7.8 กรุงเบอร์ลิน (Berlin) ตั้งอยู่บนแม่น้ำชเปร (Spree) และฮาเฟิล (Havel) อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเยอรมนี คำว่า เบอร์ลิน หรือแบร์ลิน (ออกเสียงตามภาษาเยอรมัน) ไม่ทราบแหล่งที่มาของคำ แต่คาดว่ามีความเกี่ยวข้องกับภาษาสลาฟ ซึ่งหมายถึง หนองน้ำ²⁸ เมืองหลวงของเยอรมนีแห่งนี้เคยถูกแบ่งออกเป็นเบอร์ลินตะวันตกอยู่ในการปกครองของสัมพันธมิตร และเบอร์ลินตะวันออกอยู่ในการปกครองของอดีตสหภาพโซเวียตระหว่าง ค.ศ. 1949–1990 กรุงเบอร์ลินเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์โลกในยุคสงครามเย็น เมื่ออดีตสหภาพโซเวียตได้สร้างกำแพงเบอร์ลินระหว่างเบอร์ลินตะวันตกและเบอร์ลินตะวันออกเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม ค.ศ. 1961 ความยาวทั้งสิ้น 155 กิโลเมตร เพื่อปิดกั้นพรมแดนระหว่างกัน และทำให้การข้ามผ่านแดนจากเบอร์ลินตะวันออกไปยังเบอร์ลินตะวันตกเป็นเรื่องผิดกฎหมาย ผู้ที่ฝ่าฝืน หากถูกจับได้จะถูกลงโทษโดยการยิงทิ้งที่บริเวณกำแพง กำแพงเบอร์ลินถูกทำลายพังลงเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1989 ตลอดระยะเวลา 28 ปี คาดว่ามีผู้เสียชีวิตที่กำแพงเบอร์ลินระหว่างที่พยายามจะหลบหนีออกจากเบอร์ลินตะวันออกจำนวนประมาณ 137–206 คน

เจ้าผู้ครองแคว้นบรันเดนบวร์ก (Brandenburg) ได้ก่อตั้งกรุงเบอร์ลินในคริสต์ศตวรรษที่ 13 และนับตั้งแต่ ค.ศ. 1415 เบอร์ลินถูกปกครองโดยราชวงศ์โฮเฮนโซลเลิร์น (Hohenzollern) จนถึง ค.ศ. 1918 กรุงเบอร์ลินเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาโดยตลอด มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยฮุมโบลท์ (Humboldt Universität) ก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง รวมทั้งได้มีการสร้างรถไฟไปเมืองพอตสดัม (Potsdam) เป็นครั้งแรก และกรุงเบอร์ลินกลายเป็นเมืองหลวงของเยอรมนี เมื่อออตโต ฟอน บิสมาร์ค (Otto von Bismarck) รวมชาติเยอรมันสำเร็จใน ค.ศ. 1871

1.7.9 พหุวัฒนธรรม (Multicultural) คือ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง ลักษณะสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ วิถีชีวิต ความเชื่อ ศาสนาและประเพณีที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปที่พบเห็นได้ทั่วไปในยุคปัจจุบัน ซึ่งการคมนาคมขนส่งติดต่อสื่อสาร เจริญก้าวหน้าไปมาก ทำให้มนุษย์สามารถเดินทางไปมาหาสู่และติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายและรวดเร็ว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่นอกจากจะเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวในหลายประเทศแล้วยังก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานมากขึ้นด้วย ซึ่งก่อให้เกิดสภาพสังคมที่มีกลุ่มคนที่อยู่ดั้งเดิมชนกลุ่มน้อย กลุ่มคนอพยพย้ายถิ่น อาศัยอยู่ร่วมกัน

²⁸ แหล่งที่มา: <https://de.wikipedia.org/wiki/Berlin> [1 กรกฎาคม 2560].

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

2.1.1.1 ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” (Culture) มาจากภาษาฝรั่งเศส ซึ่งมาจากภาษาละตินว่า Corele แปลว่า การเจริญเติบโต การพัฒนา การเพาะบ่ม การปลูกฝัง ซึ่งหมายถึง การเพาะบ่มจิตใจ สำหรับไทย พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงบัญญัติไว้โดยรวมสองคำเข้าไว้ด้วยกันคือ “วัฒน” จากคำว่า “วฒน” ในภาษาบาลี หมายถึงความเจริญงอกงาม และ “ธรรม” จากคำว่า “ธรม” ในภาษาสันสกฤต หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริง ดังนั้น วัฒนธรรมจึงหมายถึง สภาพที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ทั้งนี้ คำว่า “วัฒนธรรม” เริ่มใช้ในไทย โดยปรากฏเป็นหลักฐานทางราชการครั้งแรกใน พ.ศ. 2483 ในพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2483 ซึ่งต่อมาได้ถูกเลิกไป ในปัจจุบัน ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 แทน

คำว่า วัฒนธรรม มีความหมายกว้างขวางมาก โดยมีการให้ความหมายที่แตกต่างกันไปตามแนวคิด ทฤษฎีที่แตกต่างกัน เช่น

ศาสตราจารย์ พระยาอนุมานราชธน ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1) สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือประดิษฐ์ขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนแบบกันได้

2) สิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้จากคนรุ่นก่อนสืบทอดกันมา

3) ความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติ หรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวมที่ลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน และแสดงออกให้ปรากฏในรูปของภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ และระเบียบ ประเพณี

4) มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม²⁹

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้นิยามคำว่า วัฒนธรรมว่าสิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา

²⁹ แหล่งที่มา: <https://thaiculturebuu.wordpress.com/2010/07/04/ความหมายของวัฒนธรรม/> [1 กรกฎาคม 2560].

โดยสรุป ความหมายของวัฒนธรรมอาจพิจารณาตามที่ระบุไว้ในมาตรา 4 พระราชบัญญัติวัฒนธรรม พ.ศ. 2553 ว่า วัฒนธรรม หมายความว่า วิธีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี พิธีกรรมและภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สืบสาน ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งด้านจิตใจและวัตถุ อย่างสันติสุขและยั่งยืน³⁰

2.1.1.2 ประเภทของวัฒนธรรม

การดำเนินงานวัฒนธรรมได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา อ้างอิงตามยูเนสโก ที่ได้มีการประชุมระหว่างชาติ เรื่องนโยบายวัฒนธรรม ณ กรุงเวนิส ใน ค.ศ. 1970 ดังนี้

- 1) สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ วัฒนธรรมที่ว่าด้วยขนบธรรมเนียม ประเพณี คุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง กฎหมาย เป็นต้น
- 2) สาขาศิลปะ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องภาษา วรรณคดี ดนตรี วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม เป็นต้น
- 3) สาขาการช่างฝีมือ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องเงิน เครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องถม การจัดดอกไม้ การทำตุ๊กตา การทอเสื่อ การประดิษฐ์ การทอเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น
- 4) สาขาคหกรรมศิลป์ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องอาหาร เสื้อผ้า การแต่งงาน บ้าน ยา การดูแลเด็ก ครอบครัว การรู้จักประกอบอาชีพช่วยเศรษฐกิจในครอบครัว เป็นต้น
- 5) สาขากีฬาและนันทนาการ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเล่น มวยไทย ฟันดาบสองมือ กระบี่ กระบอง กีฬาพื้นบ้าน เป็นต้น

2.1.2 แนวคิดเรื่องการทูตวัฒนธรรม

การทูตวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาช้านานแล้วในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม คำว่า “การทูตวัฒนธรรม” เป็นคำศัพท์ที่เพิ่งถูกนำมาใช้เมื่อไม่นานมานี้ และการให้คำนิยามคำว่า “การทูตวัฒนธรรม” มีข้อสงสัยที่จะกระทำได้ง่าย

สถาบันเพื่อการทูตวัฒนธรรม (Institute for Cultural Diplomacy) เห็นว่าการทูตวัฒนธรรมคือการปฏิบัติหรือการดำเนินการที่นำการแลกเปลี่ยนด้านความคิด คุณค่า ประเพณี และวิถีทางวัฒนธรรม มาใช้ประโยชน์ในการกระชับความสัมพันธ์ และส่งเสริมผลประโยชน์ของประเทศ ทั้งนี้ ผู้ดำเนินการการทูตวัฒนธรรมอาจเป็นหน่วยราชการ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม ในสถานการณ์โลกยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีการสื่อสารที่ถูกพัฒนา และสามารถแพร่ขยายเข้าถึงประชาชนไปอย่างรวดเร็ว การทูตวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญ เนื่องจากสามารถสร้างอิทธิพลเกี่ยวกับอุดมการณ์และความคิดในระดับปัจเจกบุคคล ระดับชุมชน หรือระดับประเทศได้³¹

³⁰ แหล่งที่มา: http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_dl_link.php?nid=1648 [1 กรกฎาคม พ.ศ. 2560].

³¹ แหล่งที่มา: http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy [15 เมษายน 2560].

มิลตัน ซี คัมมิงส์ (Milton C. Cummings. Jr.)³² ให้นิยามการทูตวัฒนธรรมว่าเป็น การแลกเปลี่ยนด้านความคิด ข้อมูล ศิลปะ และวิถีทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ระหว่างประเทศและ ประชาชนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกัน ทั้งนี้ การทูตวัฒนธรรมอาจเป็นการดำเนินการฝ่ายเดียว มากกว่าที่จะเป็นการดำเนินการโดยสองฝ่าย หากประเทศหนึ่งมีจุดมุ่งหมายในอันที่จะส่งเสริมการ เรียนภาษาของชาติตน เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่นโยบายหรือจุดยืนของประเทศ ตลอดจนเรื่องอื่น ๆ ให้ประชาคมโลกรับรู้³³

ขณะที่ไซมอน มาร์ค (Simon Mark) เห็นว่าการทูตวัฒนธรรมเป็นการนำ วัฒนธรรมของรัฐหนึ่งมาใช้เพื่อสนับสนุนให้ได้มาซึ่งเป้าประสงค์ในนโยบายต่างประเทศหรือการทูต ของประเทศนั้น³⁴ อันจะนำไปสู่ผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ³⁵ และเห็นว่าเป็นการ ดำเนินการของรัฐบาล ซึ่งอาจเป็นรัฐบาลของประเทศใดประเทศหนึ่ง รัฐบาลของกลุ่มประเทศ เช่น กลุ่มสหภาพยุโรป หรือรัฐบาลท้องถิ่น³⁶ ทั้งนี้ การทูตวัฒนธรรมคือองค์ประกอบหนึ่งของอำนาจนุ่ม (Soft Power)³⁷

กระทรวงการต่างประเทศอธิบายการทูตวัฒนธรรมว่าหมายถึงกิจกรรมด้าน วัฒนธรรมในกรอบกว้าง ทั้งภาษา ความคิด อุดมการณ์ ทศนคติ ประเพณี วิทยาการความรู้ การกีฬา และวิถีชีวิต ทั้งนี้ เพื่อใช้สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน โดยใช้แนวทางปฏิบัติ อย่างต่อเนื่องในลักษณะซึมลึกเพื่อให้เข้าถึงประชาชน³⁸

2.1.3 แนวคิดเรื่องอำนาจนุ่ม (Soft Power)

ปัจจุบัน แนวคิดเรื่องอำนาจนุ่มปรากฏในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ รวมทั้งยังถูก กล่าวถึงโดยผู้นำประเทศอย่างจีน อินเดีย เอเชีย ประเทศในยุโรป และทุกหนทุกแห่ง ถึงแม้ว่าแนวคิด เรื่องอำนาจนุ่มจะเพิ่งเป็นที่กล่าวถึงเมื่อไม่นานนี้ แต่การใช้อำนาจนุ่มกลับปรากฏเป็นลายลักษณ์

³² Milton C. Cummings, Jr. Ph.D. เป็นนักรัฐศาสตร์ที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา เคยดำรงตำแหน่งคณบดี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย Johns Hopkins เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และเคยเป็นผู้วิเคราะห์การ เลือกตั้งให้สถานีโทรทัศน์ NBC ในช่วงทศวรรษ 1960 และ 1970 มีผลงานหนังสือ เช่น *Congressmen and the Electorate*, *The Patron State: Government and the Arts in Europe, North America, Japan* มีความ สนใจงานศิลปะ และต่อมาได้ผสมผสานความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ การเมืองและศิลปะ จนเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่อง นโยบายด้านวัฒนธรรม

³³ Milton C. Cummings, *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey*, p.1., [Online], 2009, Available from: <http://www.americansforthearts.org/sites/default/files/MCCpaper.pdf> [2017, May 1].

³⁴ Simon Mark, *A Greater Role for Cultural Diplomacy: Discussion papers in Diplomacy Nr. 114*, p.7, [Online], 2009, Available from: <https://www.clingendael.nl/publication/greater-role-cultural-diplomacy> [2017, May 1].

³⁵ Ibid., p.9.

³⁶ Ibid., p.8.

³⁷ Ibid., p.15.

³⁸ สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ, *คำศัพท์-คำย่อทางการทูตและการต่างประเทศ* พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2552), หน้า 72.

อักษรในประวัติศาสตร์จีนยุค 400 ปีก่อนคริสต์ศักราช โดยเล่าจื๊อ (Lao Tzu) ปราชญ์เมธีที่มีชื่อเสียงที่สุดของจีน ได้บันทึกไว้ในคัมภีร์เต๋าเต็กเก็ง (Tao Te Ching) ว่าผู้ปกครองที่ดีที่สุดนั้น ราษฎรเพียงแต่รู้ว่ามิใช่เขาอยู่³⁹

โจเซฟ ไนน์ (Joseph Nye) นักรัฐศาสตร์คนสำคัญของสหรัฐอเมริกา⁴⁰ ให้นิยามคำว่า “อำนาจนุ่ม” (Soft Power) ว่าเป็นความสามารถในการจูงใจเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการมากกว่าการใช้การบีบบังคับ หรือการให้สิ่งตอบแทน⁴¹ รวมทั้งการโน้มน้าวให้ผู้อื่นต้องการในสิ่งที่เราต้องการโดยมิได้ใช้การบังคับ⁴² ในทัศนะของไนน์ เห็นว่า “ประเทศใดที่สามารถทำให้อำนาจของตนมีความชอบธรรมในสายตาของประเทศอื่น ประเทศนั้นก็จะถูกต่อต้านน้อยลงในสิ่งที่ตนต้องการ” และ “หากวัฒนธรรมหรืออุดมการณ์ของประเทศหนึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูด ประเทศอื่นต่างมีความพร้อมที่จะทำตาม”⁴³ ไนน์เห็นว่าที่มาของอำนาจนุ่มมาจาก 3 แหล่ง คือ

1) วัฒนธรรม (Culture)

บนพื้นฐานความคิดที่ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ดึงดูดผู้อื่นได้ ดังนั้น หากวัฒนธรรมของประเทศหนึ่งมีความสอดคล้องกับค่านิยมที่เป็นสากล และประเทศนั้นดำเนินนโยบายเพื่อการส่งเสริมคุณค่าและผลประโยชน์นั้น ๆ ร่วมกับประเทศอื่น ๆ โอกาสที่วัฒนธรรมนั้นจะกลายเป็นอำนาจนุ่มจะมีเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกัน ค่านิยมและวัฒนธรรมที่ไม่เป็นสากลและคับแคบมีความเป็นไปได้น้อยมากที่จะเป็นอำนาจนุ่ม⁴⁴

2) ค่านิยมทางการเมือง (Political Values)

ค่านิยมทางการเมืองของประเทศหนึ่งสามารถเป็นแหล่งของอำนาจนุ่มได้อีกทางหนึ่ง และในขณะเดียวกัน ค่านิยมทางการเมืองของประเทศนั้น ๆ อาจมีผลต่ออำนาจนุ่มในเชิงลบได้เช่นกัน เช่น ในยุคทศวรรษ 1950 ที่สหรัฐอเมริกายังคงมีการเหยียดผิว มีผลทำให้อำนาจนุ่มของสหรัฐอเมริกาในทวีปแอฟริกาต่น้อยลง การไม่ออกกฎหมายควบคุมการใช้อาวุธปืนมีผลทำให้อำนาจนุ่มของสหรัฐอเมริกาในทวีปยุโรปลดลง⁴⁵ ความอดกลั้นในเรื่องราวศาสนาอิสลามของชาวอเมริกาที่ลดลงภายหลังเหตุการณ์วันที่ 11 กันยายน มีผลในเชิงลบต่อภาพลักษณ์ของสหรัฐอเมริกาในประเทศมุสลิม เช่น ปากีสถาน อินโดนีเซีย และกลุ่มประเทศในโลกอาหรับ⁴⁶ เป็นต้น

³⁹ Joseph S.Nye, Jr, The Future of Power (New York: Public Affairs Press, 2011), p.81.

⁴⁰ Joseph S.Nye ปัจจุบันดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัย Harvard เคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองและทางวิชาการมากมาย เช่น ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา ประธานสภาชาวกรองแห่งชาติ และมีผลงานทางวิชาการต่าง ๆ เช่น Is the American Century Over?, The Future of Power, The Powers to lead, Soft Power: The Means to Success in World Politics เป็นต้น

⁴¹ Joseph S.Nye, Jr, Soft Power: The Means to Success in World Politics (New York: Public Affairs Press, 2004), p.X.

⁴² Ibid., p.5.

⁴³ Ibid., p.10.

⁴⁴ Ibid., p.11.

⁴⁵ Ibid., p.13.

⁴⁶ Ibid., p.59.

3) นโยบายต่างประเทศ (Foreign Policies)

การที่ประเทศหนึ่งดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับว่ามีความถูกต้อง ชอบธรรม หรือการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สอดคล้องกับค่านิยมของประเทศอื่น มีผลต่ออำนาจนิยมของประเทศนั้น ๆ ได้เช่นกัน โดยอาจมีผลในระยะยาวหรือระยะสั้นขึ้นอยู่กับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ผลของนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนของประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ ในช่วงทศวรรษ 1970 ซึ่งถูกปฏิเสธโดยรัฐบาลทหารของอาร์เจนตินาในขณะนั้น ก่อให้เกิดอำนาจนิยมอย่างเห็นได้ชัดเจนนับสิบปีต่อมา เมื่อกลุ่มเปอรอนิสต์ (Peronists) ซึ่งถูกจำกัดก่อนหน้านี้ได้ก้าวขึ้นสู่อำนาจในช่วงต้นทศวรรษ 1990 ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลอาร์เจนตินาสันนิบาตนโยบายของสหรัฐอเมริกาในองค์การสหประชาชาติและในคาบสมุทรบอลข่าน อย่างไรก็ตาม อำนาจนิยมของสหรัฐอเมริกาดลดลงอย่างมีนัยสำคัญในทศวรรษต่อมา เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป โดยสหรัฐอเมริกาไม่สามารถช่วยพยุงเศรษฐกิจของอาร์เจนตินาได้⁴⁷

ในทำนองเดียวกันภายหลังการรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม ค.ศ. 2014 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป หรือที่เรียกว่าคณะมนตรีสหภาพยุโรปด้านกิจการต่างประเทศ (Foreign Affairs Council) ได้ออกข้อมติเกี่ยวกับสถานการณ์ในไทยในวันที่ 23 มิถุนายน ค.ศ. 2014 กำหนดแนวทางให้ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปดำเนินการ ดังนี้

- 1) ระวังการแลกเปลี่ยนการเยือนอย่างเป็นทางการระหว่างกัน
- 2) ระวังการจัดทำความตกลงว่าด้วยความสัมพันธ์หุ้นส่วนและความร่วมมือรอบด้าน (Partnership and Cooperation Agreement-PCA) ที่เจรจาเสร็จแล้ว รวมทั้งความตกลงอื่น ๆ
- 3) ทบทวนความร่วมมือทางทหารกับไทย

ผู้ศึกษาเห็นว่าข้อมติดังกล่าวเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์ทางการเมืองกับเยอรมนีในฐานะสมาชิกสหภาพยุโรปด้วย และค่านิยมทางการเมืองและนโยบายต่างประเทศของไทยไม่สามารถเป็นที่มาของอำนาจนิยมที่ไทยจะใช้ในการ “จูงใจ” เยอรมนีได้

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey, Cummings, Milton C., 2009

2.2.2 A Greater Role for Cultural Diplomacy, Simon Mark, 2009

2.2.3 Soft Power: The Means to Success in World Politics, Joseph S. Nye, Jr., 2004

2.2.4 รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาททูตวัฒนธรรมต่างประเทศในประเทศไทยและแนวทางการดำเนินงานทูตวัฒนธรรมในต่างประเทศ, รศ.ดร. ฉันทนา จันทร์บรรจง, 2544

2.2.5 รายงานการศึกษาส่วนบุคคลหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 1 ประจำปี 2552 เรื่อง การสร้างเอกภาพและประสิทธิผลให้กับการทูตวัฒนธรรมของประเทศไทย, รุยาภรณ์ สุคนธ์ทรัพย์

⁴⁷ Ibid., pp.13-14.

2.2.6 รายงานการศึกษาส่วนบุคคลหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ประจำปี 2555 เรื่อง การใช้มิติการทูตเชิงวัฒนธรรมในการเผยแพร่ภาพลักษณ์ของไทยในต่างประเทศ: กรณีศึกษา การจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส, กรีนีย์ โชติกันตะ

2.3 สรุปกรอบแนวคิด

การทูตวัฒนธรรมเป็นการใช้มิติทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหนึ่งในแหล่งที่มาของอำนาจนุ่มตามทัศนะของโนอันที่สำคัญที่ไทยน่าจะนำมาใช้ประโยชน์ได้ดีที่สุดในการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับไทย และภาพลักษณ์ที่ดีของไทย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยใช้แนวทางปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในลักษณะซึมลึกเพื่อให้เข้าถึงประชาชน อันจะนำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินนโยบายของไทยในทุกมิติต่อไป อย่างไรก็ตาม การจะใช้ทรัพยากรดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพเป็นภารกิจที่ไทยจะต้องกำหนดนโยบาย พิจารณาหาแนวทางใหม่ ๆ ในการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมที่จะสามารถตอบโจทย์การทูตวัฒนธรรมของไทยได้ท่ามกลางสถานการณ์ของโลกยุคปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและมีพลวัต ทั้งนี้ อาจหมายถึง การแสวงหาสถานที่ใหม่ ๆ ในการดำเนินกิจกรรม โอกาสในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่หลากหลาย หรือแม้กระทั่งรูปแบบวิธีการดำเนินการใหม่ ๆ เป็นต้น ในการศึกษาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนี โดยศึกษาจากแนวคิดการทูตวัฒนธรรม ประสบการณ์ของผู้ศึกษา การหยิบยกกรุงเบอร์ลิน เมืองหลวงของเยอรมนีมาเป็นกรณีตัวอย่างสำหรับศึกษาหาความเป็นไปได้ในการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมจัดทำเป็นรูปแบบเบอร์ลิน และเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนีต่อไป

บทที่ 3

ผลการศึกษา

ตามที่ได้กล่าวในบทที่ 2 แล้ว ด้วยสถานการณ์ทางการเมืองของไทย และข้อขัดข้อง คณะมนตรีสหภาพยุโรปด้านกิจการต่างประเทศ ทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเยอรมนีเป็นไปได้ยาก ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นแหล่งที่มาของอำนาจนุ่มที่สำคัญของไทย รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนี โดยเสนอการหาสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการดำเนินการของไทยเพื่อโอกาสในการเข้าถึงเป้าหมายให้มากขึ้น และเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการทูตวัฒนธรรมของไทยต่อไป ผู้ศึกษาจึงเลือก “กรุงเบอร์ลิน” เมืองหลวงของเยอรมนี ซึ่งได้ชื่อว่าเป็น “เมืองพหุวัฒนธรรม” มาศึกษาเพื่อเป็นกรณีตัวอย่างสำหรับการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของไทย ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะกรุงเบอร์ลิน แต่อาจขยายไปตามเมืองใหญ่อื่น ๆ ของเยอรมนีต่อไปในอนาคตด้วย โดยมุ่งศึกษาศักยภาพและความเป็นไปได้ของกรุงเบอร์ลินว่า มีความเหมาะสมในการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของไทย โดยพิจารณาในประเด็นด้านลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและอื่น ๆ ของกรุงเบอร์ลินและของเยอรมนี โดยรวมในบางประเด็นที่ผู้ศึกษาเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องและมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนแนวคิดของผู้ศึกษา ซึ่งจะเอื้อต่อการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของไทยในเยอรมนีต่อไป ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความสำคัญของเยอรมนีต่อการเมืองและเศรษฐกิจโลก

3.1.1 มิติทางการเมือง

เยอรมนีมีบทบาทสำคัญในเรื่องความมั่นคงของยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการต่อผู้อพยพ และมีบทบาทอย่างสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาซีเรียและอิหร่าน ให้ความสำคัญกับประเด็นความมั่นคงในอัฟกานิสถาน ตะวันออกกลาง รวมถึงการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศด้วยสันติวิธีและการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม นอกจากนี้ รัฐบาลเยอรมนียังแสดงท่าทีในการหันมาให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียมากขึ้น โดยการจัดตั้งกรมเอเชีย-แปซิฟิกในกระทรวงต่างประเทศเยอรมนีเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2017 โดยกรมเอเชีย-แปซิฟิกเป็นหน่วยงานที่แยกออกมาจากกรมการเมือง ซึ่งรับผิดชอบภูมิภาคตะวันออกกลาง แอฟริกา ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน และเอเชีย-แปซิฟิก ทั้งนี้ การจัดตั้งกรมเอเชีย-แปซิฟิกเป็นความคิดริเริ่มของนายซิกมาร์ กาเบรียล (Sigmar Gabriel) รัฐมนตรีต่างประเทศที่แสดงท่าทีในการให้ความสำคัญต่อภูมิภาคเอเชีย

มาโดยตลอด และเห็นว่าเยอรมนีควรมุ่งส่งเสริมความสัมพันธ์ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจกับเอเชีย
 อย่างเป็นยุทธศาสตร์ในทุกระดับให้มากขึ้น⁴⁸

3.1.2 มิติทางเศรษฐกิจ

เยอรมนีเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่มีบทบาททางเศรษฐกิจที่สำคัญและขนาดใหญ่
 เป็นอันดับที่ 4 ของโลก (รองจากสหรัฐอเมริกา จีนและญี่ปุ่น) และเป็นผู้ส่งออกใหญ่เป็นอันดับที่ 3
 ของโลก (รองจากจีนและสหรัฐอเมริกา) และเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในสหภาพ
 ยุโรป⁴⁹ ใน ค.ศ. 2016–2017 เยอรมนีได้รับการจัดอันดับให้เป็นประเทศที่มีขีดความสามารถในการ
 แข่งขันโดย World Economic Forum เป็นอันดับที่ 5 ของโลก⁵⁰ ทั้งนี้ ได้มีการคาดการณ์เกี่ยวกับ
 เศรษฐกิจโดยรวมของเยอรมนีว่า เยอรมนีจะยังคงสามารถรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจให้
 แข็งแกร่งและสามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจไว้ได้อย่างน่าพอใจ โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมใน
 ประเทศ (GDP) ในไตรมาสแรกของ ค.ศ. 2017 ขยายตัวร้อยละ 0.6 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสก่อน
 หรือร้อยละ 1.5 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ธนาคาร Deutsche Bank คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจเยอรมนี
 จะเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ในไตรมาสที่ 3
 และ 4 ของ ค.ศ. 2017 จะอยู่ที่ร้อยละ 0.4 ขณะที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International
 Monetary Fund: IMF) คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจเยอรมนีจะเจริญเติบโตร้อยละ 1.8 ใน ค.ศ. 2017
 และร้อยละ 1.6 ใน ค.ศ. 2018

อนึ่ง ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจเยอรมนีจะยังคงขยายตัวได้อย่างมั่นคง
 เนื่องจากการลงทุนภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้เยอรมนียังเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการลงทุน
 ด้านการวิจัยและพัฒนาที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา จึงทำให้การเจริญเติบโตของ
 เยอรมนีในอนาคตยังคงเป็นการเจริญเติบโตที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation-driven
 growth) ซึ่งมีความยั่งยืนและทำให้เยอรมนีเป็นผู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจยุโรปต่อไป⁵¹

เยอรมนีเป็นคู่ค้าลำดับที่ 15 ของไทย โดยเป็นคู่ค้าอันดับที่ 1 ของไทยจากสหภาพ
 ยุโรป ใน ค.ศ. 2016 การค้ารวมระหว่างไทยกับเยอรมนีมีมูลค่า 10,361.60 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.54) ไทยส่งออก 4,493.84 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และนำเข้า 5,867.76 ล้านดอลลาร์
 สหรัฐ ไทยขาดดุลการค้า 1,373.92 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁵² นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวชาวเยอรมันที่เดิน
 ทางเข้าประเทศไทยยังมีจำนวนมากเป็นลำดับ 3 ของนักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรป ทั้งนี้ จำนวน
 นักท่องเที่ยวชาวเยอรมันเพิ่มขึ้นทุกปี (ยกเว้น ค.ศ. 2014 ซึ่งมีนักท่องเที่ยวลดลงเพียงเล็กน้อย

⁴⁸ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน, โทรเลข ที่ BLN 284/2560 (28 พฤษภาคม 2560).

⁴⁹ แหล่งที่มา: <http://worldfacts.us/Germany.htm> [22 กรกฎาคม 2560].

⁵⁰ Klaus Schwab, *The Global Competitiveness Report 2016–2017*, p.44, [Online], 2016, Available from: <http://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1> [2017, July 15].

⁵¹ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน, โทรเลข ที่ BLN 422/2560 (11 สิงหาคม 2560).

⁵² แหล่งที่มา: <http://www.europetouch.in.th/main/> [23 กรกฎาคม 2560].

ซึ่งน่าจะเป็นผลกระทบสืบเนื่องมาจากการรัฐประหารในประเทศไทย) และ ค.ศ. 2016 ยอดนักท่องเที่ยวชาวเยอรมันเพิ่มขึ้นสูงถึง 835,506 คน⁵³ ซึ่งมากที่สุดในรอบปีที่ผ่านมา

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวเยอรมันที่เดินทางเข้าประเทศไทย

ค.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว	เพิ่มขึ้นหรือลดลง (%)
2010	606,874	+5.82
2011	619,133	+2.02
2012	682,419	+10.22
2013	737,658	+8.09
2014	715,240	-3.04
2015	761,819	+6.34
2016	835,506	+9.67

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

3.1.3 มิติอื่น ๆ

3.1.3.1 เยอรมนีเป็นประเทศที่มีจำนวนถนนหนาแน่นอันดับต้น ๆ ของโลก โดยเยอรมนีมีทางด่วน (Autobahn) มีความยาวรวมกัน 12,854 กิโลเมตร ทางหลวง (Bundesstraße) 40,711 กิโลเมตร ถนนเชื่อมต่อระหว่างรัฐและประเทศ (Landesstraße) 86,597 กิโลเมตร และถนนในชุมชน (Kreisstraße) 91,520 กิโลเมตร ทางรถไฟในเยอรมนีมีความยาวรวมกัน 43,468 กิโลเมตร ด้านการคมนาคมทางอากาศ เยอรมนีมีท่าอากาศยานนานาชาติ 16 แห่ง ท่าอากาศยานภายในประเทศ 23 แห่ง ใน ค.ศ. 2015 มีเที่ยวบินบินเข้า-ออกน่านฟ้าเยอรมนีจำนวน 3,029,066 เที่ยวบิน⁵⁴

3.1.3.2 เยอรมนีได้รับการจัดอันดับให้เป็นประเทศที่มีระบบโลจิสติกส์ที่ดีที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ในบรรดา 160 ประเทศตามการจัดอันดับของธนาคารโลกในเรื่อง Logistics Performance Index (LPI)⁵⁵

3.1.3.3 เยอรมนีได้รับการจัดอันดับให้เป็นประเทศที่ทรงอิทธิพลในทางที่ดีของโลกเป็นอันดับที่ 3 รองจากแคนาดาและออสเตรเลีย

⁵³ ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

⁵⁴ Christopher Belz and Rüdiger Mandry, *Air Transport in Germany: Mobility Report 2015*. p.17, [Online], 2016, Available from: https://www.dfs.de/dfs_homepage/en/Press/Publications/DFS_Mobilita%CC%88tsbericht_2015_broschure_UK_V4_druckversion.pdf [2017, July 23].

⁵⁵ แหล่งที่มา: <http://ceoworld.biz/2016/09/01/worlds-top-25-best-countries-logistics-performance-2016-germany-comes-top/> [18 มิถุนายน 2560].

แผนภาพที่ 1 อันดับประเทศที่ทรงอิทธิพลในทางที่ดีของโลก

ที่มา: Statista (2017)

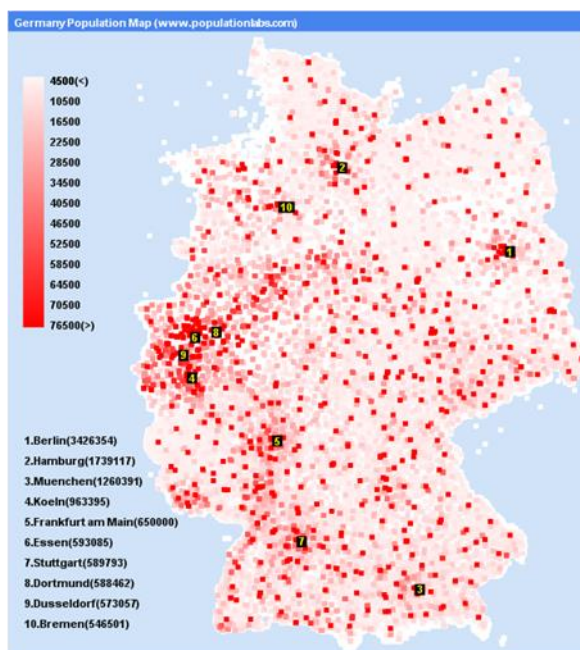
3.2 กรุงเบอร์ลิน

3.2.1 ลักษณะทางกายภาพ

3.2.1.1 ที่ตั้ง

กรุงเบอร์ลินเป็นเมืองหลวงและเป็น 1 ใน 16 รัฐของเยอรมนี ตั้งอยู่บนแม่น้ำชเปร์ (Spree) และฮาเฟิล (Havel) มีพื้นที่ขนาด 892 ตารางกิโลเมตร นับเป็นเมืองที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุดในเยอรมนี และมีประชากรจำนวน 3,426,354 คนประกอบด้วยคนชาติจาก 180 ประเทศ นับเป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุดในเยอรมนีและมากเป็นอันดับสองในสหภาพยุโรปรองจากลอนดอน⁵⁶

⁵⁶ แหล่งที่มา: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_cities_in_the_European_Union_by_population_within_city_limits [15 กรกฎาคม พ.ศ. 2560].

แผนภาพที่ 2 10 อันดับเมืองในเยอรมนีที่มีประชากรมากที่สุด

ที่มา: http://www.populationlabs.com/germany_population.asp

เมื่อพิจารณาที่ตั้งของเยอรมนีโดยรวมจะพบว่าเยอรมนีตั้งอยู่กลางทวีปยุโรป มีชายแดนติดกับ 9 ประเทศ โดยทิศเหนือติดกับเดนมาร์ก ทิศตะวันออกติดโปแลนด์และเช็ก ทิศใต้ติดออสเตรียและสวิตเซอร์แลนด์ ทิศตะวันตกติดกับฝรั่งเศส ลักเซมเบิร์ก เบลเยียมและเนเธอร์แลนด์ เยอรมนีจึงเป็นประเทศที่มีเพื่อนบ้านมากที่สุด และเป็นจุดเชื่อมต่อประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของทวีปเข้ากับประเทศกลุ่มทางตอนใต้ของทวีป รวมทั้งยังเป็นเสมือนสะพานเชื่อมยุโรปตะวันตกกับยุโรปตะวันออกอีกด้วย ดังนั้น กรุงเบอร์ลินซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเยอรมนี จึงเป็นประตูที่สำคัญไปสู่ยุโรปตะวันออกด้วยเช่นกัน

3.2.1.2 นับตั้งแต่การรวมประเทศเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1990 กรุงเบอร์ลินนอกจากจะมีสถานะเป็นเมืองหลวงของเยอรมนีแล้ว ยังมีสถานะเป็น 1 ใน 3 นครรัฐของเยอรมนี เช่น ฮัมบูร์กและเบอร์เมนอีกด้วย ตั้งแต่ ค.ศ. 1994 เป็นที่ตั้งทำเนียบประธานาธิบดี ตั้งแต่ ค.ศ. 1999 เป็นที่ตั้งของสภาผู้แทนราษฎร และใน ค.ศ. 2000 เป็นที่ตั้งของวุฒิสภา นอกจากนี้ ยังเป็นที่ตั้งของหน่วยราชการของเยอรมนี สถานเอกอัครราชทูต องค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ

3.2.1.3 เบอร์ลินแบ่งเขตการปกครอง 12 เขต ได้แก่ ชาร์ลอตเทนเบิร์ก-วิลเมอร์สดอร์ฟ (Charlottenburg-Wilmersdorf) ฟรีดริชไฮน์-ครอยซ์แบร์ก (Friedrichshain-Kreuzberg) ลิกเทนแบร์ก (Lichtenberg) มาร์ซัน-เฮลเลอร์ดอร์ฟ (Marzahn-Hellersdorf) มิทเทอ (Mitte) นอยเคิลน์ (Neukölln) พังโคว (Pankow) ไร์นิกเคนด์อร์ฟ (Reinickendorf) สปันเดา (Spandau) ชเตกลิตซ์-เซเลนด์อร์ฟ (Steglitz-Zehlendorf) เทมเพิลโฮฟ-เซินเนอแบร์ก (Tempelhof-Schöneberg) และเทรพโทว-เคอเพนนิค (Treptow-Köpenick)

3.2.1.4 เบอร์ลินเป็นที่ตั้งของสถานที่สำคัญต่าง ๆ มากมาย ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ วิชาการและวัฒนธรรม ดังนี้

- 1) กระทรวง 14 แห่ง
- 2) สถานเอกอัครราชทูต 152 แห่ง
- 3) องค์การระหว่างประเทศ 8 แห่ง
- 4) มหาวิทยาลัย 4 แห่ง
- 5) สถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาอื่น ๆ 35 แห่ง
- 6) พิพิธภัณฑ์ 175 แห่ง⁵⁷
- 7) โรงละคร โรงโอเปร่า สถานที่จัดและแสดงดนตรี 140 แห่ง
- 8) สถานที่แสดงผลงานศิลปะมากกว่า 400 แห่ง⁵⁸
- 9) โรงภาพยนตร์ 300 แห่ง
- 10) สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญมากกว่า 45 แห่ง

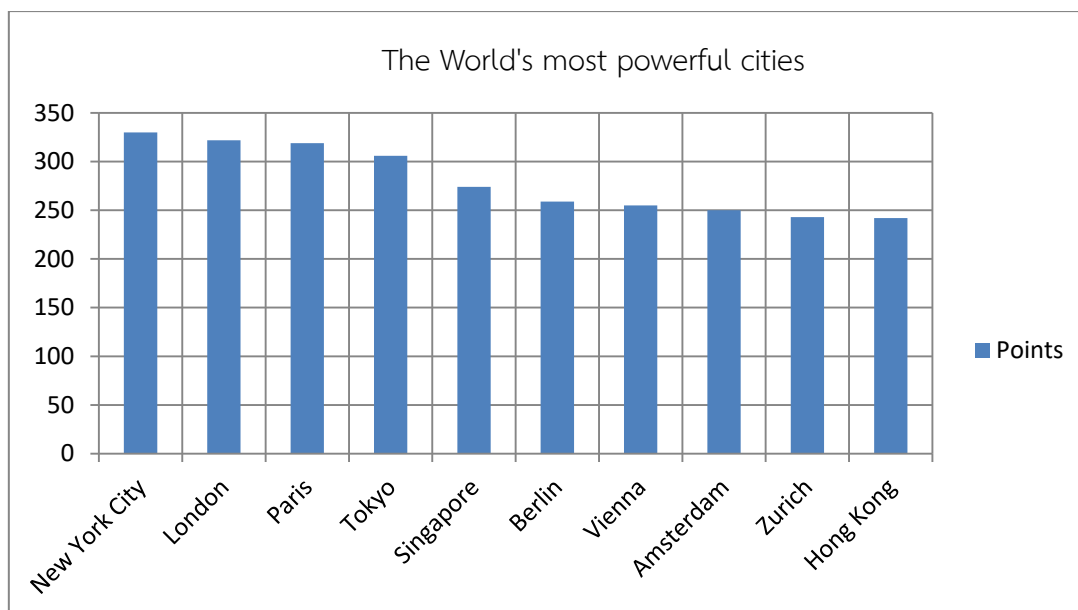
3.2.2 มิติทางการเมือง

3.2.2.1 กรุงเบอร์ลินในปัจจุบัน

กรุงเบอร์ลินมีความสำคัญทางการเมืองของเยอรมนีมาโดยตลอด นับตั้งแต่กรุงเบอร์ลินเป็นเมืองหลวงของแคว้นปรัสเซียสมัยการรวมชาติเยอรมนีใน ค.ศ. 1871 และมีความสำคัญเรื่อยมาในยุคอาณานิคมครั้งที่ 2 ซึ่งอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ครองอำนาจ ในยุคสงครามเย็นอันมีเหตุการณ์สำคัญในการเมืองโลกมากมายเกิดขึ้นที่กรุงเบอร์ลิน ไม่ว่าจะเป็นการเผชิญหน้าระหว่างมหาอำนาจตะวันตกกับอดีตสหภาพโซเวียต ซึ่งนำไปสู่การปิดล้อมกรุงเบอร์ลิน การสร้างกำแพงเบอร์ลินเพื่อปิดกั้นเส้นทางคมนาคมระหว่างเบอร์ลินตะวันตกและเบอร์ลินตะวันออก จนถึง การทะลายกำแพงเบอร์ลิน จวบจนปัจจุบัน กรุงเบอร์ลินยังมีความสำคัญในฐานะเมืองหลวงของเยอรมนี ประเทศซึ่งทรงอิทธิพลในสหภาพยุโรปและในโลก ทั้งนี้ ใน ค.ศ. 2009 กรุงเบอร์ลินได้รับการจัดอันดับให้เป็นเมืองที่ทรงอำนาจที่สุดอันดับที่ 6 จาก 35 เมืองทั่วโลกโดย The Global Power Index 2009 ซึ่งคงอันดับเดิมของปี ค.ศ. 2008 ทั้งนี้ ใช้หลักเกณฑ์ 6 ประการในการพิจารณา คือ (1) เศรษฐกิจ (2) วิจัยและพัฒนา (3) นวัตกรรม (4) การเข้าถึง (5) การมีปฏิสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม (6) สภาพแวดล้อม และภายใต้หลักเกณฑ์ดังกล่าว เบอร์ลินติดอันดับ 10 ของเมืองสุดยอดการวิจัยและพัฒนา ติดอันดับ 4 ของเมืองแห่งวัฒนธรรม ติดอันดับ 2 ของเมืองนวัตกรรม และติดอันดับ 5 ของเมืองแห่งสภาพแวดล้อม

⁵⁷ แหล่งที่มา: <https://www.visitberlin.de/en/numbers-facts> [15 กรกฎาคม พ.ศ. 2560].

⁵⁸ แหล่งที่มา: https://en.wikipedia.org/wiki/Berlin#Galleries_and_museums [15 กรกฎาคม พ.ศ. 2560].

แผนภาพที่ 3 10 อันดับเมืองที่ทรงอำนาจที่สุดในโลก

ที่มา: The Global Power Index (2009)

3.2.2.2 ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนากรุงเบอร์ลินสำหรับ ค.ศ. 2030

ฝ่ายบริหารสภาสูงเพื่อการพัฒนาเมืองและสิ่งแวดล้อมแห่งกรุงเบอร์ลิน (Senatsverwaltung für Stadtentwicklung und Umwelt) กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนากรุงเบอร์ลินสำหรับ ค.ศ. 2030⁵⁹ ดังนี้

- 1) เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
- 2) เป็นผู้นำเมืองอัจฉริยะของยุโรปที่ประสบความสำเร็จในด้านวิทยาศาสตร์และการวิจัยของโลก
- 3) เป็นแหล่งกำเนิดของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่นำสมัย
- 4) เป็นเมืองสำหรับทุกคน สำหรับทุกเพศทุกวัย และที่สำคัญเป็นเมืองที่เปิดกว้างต่อสังคมอันประกอบด้วยประชากรและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญของกรุงเบอร์ลิน
- 5) เป็นมหานครของโลก โดยเป็นศูนย์กลางแห่งศิลปะ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว การกีฬา
- 6) เป็นเมืองใหญ่สีเขียวที่รักษาสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศและทรัพยากรธรรมชาติ

⁵⁹ Senatsverwaltung für Stadtentwicklung und Umwelt, Berlin Strategie: Stadtentwicklungskonzept Berlin 2030 (Berlin: druckhaus köthen, 2015), p. 8–50.

3.2.2.3 กรุงเบอร์ลินในประวัติศาสตร์

กรุงเบอร์ลินถูกก่อตั้งโดยเจ้าผู้ครองแคว้นบรันเดินบวร์ก (Brandenburg) ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 โดยมีการกล่าวถึงกรุงเบอร์ลินครั้งแรกใน ค.ศ. 1244 นับตั้งแต่ ค.ศ. 1415 กรุงเบอร์ลินถูกปกครองโดยราชวงศ์โฮเฮนโซลเลอร์ (Hohenzollern) จนถึง ค.ศ. 1918 กรุงเบอร์ลินเป็นเมืองหลวงตั้งแต่ ค.ศ. 1448 กรุงเบอร์ลินหยุดชะงักการเติบโตของเมืองในช่วงสงครามสามสิบปี (ค.ศ. 1618–1648) จวบจนกระทั่งยุคสมัยของจักรพรรดิฟรีดริช วิลเฮล์มที่ 1 (ค.ศ. 1713–1740) พระองค์ได้ขยายกรุงเบอร์ลิน และเมื่อจักรพรรดิฟรีดริชที่ 2 พระโอรสของพระองค์ขึ้นครองราชย์แทน (ค.ศ. 1740–1786) ซึ่งต่อมาได้รับการขนานนามว่า จักรพรรดิฟรีดริชมหาราชัน กรุงเบอร์ลินมีประชากรมากถึง 150,000 คน

กรุงเบอร์ลินเป็นเมืองที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยใน ค.ศ. 1810 ได้มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยฮุมโบลท์ (Humboldt Universität) ใน ค.ศ. 1838 มีการสร้างรถไฟไปเมืองพอตสดัม (Potsdam) เป็นครั้งแรก และจนถึง ค.ศ. 1870 มีการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเบอร์ลินเป็นจำนวน 4 แห่ง

เมื่อออตโต ฟอน บิสมาร์ค (Otto von Bismarck) ประสบความสำเร็จในการรวมชาติเยอรมันก่อตั้งอาณาจักรเยอรมันที่ 2 (Das 2. Reich)⁶⁰ ใน ค.ศ. 1871 กรุงเบอร์ลินกลายเป็นเมืองหลวงของเยอรมนีจนถึงปัจจุบัน

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงด้วยความปราชัยของเยอรมนี กรุงเบอร์ลินถูกแบ่งออกเป็น 4 เขตการปกครองเช่นเดียวกับเยอรมนี โดยแบ่งเป็นเบอร์ลินตะวันตก ปกครองโดยสหรัฐอเมริกา อังกฤษและฝรั่งเศส และถือเป็นส่วนหนึ่งของเยอรมันตะวันตก และเบอร์ลินตะวันออก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเยอรมันตะวันออก อย่างไรก็ตาม ในการแบ่งกรุงเบอร์ลินออกเป็น 4 เขตการปกครองนั้น สัมพันธมิตรและอดีตสหภาพโซเวียตมิได้พิจารณาปัญหาเรื่องเส้นทางติดต่อระหว่างกรุงเบอร์ลินกับเยอรมันตะวันตก ซึ่งประเด็นดังกล่าวกลายเป็นชนวนความขัดแย้งของสงครามเย็นและนำไปสู่วิกฤตการณ์ปิดล้อมเบอร์ลิน (Berlin Blockade) ระหว่าง ค.ศ. 1948–1949 ซึ่งนับเป็นการเผชิญหน้าอย่างจริงจังครั้งแรกระหว่างมหาอำนาจตะวันตก นำโดยสหรัฐอเมริกากับอดีตสหภาพโซเวียต ทั้งนี้ อดีตสหภาพโซเวียตปิดล้อมกรุงเบอร์ลินเพื่อกดดันให้มหาอำนาจตะวันตกเปิดการเจรจาในปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับเยอรมนี และทำให้ชาวเบอร์ลินตะวันตกขวัญเสียจนหันมาสวมใจกับตนเองในที่สุด ประเทศตะวันตกจึงแก้ไขสถานการณ์การปิดล้อมกรุงเบอร์ลินด้วยการขนส่งทางอากาศโดยลำเลียงเสบียงอาหาร เชื้อเพลิง และยุทธปัจจัยที่จำเป็นให้ชาวเบอร์ลินตะวันตกทุกวันตลอดช่วงการปิดล้อม 11 เดือน จนการขนส่งทางอากาศกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชาวเบอร์ลินตะวันตก ทั้งนี้ มหาอำนาจตะวันตกสามารถบินได้มากกว่า 1,500 เที่ยวบินต่อวัน และขนส่งได้มากกว่าวันละ 4,500 ตัน ทำให้ชาวเบอร์ลินตะวันตกสามารถประทังชีวิตได้ แอนส์ท รอยเทอร์ (Ernst Reuter) นายกเทศมนตรีกรุงเบอร์ลินตะวันตกในขณะนั้น เรียกร้องให้ชาวเบอร์ลิน “อดทนและพอเพียง” ซึ่งชาวเบอร์ลินตะวันตกต่างขานรับข้อเรียกร้องด้วยดี อย่างไรก็ตาม การปิดล้อมที่

⁶⁰ อาณาจักรเยอรมันที่ 1 (Das 1. Reich) อยู่ในช่วงยุคกลางสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 9–10 ภายใต้จักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ส่วนอาณาจักรเยอรมันที่ 3 (Das 3. Reich) เป็นช่วงการก้าวขึ้นสู่อำนาจของฮิตเลอร์ ระหว่าง ค.ศ. 1933–1943

ยึดเยื่อก่อให้เกิดความหวั่นไหวต่อชาวเบอร์ลินตะวันตก ซึ่งหวาดเกรงว่า มหาอำนาจตะวันตกจะยกเลิกการขนส่งทางอากาศ วันที่ 6 กันยายน ค.ศ. 1948 ชาวเบอร์ลินตะวันตกจำนวน 300,000 คน จึงชุมนุมรวมตัวกันที่บริเวณซากอาคารรัฐสภา (Reichstag) เรียกร้องมิให้รัฐบาลประเทศตะวันตกทอดทิ้งกรุงเบอร์ลิน ตลอดระยะเวลาการปิดล้อม 11 เดือน ถึงแม้ว่าอดีตสหภาพโซเวียตจะพยายามกดดันให้มหาอำนาจตะวันตกถอนตัวออกจากกรุงเบอร์ลินด้วยการทำสงครามจิตวิทยา คุกคามการดำเนินการของมหาอำนาจตะวันตกก็ตาม ฝ่ายมหาอำนาจตะวันตกสามารถบินไปมารวม 277,228 ครั้ง และลำเลียงสัมภาระต่าง ๆ กว่า 232,406 ตัน ชาวเบอร์ลินตะวันตกต่างยืนหยัดในวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างอดทนและกล้าหาญ รวมทั้งให้ความร่วมมืออย่างดีกับปฏิบัติการขนส่งทางอากาศจนทำให้อดีตสหภาพโซเวียตหมดหวังที่จะเอาชนะและยกเลิกการปิดล้อมและขอเปิดการเจรจา ในวันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1949 โดยทั้งสองฝ่ายประกาศข้อตกลงร่วมกันที่จะยุติการปิดล้อมภายใน 80 วัน และอดีตสหภาพโซเวียตยุติการปิดล้อมกรุงเบอร์ลินและเปิดเส้นทางคมนาคมทางบก รถไฟ และทางน้ำสู่เบอร์ลินตะวันตกเมื่อเวลา 00.01 น. ของวันที่ 13 พฤษภาคม ค.ศ. 1949 การปิดล้อมเบอร์ลินซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการขัดแย้งต่อสู้กันในสงครามเย็นระหว่างประเทศอภิมหาอำนาจ 2 ค่าย ยังเป็นจุดเริ่มต้นความขัดแย้งของปัญหาเยอรมนีที่เรียกว่า “ปัญหาเยอรมนี 2 รัฐ และหนึ่งประชาชาติ” (Zwei Staaten, eine Nation)⁶¹

ระบอบการปกครองและระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกันระหว่างเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกส่งผลให้เกิดความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดในเวลาต่อมา กล่าวคือ อาคารบ้านเรือนในเยอรมันตะวันตกได้รับการฟื้นฟูบูรณะ และเศรษฐกิจได้รับการพัฒนาตาม “โครงการมาร์แชล” ของสหรัฐอเมริกา ขณะที่เยอรมันตะวันออกไม่ได้เป็นเช่นนั้น กอปรกับธุรกิจทุกอย่างถูกเปลี่ยนมือไปเป็นของรัฐ จึงทำให้ผู้คนพากันอพยพข้ามถิ่นฐานเข้ามาในเขตเยอรมันตะวันตก และทำให้เยอรมันตะวันออกประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ทั้งนี้ มีการคาดการณ์ว่าผู้ที่อพยพข้ามถิ่นมีจำนวนสูงถึง 3.5 ล้านคน และกว่าครึ่งอายุต่ำกว่า 25 ปี ทำให้รัฐบาลเยอรมันตะวันออกต้องสกัดกั้นการเดินทางออกนอกเบอร์ลินตะวันออก โดยการสร้างกำแพงเบอร์ลินในวันที่ 13 สิงหาคม ค.ศ. 1961 ซึ่งก่อให้เกิดปฏิกิริยาอย่างรุนแรงจากเยอรมันตะวันตก เช่น การรวมตัวของชาวเบอร์ลินตะวันตกจำนวน 300,000 คน เพื่อประท้วงหน้าศาลาว่าการเซตเซินเนอร์แบร์ก (Schöneberg) นำโดยนายวิลลี บรันท์ (Willy Brandt) ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีกรุงเบอร์ลิน รวมทั้งการเรียกขานกำแพงเบอร์ลินว่า “กำแพงแห่งความอัปยศ” (Schandmauer)⁶² เยอรมันตะวันออกได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างและรูปแบบของกำแพงเบอร์ลินถึง 4 ครั้ง และแต่ละครั้งจะเพิ่มความแข็งแรงและความสูงของกำแพงเบอร์ลิน เพื่อป้องกันการหลบหนีของชาวเยอรมันตะวันออก กำแพงเบอร์ลินมีความยาวทั้งสิ้น 155 กิโลเมตร และกำแพงนี้ทำให้การข้ามผ่านแดนจากเบอร์ลินตะวันออกไปยังเบอร์ลินตะวันตกเป็นเรื่องผิดกฎหมาย ผู้ที่ฝ่าฝืน หากถูกจับได้จะถูกลงโทษโดยการยิงทั้งที่บริเวณกำแพง กำแพงเบอร์ลินถูกทำลายพังลงในวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1989 ตลอดระยะเวลา 28 ปี

⁶¹ พรสวรรค์ วัฒนางกูร, มหัศจรรย์แห่งเยอรมนี: 60 ปีแห่งการเปลี่ยนแปลง (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), หน้า 47–54.

⁶² แหล่งที่มา: https://de.wikipedia.org/wiki/Berliner_Mauer [21 กรกฎาคม 2560].

คาดว่า มีผู้เสียชีวิตที่กำแพงเบอร์ลินระหว่างที่พยายามจะหลบหนีออกจากเบอร์ลินตะวันออกจำนวนประมาณ 137–206 คน

3.2.3 มิติทางเศรษฐกิจ

3.2.3.1 เศรษฐกิจกรุงเบอร์ลิน

กรุงเบอร์ลินเป็นเมืองที่กำลังเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก เพราะมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจจากธุรกิจบริการอันหลากหลาย ประกอบไปด้วยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ บริษัทด้านสื่อ การบริการสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมด้านวิศวกรรมจราจร เทคโนโลยีสารสนเทศ อุตสาหกรรมยานยนต์ วิศวกรรมชีวการแพทย์ และเทคโนโลยีชีวภาพ และปัจจุบัน กรุงเบอร์ลินกำลังก่อสร้างปรับปรุงเมืองให้ทันสมัย พัฒนาระบบสาธารณูปโภคโดยเชื่อมต่อระบบที่เมืองมีอยู่แล้วและพัฒนาระบบของอดีตเบอร์ลินตะวันออกเพื่อให้เป็นเมืองเดียวกันอย่างสมบูรณ์

ใน ค.ศ. 2016 เศรษฐกิจของเบอร์ลินโตเร็วที่สุดในเยอรมนี โดยคาดว่าจะโตถึงร้อยละ 2.7 ขณะที่ค่าเฉลี่ยของเยอรมนีทั้งประเทศอยู่ที่ร้อยละ 1.9 นอกจากนี้ อัตราการว่างงานในกรุงเบอร์ลินก็ลดลงอย่างรวดเร็วด้วยเช่นกัน โดยลดลงเหลือร้อยละ 7 ในขณะที่ ค.ศ. 2016 อัตราว่างงานในกรุงเบอร์ลินอยู่ที่ร้อยละ 9 ถึงแม้ว่าอัตราดังกล่าวจะสูงกว่าค่าเฉลี่ยของเยอรมนีทั้งประเทศ แต่ก็นับเป็นอัตราที่ต่ำกว่าเมืองใหญ่ของเยอรมนี เช่น นครฮัมบวร์ก นครเบอร์เมน เมืองดึสเซิลดอร์ฟ

ปัจจุบัน กรุงเบอร์ลินเป็นหนึ่งใน 10 เมืองในยุโรปที่คนนิยมมาลงทุนด้วยเหตุผลด้านค่าครองชีพที่ถูกกว่าเมืองใหญ่อื่น ๆ ขณะเดียวกันมีระบบสาธารณูปโภค ระบบขนส่งสาธารณะที่ดี โดยผู้ลงทุนส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจวัยหนุ่มสาวจากทั่วโลกที่สนใจธุรกิจ e-commerce และธุรกิจ Startup ทั้งนี้ ใน ค.ศ. 2016 กรุงเบอร์ลินเป็นศูนย์กลางธุรกิจแบบ Startup⁶³ ที่ใหญ่ที่สุดในยุโรป และยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึงจำนวนคนทำงานทางด้านเศรษฐกิจดิจิทัลด้วย

3.2.3.2 การคมนาคม

ด้วยที่ตั้งของกรุงเบอร์ลินประกอบกับระบบการคมนาคมขนส่งที่พัฒนาและมีประสิทธิภาพอย่างมาก กรุงเบอร์ลินถูกนับเป็นศูนย์กลางสำคัญของการคมนาคมทางอากาศและทางบกของเยอรมนีและทวีปยุโรป โดยได้ชื่อว่าเป็นเมืองที่มีเครือข่ายด้านระบบขนส่งสาธารณะมากที่สุดและเป็นเมืองที่เชื่อมต่อระหว่างยุโรปตะวันตกและตะวันออกเข้าด้วยกัน⁶⁴ ทั้งนี้ เมื่อ

⁶³ ธุรกิจ Startup คือธุรกิจที่ถูกออกแบบมาให้เติบโตอย่างรวดเร็วมาตั้งแต่แรก ตั้งแต่ทีมงาน โครงสร้างธุรกิจ ไปจนถึงวิธีการใช้เงิน และการตลาด โดยไม่ได้เกี่ยวข้องว่าจะต้องเป็นธุรกิจที่เป็น “ธุรกิจเทคโนโลยี” หรือได้รับการลงทุน หรือ “Venture Capital” หรือมีการ “Exit” ผ่านการควบกิจการหรือการเข้าตลาดหุ้นแต่อย่างใด ในขณะที่ธุรกิจ “SME” (Small Medium Enterprises) หรือที่สมัยนี้มักเรียกว่า “SMB” (Small Medium Businesses) นั้นมักจะมิใช่การดำเนินการธุรกิจให้มีรายได้เติบโตอยู่ที่ประมาณปีละ 30%–50% หรือหากเป็นช่วงเกิดใหม่ก็อาจอยู่ที่ปีละ 100%–200% เป็นอย่างมาก ธุรกิจ Startup นั้นมีเป้าหมายที่จะเติบโตขึ้นให้ได้อย่างน้อยปีละ 1,000% โดยหากได้น้อยกว่านั้น ถือว่าธุรกิจ Startup นั้น “ยังไม่โต” หรืออาจถึงขั้น “ไปไม่รอด” ในฐานะ Startup ก็น่าได้ธุรกิจที่จะสามารถเป็น Startup ที่ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีความสมบัติสองอย่างคือ 1) ทำธุรกิจที่นำเสนอสิ่งที่เป็นที่ต้องการของตลาดที่มีขนาดใหญ่ และ 2) มีความสามารถในการเข้าถึงตลาดที่ใหญ่ขึ้นได้

⁶⁴ แหล่งที่มา: <http://www.encyclopedia.com/places/germany-scandinavia-and-central-europe/> [21 กรกฎาคม 2560].

ท่าอากาศยาน Berlin Brandenburg (Flughafen Berlin Brandenburg) เปิดให้บริการ จะเป็นท่าอากาศยานที่ใหญ่ที่สุดของยุโรป คาดว่าจะรองรับผู้โดยสารได้ปีละ 34 ล้านคน

3.2.3.3 จำนวนนักท่องเที่ยว

กรุงเบอร์ลินเป็นจุดหมายหนึ่งของการเดินทางที่ได้รับความนิยมมากที่สุดแห่งหนึ่งของทวีปยุโรป เพราะอุดมไปด้วยประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การแสดงต่าง ๆ รวมทั้งความบันเทิงที่หลากหลาย ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวกรุงเบอร์ลินมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดย ค.ศ. 2016 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมากรุงเบอร์ลินแบบพักค้างมีจำนวนมากถึง 31,067,775 คน และนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้พักค้างมีจำนวน 12,731,460 คน⁶⁵

ตารางที่ 2 จำนวนนักท่องเที่ยวของกรุงเบอร์ลิน

ค.ศ.	นักท่องเที่ยวแบบไม่พักค้าง	นักท่องเที่ยวแบบพักค้าง
2012	10,848,797	24,896,201
2013	11,324,947	26,942,082
2014	11,871,326	28,688,683
2015	12,369,293	30,250,066
2016	12,731,640	31,067,775

ที่มา: สำนักงานสถิติเบอร์ลินและบรันเดินบวร์ก

3.2.4 มิติทางสังคม วัฒนธรรมและอื่น ๆ

กรุงเบอร์ลินได้ชื่อว่าเป็นเมืองหลวงแห่งยุโรปตลอดกาล เมืองพหุวัฒนธรรม เมืองที่มีชีวิตชีวา มีประสิทธิภาพ ชาวเบอร์ลินมีความเข้มแข็ง อดทน อดกลั้น เป็นบ้านของเหล่าศิลปินทั้งหลาย บ้านของกลุ่มรักร่วมเพศ นักการเมือง นักธุรกิจ และข้าราชการ เป็นเมืองที่เต็มไปด้วยความแตกต่าง ความขัดแย้ง ความตื่นเต้น เป็นเมืองที่โอกาสเปิดกว้างสำหรับคนทุกชาติ ทุกเพศ และเป็นเมืองสำหรับคนรุ่นใหม่ ดังจะเห็นได้จากการเป็นเมืองมหาวิทยาลัยที่เป็นที่นิยมมากที่สุด ในเยอรมนี จำนวนสัดส่วนของอาจารย์ในระดับศาสตราจารย์ที่เป็นสุภาพสตรีมากที่สุด และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่มีภูมิหลังมาจากครอบครัวต่างชาติที่อพยพมาเยอรมนีมีจำนวนมากที่สุด เป็นต้น

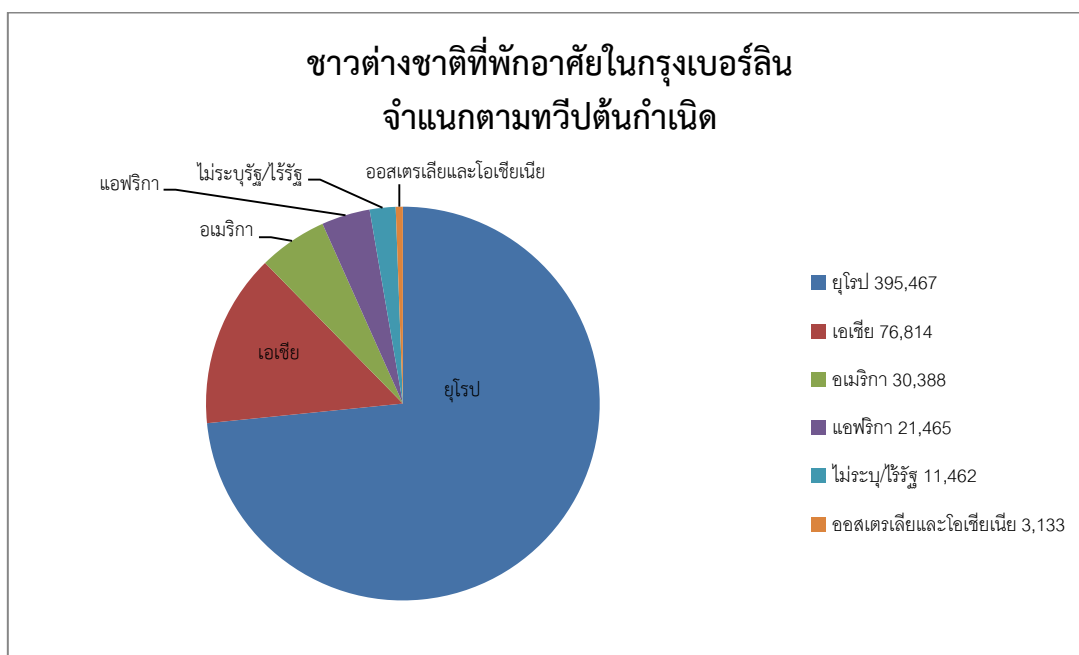
3.2.4.1 ความหลากหลายของชาวเบอร์ลิน

ร้อยละ 14 ของประชากรที่พักอาศัยในกรุงเบอร์ลินเป็นชาวต่างชาติ โดยแบ่งตามทวีปต้นกำเนิดได้ ดังนี้

1) มาจากทวีปยุโรป 395,467 คน โดยมาจากประเทศในสหภาพยุโรป (โปแลนด์ 51,084 คน อิตาลี 22,693 คน ฝรั่งเศส 16,806 คน) และจากยุโรปอื่น ๆ (ตุรกี 99,558 คน เซอร์เบีย 19,137 คน รัสเซีย 18,982 คน)

⁶⁵ แหล่งที่มา: <http://www.statistik-berlin-brandenburg.de/webapi/jsf/tableView/tableView.xhtml> [20 พฤษภาคม 2560].

- 2) มาจากทวีปเอเชีย 76,814 คน
- 3) มาจากทวีปอเมริกา 30,388 คน
- 4) มาจากทวีปแอฟริกา 21,465 คน
- 5) ไม่ระบุที่มา/ไร้รัฐ 11,462 คน
- 6) มาจากทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย 3,133 คน⁶⁶

แผนภาพที่ 4 จำนวนชาวต่างชาติในกรุงเบอร์ลินจำแนกตามทวีปต้นกำเนิด

3.2.4.2 สังคมของคนรุ่นใหม่

จากการสำรวจช่วงอายุของชาวเบอร์ลินใน ค.ศ. 2014 พบว่าชาวเบอร์ลินส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุของคนรุ่นใหม่และวัยทำงาน โดยร้อยละ 30 เป็นประชากรในช่วงอายุ 25–45 ปี ร้อยละ 22.4 อยู่ระหว่างอายุ 45–60 ปี นอกจากนี้ กรุงเบอร์ลินยังได้รับการจัดอันดับให้เป็นเมืองที่ดึงดูดคนรุ่นใหม่เป็นอันดับ 2 ในบรรดาเมืองสำหรับคนรุ่นใหม่ 25 เมืองทั่วโลก โดยเป็นรองนครโทรอนโต และเป็นอันดับที่ 1 ของเมืองในยุโรป โดยมีกรุงปารีสและกรุงลอนดอนเป็นลำดับถัดไป⁶⁷

⁶⁶ Press and Information Office of the Federal State of Berlin, Berlin–A Success Story: Facts. Figures. Statistics., p.12, [Online], 2014, Available from: http://www.berlin.de/rbmskz/_assets/aktuelles/2014/oktober/140911_berlin_erfolgsgeschichte_2014_engl.pdf [2017, July 22].

⁶⁷ Ibid., p.41.

แผนภาพที่ 5 จำนวนชาวเบอร์ลินจำแนกตามช่วงอายุ

ที่มา : สำนักงานสถิติเบอร์ลินและบรันเดนบวร์ก

3.2.4.3 ความสำคัญทางวัฒนธรรมของกรุงเบอร์ลิน

กรุงเบอร์ลินเป็นเมืองแห่งศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ดึงดูดผู้คนจากทั่วโลกให้เดินทางมากรุงเบอร์ลิน ศิลปะและวัฒนธรรมที่น่าสนใจของกรุงเบอร์ลินมีตั้งแต่สถาปัตยกรรม พิพิธภัณฑ์ สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โรงละคร โรงโอเปร่า กีฬางานเทศกาลประจำปีและงานแสดงศิลปะหรือด้านอื่น ๆ เมื่อพิจารณาจากประวัติศาสตร์จะพบว่าวัฒนธรรมของกรุงเบอร์ลินมีความสำคัญใน 3 ช่วง กล่าวคือในสมัยที่เป็นเมืองหลวงของแคว้นปรัสเซีย สาธารณรัฐไวมาร์ ซึ่งในขณะนั้นกรุงเบอร์ลินเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมโลก รองจากกรุงลอนดอนและนครนิวยอร์ก และช่วงเวลาภายหลัง ค.ศ. 1961 ซึ่งกรุงเบอร์ลินกลายเป็น “เมกกะ” ของเหล่าศิลปินกลุ่มหัวก้าวหน้าที่ทุกคนต้องการมา

กรุงเบอร์ลินมีชื่อเสียงทางด้านสถาบันด้านวัฒนธรรมที่มีเป็นจำนวนมาก และหลายแห่งมีชื่อเสียงระดับนานาชาติ เช่น โรงละคร Berliner Ensemble⁶⁸ วงออเคสตรา The

⁶⁸ โรงละคร Berliner Ensemble ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1949 โดยแบร์โทล เบรช (Bertolt Brecht) นักกวี นักเขียนบทละครผู้ปฏิวัติวงการละครชื่อดังชาวเยอรมนี ซึ่งเคยลี้ภัยทางการเมืองไปพำนักที่เดนมาร์ก และต่อมาเดินทางไปสหรัฐอเมริกาในระหว่างปี ค.ศ. 1933–1947 ทั้งนี้ ในช่วงระหว่างการลี้ภัยทางการเมือง เบรชได้สร้างชื่อเสียงและผลงานทางละครมากมาย เช่น Mother Courage and Her Children (Mutter Courage und ihre Kinder) The Life of Galileo (Leben des Galilei) The Good Woman of Setzuan (Der gute Mensch von Sezuan)

Berlin Philharmonic⁶⁹ (Berliner Philharmoniker) วงดนตรีออเคสตรา Berlin Symphony Orchestra⁷⁰ (Berliner Symphoniker) โรงโอเปร่า State Opera unter den Linden⁷¹ (Staatsoper unter den Linden) นอกเหนือจากโรงละครและวงดนตรีออเคสตราแล้ว กรุงเบอร์ลินยังมีสภาพแวดล้อมศิลปะที่หลากหลายอื่น ๆ อีก โดยมีหอศิลป์หลายร้อยแห่ง ที่มีชื่อเสียงคือ House of the World's Cultures⁷² (Haus der Kulturen der Welt) ศูนย์กลางการแสดงผลงานศิลปะร่วมสมัยนานาชาติ นอกจากนี้ กรุงเบอร์ลินยังเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมป๊อปและ Youth Culture ของยุโรป ซึ่งขยายตัวมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้จัดงาน Popkomm ซึ่งเป็นงานชุมนุมอุตสาหกรรมดนตรีที่ใหญ่ที่สุดในยุโรป ได้ประกาศใน ค.ศ. 2003 ว่าจะย้ายการจัดงาน Popkomm จากนครโคโลญไปยังกรุงเบอร์ลิน หลังจากที่ได้จัดที่นครโคโลญมาเป็นเวลา 15 ปีแล้ว และต่อมาใน ค.ศ. 2005 กลุ่มยูนิเวอร์แซลมิวสิกและ MTV ได้ตัดสินใจย้ายสำนักงานใหญ่ประจำยุโรปและสตูดิโอหลักของตนมายังกรุงเบอร์ลินเช่นกัน

อนึ่ง นอกเหนือจากกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งมีตลอดทั้งปีแล้ว กรุงเบอร์ลินยังมีเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกถึงความสนใจในด้านวัฒนธรรมของชาวเบอร์ลิน โดยหลายเทศกาลเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก เช่น เทศกาลภาพยนตร์ Berlin International Film Festival

⁶⁹ วงออเคสตรา Berlin Philharmonic (Berliner Philharmoniker) ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1882 เป็นวงออเคสตราของเยอรมนีที่ได้รับการจัดอันดับให้เป็น 1 ใน 10 วงออเคสตราที่ดีที่สุดในโลก และถูกโหวตให้เป็นวงออเคสตราที่ดีที่สุดเป็นอันดับ 3 ในยุโรป โดยเป็นรองวง Vienna Philharmonic และวง Royal Concertgebouw Orchestra และต่อมาใน ค.ศ. 2008 ถูกโหวตให้เป็นอันดับ 2 รองจากวง Royal Concertgebouw Orchestra วาฯ มีวาทยากรที่มีชื่อเสียงคือ Herbert von Karajan ซึ่งรับหน้าที่เป็นวาทยากรระหว่าง ค.ศ. 1955–1989 ภายใต้การคุมวงฯ ของ Herbert von Karajan วาฯ มีชื่อเสียงและผลงานมากมาย และได้เดินทางไปแสดงทั่วโลก ปัจจุบัน วาทยากรผู้คุมวงคือ Sir Simon Rattle ซึ่งเข้ามาปรับระบบการทำงานของวงฯ ให้เป็นมูลนิธิสาธารณะ ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินการใด ๆ เอง ใน ค.ศ. 2007 Sir Rattle และวงฯ ได้รับแต่งตั้งจากองค์การ UNESCO ให้เป็น Goodwill Ambassadors

⁷⁰ วงออเคสตรา Berlin Symphony Orchestra (Berliner Symphoniker) ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1967 วาฯ แสดงคอนเสิร์ตปีละ 60 ครั้งในกรุงเบอร์ลินและเดินทางไปแสดงทั่วโลก

⁷¹ โรงโอเปร่า State Opera unter den Linden (Staatsoper unter den Linden) ก่อตั้งใน ค.ศ. 1742 ในชื่อ Royal Opera House และเปลี่ยนชื่อเป็น State Opera ใน ค.ศ. 1918 ระหว่าง ค.ศ. 1949–1990 โรงโอเปร่าซึ่งตั้งอยู่ในเขตเบอร์ลินตะวันออก จึงเป็น State Opera ของเยอรมันตะวันออก และตั้งแต่ ค.ศ. 2004 จึงอยู่ภายใต้การดำเนินการของ Berlin Opera Foundation

⁷² House of the World's Cultures หรือ Haus der Kulturen der Welt ศูนย์กลางการแสดงศิลปะร่วมสมัยที่สำคัญของกรุงเบอร์ลิน โดยเน้นการแสดงศิลปวัฒนธรรมที่มีใช้ของยุโรป จัดกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น นิทรรศการศิลปะ ภาพยนตร์ ละคร การแสดงนาฏศิลป์ คอนเสิร์ต วรรณกรรม รวมทั้งการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับทัศนศิลป์และวัฒนธรรม ตัวอาคารของ House of the World's Cultures เป็นของขวัญที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกามอบให้ชาวเบอร์ลิน ออกแบบโดย Hugh Stubbins สถาปนิกชาวอเมริกาใน ค.ศ. 1957 ลักษณะอาคารออกแบบให้มีหลังคาโค้งตลอดอาคารเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งเสรีภาพ

(Internationale Filmfestspiele Berlin) หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า Berlinale⁷³ และเทศกาล Carnival of Cultures⁷⁴ (Karneval der Kulturen) เป็นต้น ทั้งนี้ งานเทศกาลประจำปีที่ปรากฏในปฏิทินของกรุงเบอร์ลินมีจำนวน 13 เทศกาล และยังมีงานเทศกาลตามเขตต่าง ๆ อีกมากมาย

3.2.4.4 ความสนใจในวัฒนธรรมของชาวเบอร์ลิน

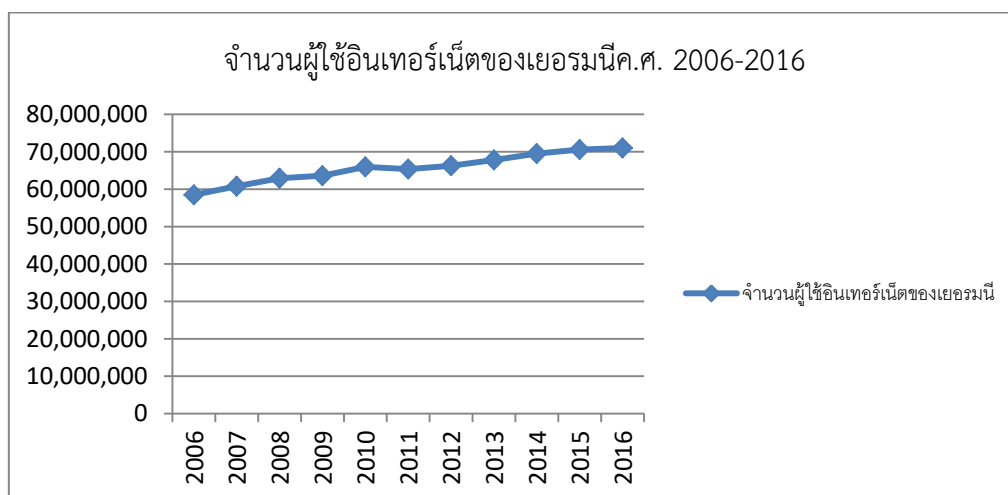
ชาวเบอร์ลินมีความสนใจในวัฒนธรรมมากกว่าประชากรจากรัฐหรือเมืองอื่น ๆ รายละเอียดปรากฏตามสถิติของสำนักงานสถิติแห่งเยอรมนี ดังนี้

- 1) การเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ชาวเบอร์ลิน 1 คน จะเข้าชมพิพิธภัณฑ์จำนวน 3.5 ครั้ง นับว่ามากที่สุดและมากกว่าอัตราเฉลี่ยทั้งประเทศคือ 1.2 ครั้ง
- 2) การเข้าชมละคร ชาวเบอร์ลินทุก 1,000 คน จะเข้าชมละครจำนวน 910 ครั้ง เป็นลำดับที่ 3 ของเยอรมนี โดยรองจากชาวฮัมบวร์ก (2,380 ครั้ง) และชาวเบรเมน (920 ครั้ง) แต่สูงกว่าอัตราเฉลี่ยทั้งประเทศคือ 420 ครั้ง
- 3) การเข้าชมภาพยนตร์ ชาวเบอร์ลิน 1 คน จะเข้าชมภาพยนตร์จำนวน 2.8 ครั้ง นับว่ามากที่สุดและมากกว่าอัตราเฉลี่ยทั้งประเทศ คือ 1.7 ครั้ง
- 4) การซื้อหนังสือ ชาวเบอร์ลินและบรันเดินบวร์กทุก 10,000 คน จะซื้อหนังสือจำนวน 15.6 เล่ม นับว่ามากที่สุดเมื่อเทียบกับประชากรจากรัฐอื่น ๆ

⁷³ เทศกาลภาพยนตร์ Berlin International Film Festival (Internationale Filmfestspiele Berlin) หรือ Berlinale จัดครั้งแรกใน ค.ศ. 1951 และจัดขึ้นทุกเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีตั้งแต่ ค.ศ. 1978 ในการจัดงานครั้งแรก ได้มีการฉายภาพยนตร์เรื่อง Rebecca ของผู้กำกับชื่อดัง Alfred Hitchcock Berlinale เป็นงานเทศกาลที่มีกิจกรรมที่หลากหลายนอกเหนือจากการประกวดภาพยนตร์เพื่อชิงรางวัลตามประเภทของภาพยนตร์ เช่น Competition, Berlinale Shorts, Panoramic, Forum, Generation, Perspektive Deutsches Kino, Berlinale Special, Retrospektive, Homage, Culinary Cinema, Berlinale Goes Kiez และ NATivE ยังมี การฉายภาพยนตร์ต่าง ๆ จากทั่วโลกในทุกแนวและทุกประเภทประมาณ 400 เรื่องต่อปี และมีกิจกรรมสำคัญอื่น ๆ อีก เช่น Berlinale Talents ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เชิญบุคลากรที่สำคัญในสาขาภาพยนตร์จากทั่วโลก มาร่วมทำ workshop และอภิปรายกับคนรุ่นใหม่ที่มีพรสวรรค์ด้านภาพยนตร์ที่ได้รับคัดเลือกจากผู้สมัครจำนวน 250 คนทั่วโลก กิจกรรมของกองทุน World Cinema Fund ซึ่งให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการสร้างภาพยนตร์แก่ประเทศที่ยังอ่อนด้อยในด้านนี้อยู่ และกิจกรรมที่เรียกว่า European Film Market (EFM) ซึ่งบริษัทสร้างภาพยนตร์จำนวน 500 บริษัทจากทั่วโลก รวมทั้งบุคลากรจากสาขาภาพยนตร์มากกว่า 9,000 คนจาก 110 ประเทศ เข้าร่วมเพื่อทำความรู้จัก แสวงหาความร่วมมือระหว่างกัน รวมทั้งตลาดภาพยนตร์ ทั้งนี้ ผู้สร้างภาพยนตร์ของไทยจะได้รับเชิญให้ส่งภาพยนตร์เข้าร่วมงาน Berlinale อย่างสม่ำเสมอ และเมื่อ ค.ศ. 2007 ภาพยนตร์ไทยเรื่อง “เด็กหอ” กำกับโดยนายสมยศ สุมาภอนันต์ ได้รับรางวัล Crystal Bear (Gläserner Bär) และรางวัล Grand Prix of the German Children’s Auxiliary (Großer Preis)

⁷⁴ Carnival of Cultures (Karneval der Kulturen) เป็นงานเทศกาลที่แสดงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกรุงเบอร์ลินที่โดดเด่นที่สุด เทศกาลนี้จะจัดขึ้นทุกปีในช่วงเดือนมิถุนายนเป็นเวลา 4 วัน งานเทศกาลครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1996 วัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมฉลองสันติภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกรุงเบอร์ลิน โดยเป็นการเดินพาเหรดของแต่ละชาติที่อาศัยอยู่ในกรุงเบอร์ลิน ทั้งนี้ จำนวนผู้เข้าร่วมพาเหรดเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเริ่มจาก 2,200 คน ในช่วงแรกจนถึงประมาณ 4,000 คน ในปัจจุบัน และผู้มาเที่ยวชมขบวนพาเหรดจากจำนวน 50,000 คน ในปีแรก จนถึงประมาณ 1,000,000 คน ในปัจจุบัน

อนึ่ง จากสถิติยังพบว่าคนนิยมที่จะหาความบันเทิงผ่านทางอินเทอร์เน็ตที่บ้านมากขึ้น เช่น ฟังเพลง ชมภาพยนตร์ และอ่านหนังสือ โดยใน ค.ศ. 2006 ร้อยละ 28 ของคนใช้อินเทอร์เน็ตจะดาวน์โหลดเพลง และร้อยละ 26 จะดาวน์โหลดหนังสือหรือนิตยสารทางออนไลน์⁷⁵ ทั้งนี้ จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยใน ค.ศ. 2000 ร้อยละ 30.2 ของชาวเยอรมันใช้อินเทอร์เน็ต และใน ค.ศ. 2016 ร้อยละ 88 ของชาวเยอรมันใช้อินเทอร์เน็ต⁷⁶

แผนภาพที่ 6 จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของเยอรมนี

ที่มา: <http://www.InternetLiveStats.com>

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตของชาวเยอรมันจะพบว่าชาวเยอรมันใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นทุกปี และเยอรมนีเป็นประเทศที่ประชากรใช้อินเทอร์เน็ตมากเป็นอันดับ 8 ของโลก โดยการใช้เน็ตของชาวเยอรมันจะเป็นไปได้หลายทาง เช่น การเชื่อมต่อผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ Smartphone โทรศัพท์ดิจิทัล PDA (Personal Digital Assistants)⁷⁷ และเครื่องเล่นเกม เป็นต้น ทั้งนี้ เยอรมนีได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีระบบโทรคมนาคมสำหรับโทรศัพท์พื้นฐาน (landline) และโทรศัพท์เคลื่อนที่ (mobile) จำนวนดาวเทียม เคเบิล และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต DSL กระจายอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ

⁷⁵ Statistische Ämter des Bundes und der Länder, Kulturstatistiken: Kulturindikation auf einen Blick: Ein Ländervergleich, p.10–54, [Online], 2008, Available from: https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/BildungForschungKultur/Kultur/Kulturindikatoren1023018089004.pdf;jsessionid=D62F57F2EA8220F248BE5AEC4D3D48B1.cae4?__blob=publicationFile [2017, July 16].

⁷⁶ แหล่งที่มา: <http://www.internetlivestats.com/internet-users/germany/> [21 กรกฎาคม 2560].

⁷⁷ Personal Digital Assistants (PDA) หมายถึงเครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัล หรือคอมพิวเตอร์พกพาขนาดเล็ก โดยเริ่มพัฒนามาจากเครื่องออสไนเซอร์ แบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือ ปาล์ม (Palm) และพ็อคเก็ตพีซี (Pocket PC) นอกจากนี้ยังมี PDA Phone ซึ่งสามารถใช้โทรศัพท์ได้ด้วย

3.2.4.5 ความสนใจในวัฒนธรรมไทยในระดับองค์กรของเยอรมนี

สถาบันด้านวัฒนธรรมที่สำคัญหรือผู้จัดเทศกาลของกรุงเบอร์ลินแสดงความสนใจในศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างสม่ำเสมอ เช่น

1) เทศกาลภาพยนตร์ Berlinale ผู้กำกับภาพยนตร์ไทยจะได้รับเชิญให้ส่งภาพยนตร์เข้าร่วมฉายหรือประกวดในเทศกาล Berlinale อย่างต่อเนื่อง และใน ค.ศ. 2007 ภาพยนตร์ไทยเรื่อง “เด็กหอ” กำกับโดยนายสมยศ สุขมาภรณ์ ได้รับรางวัล Crystal Bear (Gläserner Bär) และรางวัล Grand Prix of the German Children’s Auxiliary (Großer Preis) และสำหรับ ค.ศ. 2017 ภาพยนตร์สารคดีเรื่อง “หมอนรถไฟ” กำกับโดยนายสมพงษ์ ชิตเกษรพงษ์ ได้รับคัดเลือกให้ฉายในเทศกาลภาพยนตร์ Berlinale

2) House of the World’s Cultures (Haus der Kulturen der Welt) ได้จัดแสดงนิทรรศการภาพวาดของจาง แซ่ตั้ง จิตรกร กวีและนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงของไทย ร่วมกับศิลปินชาติอื่น คือ Rox Lee และ Bagyi Aung Soe ภายใต้ชื่อ “MISFITS” ระหว่างวันที่ 21 เมษายน–3 กรกฎาคม ค.ศ. 2017

อนึ่ง ตั้งแต่ ค.ศ. 2005 จนถึงปัจจุบัน House of the World’s Cultures ได้จัดแสดงผลงานของศิลปินไทยอย่างสม่ำเสมอ โดยนอกจากจะเป็นนิทรรศการภาพวาดแล้วยังเป็นการฉายภาพยนตร์ไทยทั้งที่ให้ความบันเทิงและสารคดี รวมทั้งการแสดงละครด้วย

3) งานเทศกาลดนตรีศิลปินเยาวชน The Festival Young Artists Bayreuth⁷⁸ (Das Festival junger Künstler Bayreuth) ได้เชิญศิลปินไทยเข้าร่วมงานเทศกาลฯ เช่น เชิญวง Siam Sinfonietta เข้าร่วมเทศกาลฯ และใน ค.ศ. 2017 เชิญวง E-Sean Quartet จากคณะดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดลเข้าร่วม

4) พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยา แผนกเอเชียตะวันออก กรุงเบอร์ลิน (Ethnologisches Museum) แสดงความประสงค์ที่จะกระชับความร่วมมือด้านวิชาการกับหน่วยงานของไทย เช่น กรมศิลปากร และสถาบันการศึกษา เช่น วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นต้น

อนึ่ง พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยาเป็นที่เก็บรักษากระบอกบันทึกลีลาซึ่งทำจากขี้ผึ้งที่บันทึกการบรรเลงดนตรีไทยครั้งแรกในยุโรปใน ค.ศ. 1900 ณ กรุงเบอร์ลิน นอกจากนี้ พิพิธภัณฑ์ฯ ยังเก็บแผ่นเสียงที่ทรงคุณค่าอีกเป็นจำนวนมาก⁷⁹

5) Gardens of the World (Gärten der Welt) สวนนานาชาติแห่งกรุงเบอร์ลินได้เชิญนางวรรณพร พรประภา ภูมิสถาปนิกของไทยเข้าร่วมจัดสวนไทยสำหรับ

⁷⁸ The Festival Young Artists Bayreuth (Das Festival junger Künstler Bayreuth) เป็นงานเทศกาลดนตรี โดยความริเริ่มของริชาร์ด วากเนอร์ (Richard Wagner) ใน ค.ศ. 1876 หนึ่งในคีตกวี นักทฤษฎีดนตรีและนักประพันธ์อุปรากรที่สำคัญของเยอรมนี ผลงานอุปรากรที่มีชื่อเสียง เช่น The Ring of Nibelung (Der Ring des Nibelungen) Tristan and Isolde (Tristan und Isolde) วากเนอร์ต้องการใช้งานเทศกาลฯ เป็นเวทีแสดงผลงานอุปรากรของตน ปัจจุบัน งานเทศกาลฯ เป็นเวทีสำหรับศิลปินทางดนตรีเยาวชนจำนวน 25,000 คนจาก 80 ประเทศทั่วโลก

⁷⁹ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบอร์ลิน, โทรเลข ที่ BLN 298/2560 (29 พฤษภาคม 2560).

นิทรรศการสวนนานาชาติกรุงเบอร์ลิน (Internationale Gartenausstellung : IGA) โดยนางวรรณพรฯ เป็น 1 ใน 8 ภูมิสถาปนิกจากทั่วโลกที่ได้รับเชิญ นางวรรณพรฯ ได้จัดสวนไทยร่วมสมัยชื่อ Garden of the Mind โดยได้รับแรงบันดาลใจจากหมู่เกาะทางภาคใต้ เชื่อมโยงกับ “เขามอ” ตามคติความเชื่อเรื่องไตรภูมิของดินแดนสุวรรณภูมิปรากฏเป็นประติมากรรมเหนือน้ำที่ห่อหุ้มด้วยกระเบื้องโมเสกสีทองซึ่งสื่อถึงวัฒนธรรมไทย มิติและมุมมองจากกระจกเงาบานใหญ่สะท้อนภาพซ้ำแสดงถึงความไม่มีที่สิ้นสุด⁸⁰

อนึ่ง ผู้ศึกษาได้พบกับนางเบอาเรอ รอยเบอร์ (Beate Reuber) ผู้จัดการอาวุโสของ Gärten der Welt เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 2017 นางรอยเบอร์แสดงความยินดีที่จะมีความร่วมมือกับสถานเอกอัครราชทูตฯ ในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ Gärten der Welt โดยได้ร่วมกันสำรวจหาช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรมพบว่าเดือนมิถุนายนเป็นเดือนที่มีความเหมาะสมทั้งในเรื่องสภาพอากาศและกำหนดกิจกรรมตามปฏิทินประจำปีของ Gärten der Welt ซึ่งทั้งสองฝ่ายต้องหารือในรายละเอียดกันต่อไป ทั้งนี้ นางรอยเบอร์ได้แสดงความพร้อมที่จะบรรจุกิจกรรมของสถานเอกอัครราชทูตฯ ลงในปฏิทินประจำปีของ Gärten der Welt อีกด้วย

6) ห้องสมุดประจำกรุงเบอร์ลินทาบทามขอรับการสนับสนุนจากสถานเอกอัครราชทูตฯ ในการทำ “มูมไทย” ภายในห้องสมุดฯ

7) สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้รับการทาบทามจากสถานีวิทยุ JAZZ Radio ซึ่งเป็นสถานีเพลงแจ๊สที่มีชื่อเสียงของกรุงเบอร์ลิน ขอรับแผ่นซีดีเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เพื่อเปิดให้ผู้ชมชาวเยอรมันฟัง

8) สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้รับการทาบทามจากผู้จัดงานเทศกาลภาพยนตร์เอเซีย (Asian Film Festival) ขอรับการสนับสนุนการจัดงานฯ

9) เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 2017 ผู้ศึกษาได้พบกับนายธิโมธี กรอสมัน (Timothy Grossman) ผู้อำนวยการโรงภาพยนตร์บาบิโลน (Babylon) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นโรงภาพยนตร์สำหรับหนังศิลปะ เพื่อหารือถึงความเป็นไปได้ในการจัดงานเทศกาลภาพยนตร์ไทยที่โรงภาพยนตร์บาบิโลน โดยนายกรอสมันแสดงความยินดีที่จะให้การสนับสนุนการจัดงานเทศกาลภาพยนตร์ไทย ถึงแม้ว่าโรงภาพยนตร์บาบิโลนจะยังไม่เคยจัดฉายภาพยนตร์ไทย แต่นายกรอสมันทราบดีว่าภาพยนตร์ไทยมีความโดดเด่นและน่าสนใจไม่แพ้ภาพยนตร์ชาติใดและผู้กำกับภาพยนตร์ไทยจะได้รับเชิญให้เข้าร่วมงานเทศกาลภาพยนตร์ Berlinale อย่างสม่ำเสมอ

3.2.4.6 ชุมชนชาวไทยในเยอรมนี

การย้ายถิ่นข้ามชาติของคนไทยเริ่มตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1960 ซึ่งหญิงไทยน่าจะเป็นผู้บุกเบิกการย้ายถิ่นข้ามชาติมายังยุโรป โดยประเทศที่เป็นประเทศปลายทางรับเข้าที่สำคัญ คือ เยอรมนี ทั้งนี้ การเดินทางข้ามชาติของหญิงไทยเริ่มจริงจังมากขึ้นตั้งแต่กลางทศวรรษ 1970 และดำเนินอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน⁸¹ และจากการประเมินพบว่า ชุมชนไทยที่ใหญ่ที่สุดในยุโรปคือชุมชนไทยในเยอรมนี โดยมีชาวไทยเข้ามาตั้งรกรากในเยอรมนีเป็นจำนวนมากกว่า 100,000 คน เป็นอันดับสองของประเทศที่มีคนไทยอยู่มากที่สุดในโลกรองจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งใน

⁸⁰ แหล่งที่มา: <http://www.ellededecorationthailand.com/Life/garden-of-the-mind/> [3 สิงหาคม 2560].

⁸¹ พัทยา เรือนแก้ว, หญิงไทยและชุมชนไทยวันนี้ในเยอรมนี, หน้า 7.

จำนวนนี้เป็นจำนวนที่รวมคนไทยที่พำนักอยู่ในเยอรมนีอย่างผิดกฎหมายด้วย ทั้งนี้ สถิติจำนวนคนไทยของสำนักงานสถิติแห่งเยอรมนีระหว่าง ค.ศ. 2013–2015 อยู่ที่ประมาณ 58,000 คน โดยอยู่ที่รัฐนอร์ทไรน์-เวสฟาเลนมากที่สุด รองลงมาคือรัฐบาเยิร์น และเบอร์ลิน แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนคนไทยกับประชากรทั้งหมดของแต่ละรัฐ จะพบว่ากรุงเบอร์ลินมีประชากรไทยอยู่มากที่สุด⁸²

เมื่อมีชุมชนไทยเกิดขึ้น ย่อมต้องมีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดงานเทศกาลตามประเพณีของไทย และเมื่อมีงานเทศกาลตามประเพณีไทย สิ่งที่จะขาดเสียมิได้คือการแสดงนาฏศิลป์ หรือการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยด้านต่าง ๆ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมไทยให้คนเยอรมันและลูกหลานไทยที่เกิดในเยอรมนีได้รับรู้ถึงประเพณีอันเก่าแก่ของไทย⁸³ ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดการรวมกลุ่มเป็นสมาคมและชมรมศิลปวัฒนธรรมไทยตามเมืองต่าง ๆ ทั่วเยอรมนี เพื่อสอนและเผยแพร่วัฒนธรรมไทยตลอดจนร่วมกันแสดงตามงานต่าง ๆ ตามเทศกาลของไทย งานที่หน่วยราชการไทยในเยอรมนีขอความร่วมมือ รวมทั้งตามเมืองที่ตนอาศัยอยู่ ทั้งนี้ บางกลุ่มได้ดำเนินการจดทะเบียนเป็นสมาคมหรือชมรมตามกฎหมายของเยอรมนี บางกลุ่มอยู่ภายใต้กรรมการวัดไทยในเยอรมนี และบางกลุ่มมิได้ดำเนินการจดทะเบียนแต่อย่างใด ทั้งนี้ จากการสำรวจจำนวนองค์กร มูลนิธิ สมาคม ชมรมและกลุ่มคนไทยที่รวมตัวกันในเยอรมนีพบว่า มีทั้งหมด 103 องค์กร โดยแบ่งเป็นวัด จำนวน 56 แห่ง และองค์กรต่าง ๆ จำนวน 47 แห่ง และภายใต้องค์กรต่าง ๆ นั้น เป็นองค์กรหรือกลุ่มที่รวมตัวกัน โดยมีจุดประสงค์เพื่อดำเนินการด้านวัฒนธรรม สันทนาการและกีฬาจำนวน 20 องค์กร⁸⁴

3.2.4.7 สมาคมนักเรียนไทยในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือ ส.น.ท.ย. (Thai Studenten-Verein in Deutschland unter der Schirmherrschaft S.M. des Königs e.V.–TSVD)

ได้จดทะเบียนเป็นสมาคมในวันที่ 9 มกราคม ค.ศ. 1958 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมมิตรภาพระหว่างนักเรียนไทยในเยอรมนี ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนชาติต่าง ๆ โดยเฉพาะนักเรียนชาวเยอรมัน รวมทั้งความมุ่งมั่นในอันที่จะส่งเสริมความเข้าใจอันดีของชาวต่างชาติต่อไทยผ่านการเผยแพร่วัฒนธรรม กิจกรรมด้านกีฬา ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนไทยในเยอรมนีได้เรียนรู้วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เยอรมนี เพื่อสร้างสังคมแห่งมิตรภาพและการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในหมู่นักเรียนไทยในเยอรมนี⁸⁵ ที่ผ่านมา สถานเอกอัครราชทูตฯ และ ส.น.ท.ย. ประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและสนับสนุนกิจกรรมของกันและกันมาโดยตลอด

⁸² ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

⁸³ พัทยา เรือนแก้ว, *หญิงไทยและชุมชนไทยวันนี้ในเยอรมนี*, หน้า 158.

⁸⁴ ทำเนียบองค์กรสวัสดิการสังคมไทยในต่างประเทศพื้นที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

⁸⁵ แหล่งที่มา: <http://tsvd.org> [6 สิงหาคม 2560].

3.2.4.8 สมาคมเยอรมนี-ไทย (Deutsch–Thaiändische Gesellschaft e.V. : DTG)

ก่อตั้งในวันที่ 2 พฤษภาคม ค.ศ. 1962 ในโอกาสครบรอบ 100 ปีแห่งการทำสนธิสัญญาออยเลนบวร์กกระหว่างสยามและเยอรมนี มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเยอรมนี สมาคมฯ ได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น จัดนิทรรศการแสดงศิลปะ จัดการแสดงดนตรีไทย จัดการสัมมนาทางวิชาการ อ่านวรรณกรรมไทย ให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาไทยที่เรียนภาษาเยอรมันให้เดินทางมาเยอรมนี เพื่อทำความรู้จักและเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศทั้งสองในระดับประชาชน-ประชาชน สนับสนุนการเขียนงานวิชาการเกี่ยวกับไทย รวมทั้งสนับสนุนโครงการเพื่อพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ สมาคมฯ ยังออกวารสารชื่อ “Thailand–Rundschau” ฉบับรายสัปดาห์ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมไทย⁸⁶

สมาคมฯ มีสมาชิกกว่า 500 คน ทั้งชาวไทยและชาวเยอรมันที่มีความรักความผูกพันกับไทยในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่เคยพำนักอาศัยอยู่ในไทย ตลอดจนชาวเยอรมันที่มีความสนใจในไทย

3.2.4.9 การเรียนการสอนวิชาไทยศึกษาในมหาวิทยาลัยเยอรมนี

ปัจจุบัน มีการเรียนการสอนภาษาไทยหรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในมหาวิทยาลัยในเยอรมนี ดังนี้

- 1) มหาวิทยาลัยฮุมโบลท์ (Humboldt Universität) กรุงเบอร์ลิน ได้จัดตั้งสถาบันเอเชียและแอฟริกาศึกษา และจัดให้มีการสอนภาษาไทย
- 2) มหาวิทยาลัยฮัมบูร์ก (Hamburg Universität) นครฮัมบูร์ก เปิดภาควิชาภาษาและวัฒนธรรมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เปิดสอนทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท
- 3) มหาวิทยาลัยบอนน์ (Bonn Universität) เมืองบอนน์ เปิดภาควิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา และสถาบันเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา เปิดสอนระดับปริญญาตรี ซึ่งครอบคลุมการศึกษาด้านวัฒนธรรมและระบบสังคมของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และติมอร์ตะวันออกด้วย
- 4) มหาวิทยาลัยแฟรงก์เฟิร์ต (Frankfurt Universität) นครแฟรงก์เฟิร์ต เปิดภาควิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา เน้นการศึกษาค้นคว้าในเอเชีย มาเลเซียและพื้นที่ทางภาคใต้ของไทย และมีการสอนภาษาไทย
- 5) มหาวิทยาลัยพาสเซา (Passau Universität) เมืองพาสเซา เปิดภาควิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสอนภาษาไทย เวียดนามและอินโดนีเซีย
- 6) มหาวิทยาลัยโคโลญ (Köln Universität) นครโคโลญ เปิดภาควิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ สอนภาษาไทย วัฒนธรรมศึกษาและสังคมวิทยา

⁸⁶ แหล่งที่มา: <https://www.dtg.eu/-Ue-ber-50-Jahre.DTG.htm> [23 กรกฎาคม พ.ศ. 2560].

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 ภาพรวมเยอรมนี

เมื่อพิจารณาความสำคัญของเยอรมนีในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจและด้านอื่น ๆ จะพบว่าเยอรมนีเป็นประเทศยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อไทยในทุก ๆ ด้าน กอปรกับเมื่อพิจารณาท่าทีทางการเมืองในระดับรัฐของเยอรมนีต่อประเด็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นผู้อพยพ ความพยายามในการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศอย่างสันติวิธี และการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ตลอดจนนโยบายให้ความสำคัญต่อภูมิภาคเอเชีย ล้วนแต่เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของเยอรมนีที่จะส่งเสริมสันติภาพของโลก รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงความเคารพในสิทธิขั้นพื้นฐานและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ดังที่ระบุไว้ในอารัมภบท⁸⁷ และมาตรา 1 และ 3 ของกฎหมายพื้นฐานของเยอรมนี⁸⁸ ซึ่งมีผลต่อความคิดและทัศนคติของประชาชนชาวเยอรมัน โดยได้หล่อหลอมให้ชาวเยอรมันในปัจจุบันมีทัศนคติอย่างสุดซึ้งซื่อสัตย์และคงเป็นเพียงเล็กน้อยของสังคม โดยชาว

⁸⁷ ในอารัมภบทของกฎหมายพื้นฐานได้ระบุอย่างชัดเจนว่ากฎหมายพื้นฐานเป็นไปเพื่อประชาชนชาวเยอรมันทั้งมวล: “ด้วยความรับผิดชอบต่อพระเจ้าและมนุษยชาติ ด้วยความปรารถนาในอันที่จะปกป้องรักษาสันติภาพของโลกในฐานะสมาชิกที่เท่าเทียมกันแห่งยุโรปที่เป็นหนึ่งเดียว ปวงชนชาวเยอรมันจึงขอประกาศ “กฎหมายพื้นฐาน” ฉบับนี้ ประชาชนแห่งรัฐบาเดน-วีร์เทมแบร์ก บาเยิร์น เบอรัลลิน บรันเดนบวร์ก เบรเมน ฮัมบวร์ก เฮสเซิน เมคเลินบวร์ก-ฟอร์พอมเมิน นือเดอร์ซัคเซิน นอร์ธไรน์-เวสฟาเลน ไรน์ลันด์-เฟลส์ ชาร์ลันด์ ซัคเซิน ซัคเซิน-อันฮัลท์ ซเลซวิก-โฮลชไตน์ และธือริงเกน ประสบความสำเร็จในการรวมเอกภาพและเสรีภาพของเยอรมนีด้วยการตัดสินใจของตนเอง ดังนั้น กฎหมายพื้นฐานฉบับนี้จึงเป็นไปเพื่อประชาชนชาวเยอรมันทั้งมวล” ผู้ศึกษาถอดความจากกฎหมายพื้นฐาน “Im Bewußtsein seiner Verantwortung vor Gott und den Menschen, von dem Willen beseelt, als gleichberechtigtes Glied in einem vereinten Europa dem Frieden der Welt zu dienen, hat sich das Deutsche Volk kraft seiner verfassungsgebenden Gewalt dieses Grundgesetz gegeben. Die Deutschen in den Ländern Baden-Württemberg, Bayern, Berlin, Brandenburg, Bremen, Hamburg, Hessen, Mecklenburg-Vorpommern, Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen, Rheinland-Pfalz, Saarland, Sachsen, Sachsen-Anhalt, Schleswig-Holstein und Thüringen haben in freier Selbstbestimmung die Einheit und Freiheit Deutschlands vollendet. Damit gilt dieses Grundgesetz für das gesamte Deutsche Volk.”

⁸⁸ มาตรา 1 ววรรค 1 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะถูกละเมิดมิได้ ววรรค 2 ชาวเยอรมันพึงยอมรับว่า สิทธิมนุษยชนอันละเมิดและโอนมิได้นั้นเป็นพื้นฐานของสังคม ของสันติภาพ และความยุติธรรมของโลก มาตรา 3 ววรรค 1 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย ววรรค 3 การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุแตกต่างในเรื่องเพศ ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา บ้านเกิดเมืองนอน ความเชื่อ ความคิดเห็นทางศาสนาหรือทางการเมือง และความพิการ จะกระทำมิได้ ผู้ศึกษาถอดความจากกฎหมายพื้นฐาน โดยเลือกแปลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้อง : Art 1 (1) Die Würde des Menschen ist unantastbar. Sie zu achten und zu schützen ist Verpflichtung aller staatlichen Gewalt. (2) Das Deutsche Volk bekennt sich darum zu unverletzlichen und unveräußerlichen Menschenrechten als Grundlage jeder menschlichen Gemeinschaft, des Friedens und der Gerechtigkeit in der Welt. Art 3 (1) Alle Menschen sind vor dem Gesetz gleich. (3) Niemand darf wegen seines Geschlechtes, seiner Abstammung, seiner Rasse, seiner Sprache, seiner Heimat und Herkunft, seines Glaubens, seiner religiösen oder politischen Anschauungen benachteiligt oder bevorzugt werden. Niemand darf wegen seiner Behinderung benachteiligt werden.

เยอรมันส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มองโลกไปข้างนอกมากขึ้นทุกทีและในมุมมองที่กว้างมากขึ้นกว่าเดิม⁸⁹ ตลอดจนสนใจที่จะเรียนรู้และยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากตน จำนวนนักท่องเที่ยวชาวเยอรมันที่เดินทางไปไทยที่เพิ่มมากขึ้นที่สุดในรอบปี จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าชาวเยอรมันมีความสนใจไทยอันจะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อไทยในการดำเนินนโยบายทางการทูตและกิจกรรมต่าง ๆ กับเยอรมนีเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์กับเยอรมนีต่อไป

3.3.2 ภาพรวมของกรุงเบอร์ลิน

กรุงเบอร์ลินในวันนี้คือเมืองหลวงของเยอรมนีที่เป็นหนึ่งเดียวและเป็นประเทศที่มีความสำคัญต่ออำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจของยุโรปและของโลก กรุงเบอร์ลินจึงเปรียบเสมือนเมืองหลวงของยุโรปที่กำลังเจริญเติบโตต่อไปอย่างรุดหน้า ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ การค้า การลงทุนและอื่น ๆ นอกจากนี้ การวางยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนากรุงเบอร์ลินสำหรับ ค.ศ. 2030 ถือเป็นการประกาศนโยบายและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนากรุงเบอร์ลิน ไม่ว่าจะเป็นการประกาศให้กรุงเบอร์ลินเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เมืองอัจฉริยะของยุโรป แหล่งเทคโนโลยีและนวัตกรรม เมืองที่รักษาสภาพแวดล้อมและที่สำคัญคงความเป็นเมืองพหุวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้จะทำให้กรุงเบอร์ลินคงความสำคัญและความเป็นเมืองหลวงของยุโรป รวมทั้งเป็นเมืองแห่งอนาคตที่จะดึงดูดให้ผู้คนเดินทางมากรุงเบอร์ลิน ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสสำหรับไทยในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายการทูตวัฒนธรรมของไทยได้โดยง่ายยิ่งขึ้น

อนึ่ง การที่กรุงเบอร์ลินเป็นที่ตั้งของกระทรวง หน่วยงานราชการ สถานเอกอัครราชทูต องค์การระหว่างประเทศ หน่วยงานสำคัญอื่น ๆ รวมทั้งสำนักงานใหญ่ของภาคเอกชนของเยอรมนีต่าง ๆ ย่อมเป็นโอกาสอันดีสำหรับไทยในการเข้าถึงผู้นำ กลุ่ม หรือองค์กรที่เป็นผู้นำทางความคิดในสังคมเยอรมัน ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายของประเทศ รวมทั้งมีอิทธิพลทางความคิดต่อชาวเยอรมันโดยรวมในทางใดทางหนึ่งอีกด้วย

3.3.3 มิติทางประวัติศาสตร์และทางสังคมของกรุงเบอร์ลิน

เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ชาวเบอร์ลินต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นยุครุ่งเรืองหรือยุคที่เบอร์ลินตกต่ำ การเป็นเมืองที่ถูกแบ่งแยก กำแพงเบอร์ลินและการพังทลายของกำแพงเบอร์ลินในอีก 28 ปีต่อมา ทำให้เบอร์ลินเป็นเมืองที่มีความพิเศษเมืองเดียวในโลกที่ดึงดูดให้คนอยากเดินทางมาทำความรู้จักและท่องเที่ยว อีกทั้งยังทำให้ชาวเบอร์ลินสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ รับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้หลายรูปแบบ รวมทั้งมีความอดทน อดกลั้นต่อความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของวัฒนธรรมหรือเชื้อชาติ เพราะชาวเบอร์ลินมีความคุ้นชินกับชาวต่างชาติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางประวัติศาสตร์ของกรุงเบอร์ลินที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ หรือการต้องต้อนรับแรงงานต่างชาติที่มาทำงานแรงงานเพื่อช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเบอร์ลินก็ตาม และโดยที่ความเคารพในสิทธิขั้นพื้นฐานและความเท่าเทียมกันของมนุษย์เป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังในสังคม กอปรกับความยากลำบากจากเหตุการณ์ในอดีต ทำให้ชาวเบอร์ลินเป็นที่รู้จักในเรื่องของการเห็นอกเห็นใจ เกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นจุดกำเนิดมุมมอง แง่คิดใหม่ ๆ ก่อให้เกิดสังคมที่เปิดกว้าง เปิดโอกาสให้คนทุกเพศ ทุกวัย ไม่เลือกเชื้อชาติและวรรณะ และทำให้พหุวัฒนธรรมกลายเป็น

⁸⁹ พรสวรรค์ วัฒนางกูร, 150 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-เยอรมนี, หน้า 129.

สัญลักษณ์สำคัญของกรุงเบอร์ลิน และเมื่อมีการประกาศยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนากรุงเบอร์ลิน สำหรับ ค.ศ. 2030 โดยมุ่งหวังที่จะรักษาให้กรุงเบอร์ลินเป็นเมืองที่เปิดกว้างต่อสังคมอันประกอบด้วย ประชากรและวัฒนธรรมที่หลากหลายต่อไป ยังเป็นภาพสะท้อนแนวคิดและภาพสังคมที่เปิดกว้างของ กรุงเบอร์ลินได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวนอกจากจะทำให้กรุงเบอร์ลินกลายเป็น ศูนย์กลางแห่งศิลปะ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวได้โดยง่ายแล้ว ขณะเดียวกัน ยังเป็นสิ่งบ่งชี้ว่า ชาวเบอร์ลินมีจิตใจที่เปิดกว้างและพร้อมรับวัฒนธรรมที่แตกต่าง

3.3.4 มิติทางวัฒนธรรม

กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่นำเสนอในกรุงเบอร์ลินนับเป็นความโดดเด่นประการหนึ่งของ กรุงเบอร์ลิน เนื่องจากการนำเสนอกิจกรรมทางวัฒนธรรมในทุกสาขาตลอดทั้งปีในทุกมุมของ กรุงเบอร์ลิน เช่น ภาพวาด ภาพยนตร์ วรรณกรรม การออกแบบเสื้อผ้า พิพิธภัณฑสถาน ละคร ดนตรี ศิลปะร่วมสมัยอื่น ๆ และเทศกาลประจำปีต่าง ๆ รวมทั้งการเป็นสังคมที่มีคนรุ่นใหม่เป็นประชากร ส่วนใหญ่ ทำให้กรุงเบอร์ลินไม่เพียงแต่จะมีความโดดเด่นและสะท้อนให้เห็นถึงการให้คุณค่า ความสำคัญและความสนใจในวัฒนธรรมของชาวเบอร์ลิน หากแต่ยังแสดงให้เห็นว่ากรุงเบอร์ลินเป็น เมืองวัฒนธรรมของคนรุ่นใหม่ที่ยังมีความกระฉับกระเฉง กระตือรือร้น ไม่อยู่นิ่ง มีพลังในการ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา พร้อมทำความรู้จักและเรียนรู้โลกใบใหม่ที่ต่างจากโลกของตนผ่าน วัฒนธรรม กอปรกับคนรุ่นใหม่ยังมีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่มั่นคง จึงสามารถชื่นชมวัฒนธรรมที่ชื่นชอบหรือใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้โดยไม่มีข้อจำกัด จึงถือได้ว่า กรุงเบอร์ลินมีศักยภาพที่จะเป็นต้นกำเนิดของพื้นที่สำหรับการเพาะบ่มการทูตวัฒนธรรมของไทย

อนึ่ง กรุงเบอร์ลินได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโก (UNESCO) ให้เป็นเมือง แห่งการดีไซน์ (City of Design) แห่งแรกของเยอรมนี โดยพิจารณาจากความหลากหลายทาง วัฒนธรรม วิถีชีวิตและประเพณีต่าง ๆ ทำให้กรุงเบอร์ลินเป็นเมืองที่มีส่วนช่วยส่งเสริมจินตนาการและ ความคิดเชิงสร้างสรรค์ให้กับประชากรที่พักอาศัยอยู่ในเมือง และกลายเป็นหนึ่งในกรณีศึกษาที่เป็น รูปธรรมที่ชัดเจนในเรื่องการบริหารจัดการเมืองอย่างสร้างสรรค์⁹⁰

3.3.5 มิติทางเศรษฐกิจ

ด้วยความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของกรุงเบอร์ลิน ทำให้กรุงเบอร์ลินมีระบบ การขนส่งสาธารณะที่ดี ระบบสาธารณูปโภคที่สมบูรณ์แบบ ทำให้กรุงเบอร์ลินเป็นเมืองที่เข้าถึงได้ง่าย และเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางอื่น ๆ ได้ง่ายเช่นกัน กอปรกับความพร้อมทางด้านสถานที่สำหรับการ ดำเนินกิจกรรมการทูตวัฒนธรรมที่มีมากมาย กระจายอยู่ทั่วกรุงเบอร์ลิน จะเป็นปัจจัยสำคัญใน การเปิดพื้นที่ให้กระแสวัฒนธรรมอื่นซึ่งรวมถึงวัฒนธรรมไทยให้เติบโตต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม ด้วย ความเจริญก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเติบโตไปพร้อมกับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ จะช่วยในการเปิด “พื้นที่ทางเลือก” ในรูปแบบไฮเบอร์ที่เป็นอิสระจากข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ ช่วยให้ การสื่อสารเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ฉับพลัน ทรงประสิทธิภาพและให้ผลอย่างคาดไม่ถึงได้ ดังเช่นการล้ม การประชุมองค์การการค้าโลกที่เมืองซีแอตเทิลเมื่อ ค.ศ. 1999 หรือที่รู้จักในชื่อ “Battle of

⁹⁰ แหล่งที่มา: <http://www.tcdc.or.th/creativethailand/article/CreativeCity/19566> [1 พฤษภาคม 2560].

Seattle” ด้วยการวางแผนของเหล่า NGO ต่าง ๆ โดยผ่านอินเทอร์เน็ต⁹¹ ดังนั้น ไทยสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้เช่นกัน

3.3.6 ผู้มีบทบาทที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state actors)

กลุ่มชุมชนชาวไทยในเยอรมนี สมาคมเยอรมนี-ไทย และบุคลากรของมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการทูตวัฒนธรรมของไทยให้ประสบความสำเร็จได้ในฐานะผู้ที่มีบทบาทที่ไม่ใช่รัฐ ที่ผ่านมามีความร่วมมือและการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มเหล่านี้กับสถานเอกอัครราชทูตฯ ในหลายลักษณะ เช่น การให้การสนับสนุนแก่กลุ่มในการดำเนินกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงบประมาณ การร่วมกันจัดกิจกรรมการทูตวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า ควรมีความร่วมมือกันต่อไป และหาแนวทางการพัฒนาการทำงานของทุกกลุ่มอย่างยั่งยืนเพื่อประโยชน์ในการสร้างภาพลักษณ์ประเทศไทยต่อไป

⁹¹ Joseph S.Nye, Jr, The Future of Power, p.92.

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

แนวคิดเรื่องอำนาจนุ่มเป็นสิ่งที่แพร่หลายและถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคปัจจุบัน ในขณะที่อำนาจแข็ง (Hard Power) คือการใช้อำนาจทางทหารหรืออำนาจทางเศรษฐกิจบีบบังคับให้ประเทศอื่นต้องยอมทำตามในสิ่งที่เจ้าของอำนาจแข็งต้องการ แต่อำนาจนุ่มคือการใช้เครื่องมืออื่น ๆ ในการโน้มน้าวให้ประเทศอื่นยินยอมพร้อมใจตามที่ต้องการ และโดยที่วัฒนธรรมคือแหล่งที่มาสำคัญของอำนาจนุ่ม การทูตวัฒนธรรมซึ่งใช้กิจกรรมด้านวัฒนธรรมดำเนินการ จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้สึกที่ดี ส่งเสริมความสัมพันธ์ระดับประชาชน อันเป็นรากฐานสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่อไป

ไทยได้ใช้การทูตวัฒนธรรมเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตและนโยบายต่างประเทศมานานแล้วจวบจนรัฐบาลชุดปัจจุบัน ซึ่งมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 ว่ารัฐบาลจะเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศบนหลักการที่ว่านโยบายต่างประเทศเป็นส่วนประกอบสำคัญของนโยบายองค์รวมทั้งหมดในการบริหารราชการแผ่นดิน จะนำกลไกทางการทูตแบบบูรณาการมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (ข้อ 2.4) และจะอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ และความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ (ข้อ 4.8)⁹² นอกจากนี้ กระทรวงการต่างประเทศซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตกับนานาประเทศ กำกับดูแลนโยบายการต่างประเทศในภาพรวม ได้กำหนดในแผนยุทธศาสตร์ 4 ปี กระทรวงการต่างประเทศ (พ.ศ. 2558–2561) ที่จะเป็นองค์กรในการขับเคลื่อนนโยบายการต่างประเทศเพื่อผลประโยชน์ของชาติ โดยพันธกิจ 1 ใน 10 ข้อคือการเสริมสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในต่างประเทศและเวทีระหว่างประเทศ และได้กำหนดให้การทูตวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ ความเชื่อมั่นและทัศนคติที่ดีต่อไทย⁹³ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าด้วยสถานการณ์ทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน การมีปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองและทางเศรษฐกิจในระดับสูงอย่างเป็นทางการระหว่างไทยกับเยอรมนีอาจจะกระทำไม่ได้เต็มที่หรือกระทำไม่ได้เลย การใช้การทูตวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับไทยด้วยเหตุผลดังนี้

⁹² คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557

⁹³ แผนยุทธศาสตร์ 4 ปี กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2558–2561

1) การใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อกลางเป็นสิ่งที่กระทำได้ง่าย เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สอดแทรกอยู่ในชีวิตประจำวันในทุกบริบท สามารถซึมซับได้โดยไม่รู้ตัว และเข้าถึงประชาชนในระดับได้อย่างแนบเนียนมากกว่าการดำเนินการอื่น ๆ และด้วยลักษณะการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน โดยค่อย ๆ เปลี่ยนความคิดและทัศนคติของประชาชนอย่างไม่รู้ตัว จะสามารถสร้างกระแสความนิยมต่อไทย ซึ่งจะนำไปสู่ผลประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ต่อไป ทั้งนี้ มีผู้เปรียบเทียบการใช้อำนาจนุ่มนวลในลักษณะนี้ว่าเปรียบเสมือนหนึ่งการส่งไส้ศึกเข้าไปในประเทศเป้าหมายและแทรกซึมจากภายใน

ตัวอย่างของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการสร้างกระแสความนิยมในประเทศตน และนำไปสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่ประเทศที่เห็นได้ชัด คือ กรณีกระแสนิยมเกาหลีของสาธารณรัฐเกาหลีที่ส่งออกวัฒนธรรมผ่านภาพยนตร์เกาหลี เช่น แดจังกึม หรือการส่งออกนักร้อง Rain และวงอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย เป็นผลให้เกิดกระแสนิยมเกาหลีอย่างกว้างขวางดังเช่นที่เกิดขึ้นในไทยและประเทศอื่น ๆ

2) วัฒนธรรมมีความเชื่อมโยง ปรากฏอยู่ในทุกมิติ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งแนวโน้มที่กิจกรรมทางวัฒนธรรมจะถูกตั้งข้อสงสัยหรือถูกต่อต้านจากประเทศเป้าหมายเป็นไปได้น้อย ดังนั้น ไทยจึงสามารถสอดแทรกความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ของไทยและนโยบายรัฐบาลเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ความรู้สึกที่ดีและการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้อย่างแนบเนียนมากกว่าการชี้แจงในเวทีสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งมีความสุ่มเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดกระแสต่อต้านหรือถูกโจมตีโดยง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้นำทางความคิด นักวิชาการ กลุ่มองค์กรเอกชน รวมทั้งสื่อมวลชนที่จะมีอิทธิพลในการโน้มน้าวชักจูงสาธารณชนในประเทศเป้าหมาย

อนึ่ง กรณีความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรและอิหร่านใน ค.ศ. 2005 เป็นข้อพิสูจน์ที่ดีในศักยภาพของวัฒนธรรมที่พิสูจน์ว่าในภาวะวิกฤตแห่งความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสองประเทศ วัฒนธรรมเป็นสิ่งเดียวที่ไม่ถูกตั้งข้อสงสัยหรือถูกต่อต้านแต่อย่างใด อีกทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างกันเป็นการเปิดประตูการเจรจาระหว่างทั้งสองประเทศ ทั้งสองฝ่ายใช้การจัดนิทรรศการศิลปะ “Forgotten Empire: The World of Ancient Persia” เป็นโอกาสในการหารือระหว่างรองประธานาธิบดีอิหร่านและรัฐมนตรีต่างประเทศ สหราชอาณาจักร⁹⁴

3) ปัจจุบัน สังคมทั่วโลกหันมาให้ความสนใจวัฒนธรรมตะวันออก รวมถึงวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีความโดดเด่น มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นที่รู้จักของนานาชาติ มีความหลากหลาย มั่งคั่ง สามารถนำมาปรับใช้ในการสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลายกลุ่ม ทำให้การใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อกลางกระทำได้ง่ายขึ้น ตัวอย่างของอำนาจนุ่มนวลของไทยที่รัฐบาลได้นำมาปรับใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ และประสบความสำเร็จคืออาหารไทย⁹⁵

ผู้ศึกษาเห็นว่าถึงแม้ว่าวิธีการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมจะไม่มีสูตรตายตัว แต่การที่ไทยจะใช้การทูตวัฒนธรรมและอำนาจนุ่มนวลเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมความสัมพันธ์

⁹⁴ Kirsten Bound et al., *Culture is a central component of international relations. It's time to unlock its full potential*, p.54–55, [Online], 2007, Available from: https://www.demos.co.uk/files/Cultural_diplomacy_-_web.pdf [2017, May 1].

⁹⁵ Joseph S.Nye, Jr, *The Future of Power*, p.89.

ระหว่างไทยกับเยอรมนีให้สัมฤทธิ์ผล ไทยควรกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ มีเอกภาพและชัดเจน และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ไทยจะต้องศึกษา ประมวล วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความสำคัญของเยอรมนีต่อไทยในภาพรวม เพื่อกำหนดระดับ ความสำคัญทางยุทธศาสตร์ของเยอรมนีต่อไทย คุณลักษณะทางกายภาพของกรุงเบอร์ลินซึ่งเป็น สถานที่ที่ไทยจะใช้ดำเนินการพัฒนาวัฒนธรรมว่ามีความเหมาะสมอย่างไร หรือไม่ คุณลักษณะของชาว เบอร์ลิน ความสนใจทางวัฒนธรรมของชาวเบอร์ลิน เพื่อนำมาประเมินว่าไทยควรดำเนินการลักษณะ ไດจึงจะเหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นต้น

รายงานการศึกษานี้ ผู้ศึกษาสามารถประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

4.1.1 ไทยมีคุณลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาใช้สำหรับการดำเนินการ การพัฒนาวัฒนธรรมได้อย่างเป็นดี ไทยมีประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ น่าภาคภูมิใจ และวัฒนธรรมไทยมี ความงดงาม เป็นเอกลักษณ์ ได้รับการยอมรับว่า อยู่ในระดับโลก อีกทั้งบุคลากรในแต่ละสาขาของ วัฒนธรรมไทยมีความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และมีความเป็นมืออาชีพ สิ่งเหล่านี้เป็นแหล่งที่มาของ อำนาจนิยมของไทยได้เป็นอย่างดี

4.1.2 เยอรมนีมีความสำคัญทั้งต่อโลกและต่อไทยในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เป็นประเทศคู่ค้าสำคัญที่สุดของไทยในสหภาพยุโรป และยังเป็นต้นแบบสำหรับ ไทยในการเรียนรู้ในสาขาที่เยอรมนีมีความเชี่ยวชาญ เช่น การพัฒนาระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบ สาธารณูปโภค เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ การที่เยอรมนีมีความ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลให้ความสามารถในการเดินทางท่องเที่ยวและ จับบ่ายใช้สอยมีเพิ่มมากขึ้นด้วย กอปรกับชาวเยอรมันมีความสนใจในไทยอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จาก จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้น ไทยจึงควรเร่งดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมในเยอรมนี เพื่อ เสริมสร้างความรู้สึที่ดีและความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับไทย รวมทั้งสร้างกระแสนิยมไทย เพื่อ การขยายความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกันต่อไป

4.1.3 กรุงเบอร์ลินในฐานะเมืองหลวงของเยอรมนีและเมืองพหุวัฒนธรรมของโลก เป็น เมืองที่มีความสำคัญและกำลังเติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม กอปรกับ คุณลักษณะของกรุงเบอร์ลินซึ่งมีความพร้อมด้านสถานที่สำหรับการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ มากมาย คุณสมบัติของชาวเบอร์ลินที่เปิดรับชาวต่างชาติและวัฒนธรรมอื่น ความรักที่จะชื่นชม วัฒนธรรมของชาวเบอร์ลิน ความสนใจของสถาบันด้านวัฒนธรรมในกรุงเบอร์ลินต่อไทย กอปรกับ ที่ตั้งของกรุงเบอร์ลินที่สามารถเดินทางไปอดีตเยอรมันตะวันออกได้ง่าย อีกทั้งยังตั้งอยู่ระหว่างยุโรป ตะวันตกและตะวันออกซึ่งไทยสามารถใช้เป็นจุดยุทธศาสตร์ในการต่อยอดกิจกรรมในเมืองอื่น ๆ หรือ ประเทศอื่น ๆ ในยุโรปตะวันออกได้ กรุงเบอร์ลินจึงมีความเหมาะสมที่ไทยจะใช้เป็นทางเลือกในการ ดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมของไทยให้ได้ผลสูงสุดในระดับประเทศ

อนึ่ง ข้อสังเกตจากการดำเนินการของสถาบันด้านวัฒนธรรมในกรุงเบอร์ลินและ จากการที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้รับการทาบทามขอรับการสนับสนุนจากสถาบันด้านวัฒนธรรม หรือผู้จัดเทศกาลพบที่มีความสนใจที่หลากหลายในสาขาวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี ต้นไม้หรือการจัดสวน เป็นต้น ดังนั้น สถานเอกอัครราชทูตฯ อาจพิจารณาจัดกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ไม่ได้

จำกัดอยู่แค่науศิลป์หรืออาหารไทยเท่านั้น เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ให้ผู้มุ่งหวังจะชื่นชมวัฒนธรรมตลอดจนเพื่อสร้างกลุ่มเป้าหมายใหม่ด้วยเช่นกัน

4.1.4 กระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และสถานการณ์ของโลกที่พัฒนาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ทำให้สาธารณชนแต่ละประเทศมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายด้านต่าง ๆ ดังนั้น การดำเนินการทางการทูตของทุกประเทศจากเดิมที่เคยเป็นการดำเนินการในระดับรัฐต่อรัฐจึงขยายขอบเขตไปสู่การดำเนินนโยบายทางการทูตในระดับรัฐต่อสาธารณชน และสาธารณชนต่อสาธารณชน ดังนั้น ไทยควรเลือกใช้วิธีการดำเนินการที่เหมาะสมในการสร้างเครือข่ายพันธมิตร และมีความแนบเนียนในการเข้าถึงกลุ่มผู้นำทางความคิดของประเทศเป้าหมาย ซึ่งมีอิทธิพลในการโน้มน้าวชักจูงสาธารณชนในประเทศเป้าหมาย ทั้งนี้ ในบางสถานการณ์การดำเนินการโดยสถานเอกอัครราชทูตฯ ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐบาล อาจก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจและไม่สามารถสร้างความไว้วางใจในระดับประชาชนได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากภาพรวมของรัฐบาลอาจก่อให้เกิดความหวาดระแวง สงสัยและเกรงว่าจะมีวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝง ดังนั้น การดึงให้กลุ่มผู้มีความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่รัฐ อันได้แก่กลุ่มชุมชนชาวไทยในเยอรมนี สมาคมเยอรมนี-ไทย และบุคคลากรของมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา รวมถึงภาคเอกชนทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายเยอรมันซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการทางการทูตวัฒนธรรมแทน จะช่วยคลายความกังวลในประเด็นนี้ลงได้ และโดยที่ลักษณะการดำเนินการเป็นในลักษณะค่อย ๆ ซึมลึก จึงสร้างความรู้สึกที่ดีว่าไทยมิได้ยึดเยี่ยววัฒนธรรมไทยให้เยอรมนีแต่อย่างใด

4.2 ข้อเสนอแนะ

ถึงแม้ว่าการใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตที่สามารถกระทำได้น่าสนใจและถูกต่อต้านน้อยที่สุด แต่ปัจจัยที่จะทำให้การทูตวัฒนธรรมประสบความสำเร็จได้นั้นมิได้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมแต่ฝ่ายเดียว หากรวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญในอำนาจนุ่มและมองเห็นศักยภาพอำนาจนุ่มของตนเองอย่างเป็นระบบ ผนวกกับความรู้ความเข้าใจในกลุ่มเป้าหมาย เช่น ความอ่อนไหวทางประวัติศาสตร์ ธรรมเนียมปฏิบัติของท้องถิ่น ข้อห้ามทางศาสนา เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการดำเนินการทางการทูตวัฒนธรรมด้วย ดังนั้น เพื่อให้ยุทธศาสตร์การต่างประเทศของไทยบรรลุวัตถุประสงค์ โดยใช้การทูตวัฒนธรรมเป็นตัวจักรสำคัญในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ความเชื่อมั่นและทัศนคติที่ดีต่อไทย อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างและรักษาผลประโยชน์ของชาติในมิติและกลุ่มประเทศเป้าหมายที่กว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่ากระทรวงการต่างประเทศควรเป็นหน่วยงานหลักในการกำกับ ดูแล และดำเนินการทูตวัฒนธรรมด้วยเหตุผล ดังนี้

1) กระทรวงการต่างประเทศเป็นองค์กรหลักและรับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติ มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ นโยบายและกลยุทธ์ด้านการต่างประเทศแก่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย ดังนั้น กระทรวงการต่างประเทศจึงมีความเข้าใจภาพรวมยุทธศาสตร์ นโยบายต่างประเทศตลอดจนเป้าประสงค์ของไทยอย่างถ่องแท้ และสามารถกำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินการทางการทูตวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายต่างประเทศได้อย่างชัดเจนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

2) พื้นที่การดำเนินกิจกรรมการทูตวัฒนธรรมอยู่ในต่างประเทศ และกระทรวงการต่างประเทศมีหน่วยงานในต่างประเทศ กล่าวคือสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่อยู่ในทุกภูมิภาคจำนวนประมาณ 93 แห่งใน 70 กว่าประเทศทั่วโลก ซึ่งสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่เหล่านี้เป็นหน่วยงานในพื้นที่ที่ทราบสภาพปัญหา สภาพการณ์ท้องถิ่น และรู้จักกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดี และเมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า การดำเนินนโยบายการทูตวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพนั้น จำต้องอาศัยความเข้าใจในกลุ่มเป้าหมาย เรียนรู้ลักษณะทางสังคม ความเชื่อ ประเพณีและข้อจำกัดทางศาสนาและอื่น ๆ ของประเทศเป้าหมายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมด้วยนั้น สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่จึงอยู่ในสถานะที่สามารถให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เช่น นโยบาย กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการดำเนินการ และสาขาวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ ข้อจำกัดบางประการทางวัฒนธรรมหรือประเพณีท้องถิ่นที่อาจส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และอื่น ๆ มายังกระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงการต่างประเทศสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับให้สอดคล้องต่อการดำเนินงานในลักษณะแผนปฏิบัติงานแบบครบวงจร (Unified Action Plan) เพื่อให้การดำเนินงานครอบคลุมทุกประเด็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดประโยชน์สูงสุด

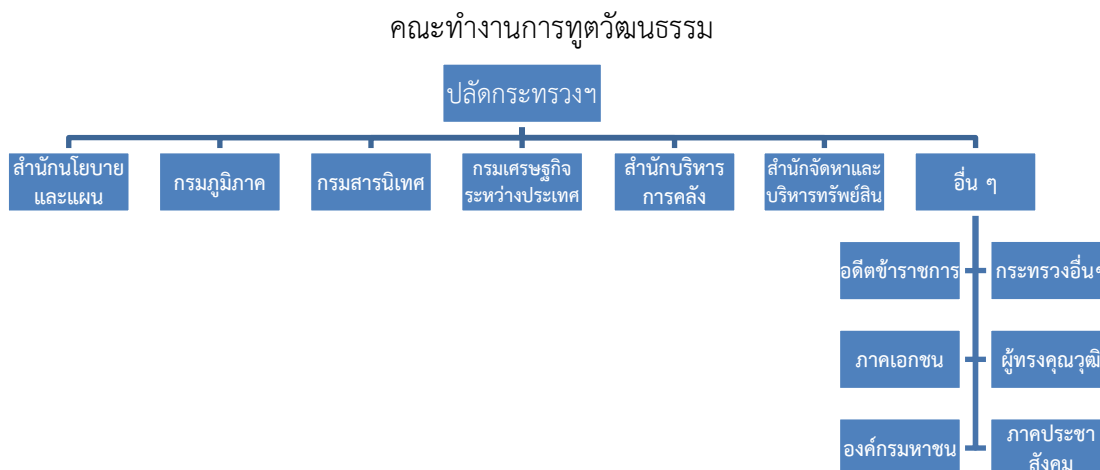
3) สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ในฐานะหัวหน้าทีมประเทศไทยสามารถดำเนินการ โดยดึงความร่วมมือจากหน่วยราชการหรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจและเอกชนอื่น ๆ ที่มีสำนักงานในต่างประเทศ ทำงานร่วมกันแบบบูรณาการในลักษณะทีมประเทศไทยในการจัดโครงการภายใต้การทูตวัฒนธรรมที่จะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะเดียวกัน กระทรวงการต่างประเทศในไทยยังมีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย เช่น กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการคลัง สำนักงานปริมาณ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ หน่วยงานเหล่านี้เป็นกลไกที่สำคัญในการสนับสนุนให้การทูตวัฒนธรรมบรรลุเป้าหมายในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของไทยโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การช่วยวิเคราะห์และดึงดูดเด่นและคุณลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมของไทยออกมาใช้อย่างเต็มที่ รวมถึงการจัดหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญที่สอดคล้องกับความต้องการและรสนิยมของกลุ่มเป้าหมาย การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณสำหรับการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

เพื่อให้การดำเนินการทางวัฒนธรรมบรรลุเป้าหมาย ขับเคลื่อนและผลักดันนโยบายและยุทธศาสตร์การทูตวัฒนธรรมให้สัมฤทธิ์ผล กระทรวงการต่างประเทศในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนินนโยบายการทูตวัฒนธรรมจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และบทบาทใหม่ โดยเน้นการดำเนินงานเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์ ควบคู่กับการดำเนินงานเชิงรับอย่างเป็นระบบ และผู้ศึกษาขอเสนอดังนี้

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย: ระดับกระทรวง

4.2.1.1 จัดตั้งคณะทำงาน “การทูตวัฒนธรรม” เพื่อกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และกลยุทธในการดำเนินการทูตวัฒนธรรมให้เป็นไปอย่างมีเอกภาพ ชัดเจน เป็นระบบและตอบสนองเป้าประสงค์ของไทยอย่างสัมฤทธิ์ผลที่สุด คณะทำงานอาจประกอบด้วยข้าราชการกรมที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสารนิเทศ กรมภูมิภาค สำนักนโยบายและแผน สำนักบริหารการคลัง สำนักจัดหาและ

บริหารทรัพยากร อุตสาหกรรม การกระทรวงการต่างประเทศที่มีความเชี่ยวชาญงานการพัฒนาวัฒนธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิ และภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรมหาชน และภาคประชาสังคม โดยมีปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน และกรมสารนิเทศเป็นเลขานุการ

แผนภาพที่ 7 คณะกรรมการพัฒนาวัฒนธรรมระดับกระทรวง

ภารกิจของคณะทำงาน-ประชุมร่วมกันเพื่อระดมสมองในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์สำหรับการดำเนินการในระยะเร่งด่วน ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เช่น การประเมินสถานการณ์ปัจจุบัน กระแสความนิยมของโลก ความสนใจของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ภาพลักษณ์ของไทยในกลุ่มเป้าหมาย เพื่อประกอบการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่ชัดเจนที่ตอบสนองเป้าประสงค์ของไทย และสรุปเป็นโครงการ/กิจกรรมสำหรับแต่ละรายภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วยแผนงาน กำหนดการ ระยะเวลา แหล่งงบประมาณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภารกิจของแต่ละหน่วยงาน และกำหนดหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบโครงการ เป็นต้น ทั้งนี้ การระดมสมองอาจพิจารณาเชิญหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง องค์กรมหาชน ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องหรือคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถ เข้าร่วมการประชุม และควรประชุมทุก 3 เดือน เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการ วิเคราะห์แก้ไขสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน

4.2.1.2 เร่งสร้างภาคีหรือเครือข่ายการดำเนินการพัฒนาวัฒนธรรมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาวัฒนธรรมของไทย

4.2.1.3 เป็นหน่วยงานกลางในการประสานและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน และร่วมมือด้านวัฒนธรรมระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาเครือข่ายการติดต่อสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างสถาบัน องค์กร และหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของไทยกับประเทศต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ สถาบันการศึกษา อันจะนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างบุคลากร/หน่วยงานของสองฝ่าย และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยให้มีองค์ความรู้ที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดหรือพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยให้ก้าวเข้าสู่ระดับสากลได้

4.2.1.4 ประสานหน่วยงานกลางสำหรับการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการดำเนินการการพัฒนาวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.1.5 จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) สำหรับเจ้าหน้าที่สารสนเทศเป็นประจำทุกปี และหากไม่สามารถจัดประชุมที่ไทยได้ด้วยข้อจำกัดทางงบประมาณ อาจพิจารณาจัดตามภูมิภาค เพื่อเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่สารสนเทศได้รับฟังนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางสำหรับการดำเนินการกิจต่าง ๆ และเพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรม รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่อาจประสบ

4.2.1.6 ควรเพิ่มบุคลากรในกองการทูตวัฒนธรรม กรมสารนิเทศ ซึ่งรับผิดชอบงานการพัฒนาวัฒนธรรม เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจแบ่งระบบการทำงานเป็นรายภูมิภาค และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีหน้าที่ศึกษาหาข้อมูลพื้นฐานของประเทศเป้าหมาย โดยอาจทำเป็นรายภูมิภาคและรายประเทศ หากจุดอ่อน จุดแข็งของอำนาจนิยมของไทย สำหรับเลือกใช้ในประเทศเป้าหมาย ความชื่นชอบของประชาชนในประเทศเป้าหมาย ทศนคติเกี่ยวกับไทยของประชาชนในประเทศเป้าหมาย ประเมินสถานการณ์ปัจจุบัน กระแสความนิยมของโลก เพื่อประกอบการเขียนโครงการ/กิจกรรมสำหรับแต่ละรายภูมิภาคและรายประเทศ พร้อมรายละเอียด เช่น แผนงาน กำหนดการ ระยะเวลา แหล่งงบประมาณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นผู้ประสานหลักในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมกับหน่วยงานภายในและต่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ สถานเอกอัครราชทูตในฐานะหน่วยงานในพื้นที่มีหน้าที่สนับสนุนข้อมูลเชิงลึกแก่กระทรวงการต่างประเทศ

4.2.1.7 เร่งสร้างความตระหนักรู้ในความสำคัญของการทูตวัฒนธรรมให้บุคลากรของกระทรวงการต่างประเทศ และเร่งพัฒนาบุคลากรในทุกระดับให้มีความเข้าใจในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรม (Cultural Identity) เพื่อจะสามารถเผยแพร่วัฒนธรรมได้อย่างมีความเข้าใจ ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรพัฒนาบุคลากรให้มียุทธศาสตร์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้อินเทอร์เน็ต และการใช้สื่อสังคมสาธารณะออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานและการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่กิจกรรมการพัฒนาวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.1.8 เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการทูตวัฒนธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ประโยชน์สูงสุด บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงควรกำหนดคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่สารสนเทศที่จะเดินทางไปรับตำแหน่งหน้าที่ในต่างประเทศ ดังนี้

1) มีความรู้และความรักในวัฒนธรรมไทย เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่วัฒนธรรมในเชิงลึก

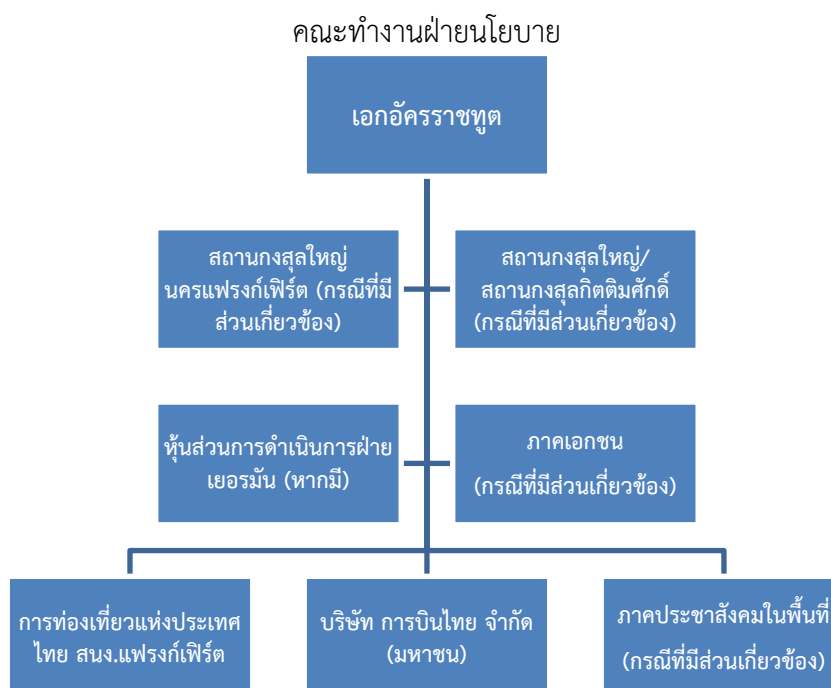
2) มีความรู้เกี่ยวกับประเทศเป้าหมายที่ออกไปประจำการ โดยมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งไม่เฉพาะด้านการเมือง เศรษฐกิจ หากรวมถึงสังคม วัฒนธรรม รสนิยมในการชื่นชมวัฒนธรรมของประเทศเป้าหมาย และหากรู้ภาษาราชการของประเทศเป้าหมายก็จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่

3) มีวิสัยทัศน์ในการริเริ่มวางแนวทางเผยแพร่วัฒนธรรมที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ: ระดับสถานเอกอัครราชทูตฯ

4.2.2.1 จัดตั้งคณะทำงาน “การทูตวัฒนธรรม” ของสถานเอกอัครราชทูตฯ เพื่อเป็นกลไกในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์การดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของไทยที่จะตอบสนองวัตถุประสงค์การทูตวัฒนธรรมของไทยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยกำหนดกรอบการดำเนินการสำหรับการดำเนินการในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยแบ่งเป็นคณะทำงาน 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายนโยบาย ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายประชาสัมพันธ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ฝ่ายนโยบายอาจประกอบด้วยข้าราชการสถานเอกอัครราชทูตฯ สถานกงสุลใหญ่ ณ นครแฟรงก์เฟิร์ต (กรณีที่จะขยายผลการดำเนินการในเขตอาณาของสถานกงสุลใหญ่ฯ) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแฟรงก์เฟิร์ต บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) สถานกงสุลใหญ่/สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ (กรณีที่มีส่วนเกี่ยวข้อง) ภาคประชาสังคม (กรณีที่มีส่วนเกี่ยวข้อง) ภาคเอกชน (กรณีที่มีส่วนเกี่ยวข้อง) และหุ้นส่วนการดำเนินการฝ่ายเยอรมัน (หากมี)

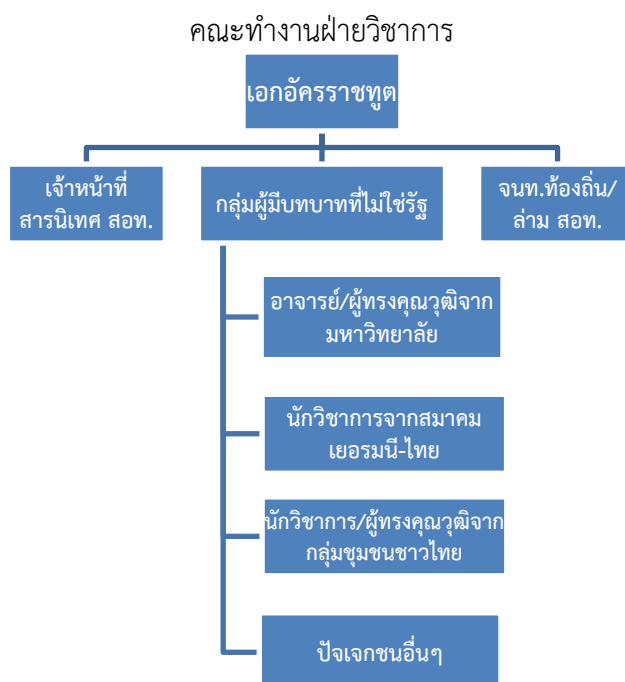

แผนภาพที่ 8 คณะทำงานการทูตวัฒนธรรมฝ่ายนโยบาย สถานเอกอัครราชทูตฯ

2) ฝ่ายนโยบายมีหน้าที่ระดมความคิดเห็น และร่วมกันกำหนดแผนการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของสถานเอกอัครราชทูตฯ ให้เป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์การทูตวัฒนธรรมของไทย โดยการวางแผน กำหนดสาขาวัฒนธรรมที่ต้องการดำเนินการ วางกำหนดการกรอบระยะเวลาการดำเนินการ แหล่งงบประมาณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภารกิจของแต่ละหน่วยงาน และของเจ้าหน้าที่แต่ละคน กำหนดเจ้าหน้าที่หลักในการรับผิดชอบโครงการ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรวางแผนล่วงหน้าอย่างน้อย 1-2 ปี เพื่อการเตรียมการด้านงบประมาณ การประสานงานด้านสถานที่ การประชาสัมพันธ์ และการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทั้งในไทยและเยอรมนี และควรเป็นการวางแผนสำหรับการดำเนินการในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว เพื่อกำหนดแนวคิด (theme) ของแต่ละปีและคัสสรรสาขาและรูปแบบใหม่ของวัฒนธรรมมานำเสนอ ไม่ให้เกิดความจำเจ ทั้งนี้ การเลือกสาขาวัฒนธรรมที่จะเผยแพร่ควรคำนึงถึงความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย ความเป็นไปได้ในการดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การหาหุ้นส่วนฝ่ายเยอรมนีที่จะร่วมดำเนินการ เช่น หากเป็นการดำเนินการในกรุงเบอร์ลินในระยะอันใกล้ สาขาที่ควรดำเนินการอาจเป็นการจัดงานเทศกาลภาพยนตร์ เพราะการชมภาพยนตร์เป็นหนึ่งในกิจกรรมทางวัฒนธรรมยอดนิยมของชาวเบอร์ลินและชาวเยอรมัน และผู้รับผิดชอบโรงหนังแห่งหนึ่งในกรุงเบอร์ลินที่ผู้ศึกษาได้มีโอกาสพบปะพูดคุย แสดงความพร้อมที่จะร่วมดำเนินกิจกรรมกับสถานเอกอัครราชทูตฯ โดยให้ความเอื้อเฟื้อด้านสถานที่ หรือการนำเสนอการแสดงดนตรีแจ๊ส (Jazz) ในเมืองเดรสเดนเพราะชาวเมืองในแถบนั้นมีความชื่นชอบเพลงแจ๊ส โดยได้มีการจัดงานเทศกาลเพลงแจ๊สในหมู่บ้านเล็ก ๆ ใกล้เมืองเดรสเดน ซึ่งได้รับความนิยมจนต้องขยายการจัดงานเทศกาลไปที่เมืองเดรสเดน เพื่อรองรับจำนวนคนเข้าร่วมที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี เป็นต้น

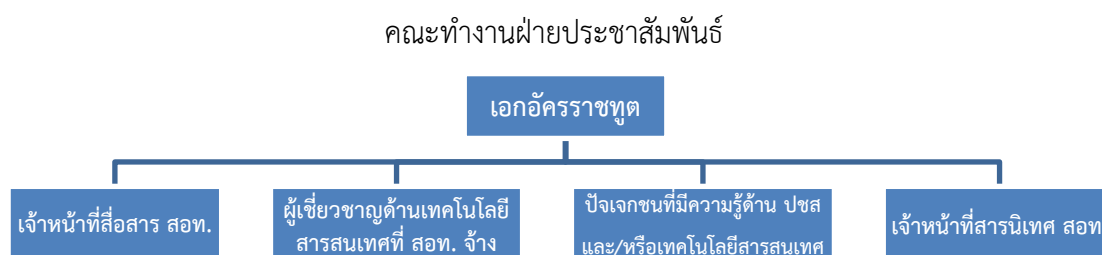
3) ฝ่ายวิชาการอาจประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สารสนเทศ สถานเอกอัครราชทูตฯ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของสถานเอกอัครราชทูตฯ ที่มีความรู้ภาษาเยอรมันดีเยี่ยม/ล่ามสถานเอกอัครราชทูตฯ กลุ่มผู้มีบทบาทที่ไม่ใช่รัฐ เช่น อาจารย์/ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา/ภาษาไทย นักวิชาการจากสมาคมเยอรมนี-ไทย และนักวิชาการจากกลุ่มชุมชนชาวไทย รวมทั้งปัจเจกชนที่มีความสนใจและอาสาสามารถทำงานกับสถานเอกอัครราชทูตฯ

แผนภาพที่ 9 คณะทำงานการทูตวัฒนธรรมฝ่ายวิชาการ สถานเอกอัครราชทูตฯ

4) ฝ่ายวิชาการมีหน้าที่รวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ และเป็นข้อมูลสำหรับการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมของไทย และจัดทำคลังข้อมูล/ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดทำข้อเสนอแนะแก่สถานเอกอัครราชทูตฯ ในการแสวงหาความร่วมมือเพื่อการแลกเปลี่ยนและร่วมมือด้านวัฒนธรรมระหว่างไทยกับเยอรมนี การพัฒนาเครือข่ายการติดต่อและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันองค์กร และหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของไทยกับเยอรมนี เช่น พิพิธภัณฑ์ สถาบันการศึกษา อันจะนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างบุคลากร/หน่วยงานของสองฝ่าย และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยให้มียุทธศาสตร์ความรู้ที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดหรือพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยให้ก้าวเข้าสู่ระดับสากลได้ รวมทั้งสำรวจในเชิงวิชาการเกี่ยวกับข้อมูลของเยอรมนีเชิงลึกเพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็งของอำนาจนุ่มของไทยในเยอรมนี ความชื่นชอบและทัศนคติของชาวเยอรมันเกี่ยวกับไทย เพื่อนำเสนอต่อคณะทำงานฝ่ายนโยบายและกระทรวงการต่างประเทศ

5) ฝ่ายประชาสัมพันธ์อาจประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สารสนเทศสถานเอกอัครราชทูตฯ เจ้าหน้าที่สื่อสาร สถานเอกอัครราชทูตฯ ผู้เชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่สถานเอกอัครราชทูตฯ จัดจ้าง และปัจเจกชนที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านประชาสัมพันธ์และ/หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ

แผนภาพที่ 10 คณะทำงานการทูตวัฒนธรรมฝ่ายประชาสัมพันธ์ สถานเอกอัครราชทูตฯ

6) ฝ่ายประชาสัมพันธ์มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์งานและกิจกรรมวัฒนธรรมของสถานเอกอัครราชทูตฯ และของหน่วยงานภายนอกเมื่อได้รับการร้องขอ โดยจะพิจารณาเป็นรายกรณีไป พัฒนาบุคลากรให้มียุทธศาสตร์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการช่วยเผยแพร่งานด้านวัฒนธรรมอีกทางหนึ่ง ผลิตและพัฒนาสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ให้ดึงดูดใจและทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม การดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของสถานเอกอัครราชทูตฯ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านวัฒนธรรมแก่ผู้สนใจ สื่อมวลชน และหน่วยงานต่าง ๆ โดยอาจพิจารณาจัดทำวารสารราย 3 เดือน เพื่อเป็นสื่อสู่ชาวเยอรมันและชาวยุโรปอื่น ๆ ที่สนใจวัฒนธรรมไทย ในการหาความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน

4.2.2.2 ทาบทามกรุงเบอร์ลินในการสถาปนาความสัมพันธ์บ้านพี่เมืองน้องกับกรุงเทพฯ เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาและแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านวัฒนธรรมและด้านอื่น ๆ

ระหว่างกัน นอกจากนี้ อาจพิจารณาแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ทำงานด้านวัฒนธรรมทั้งในไทยและในเยอรมนี โดยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและเผยแพร่ระหว่างสองวัฒนธรรม

4.2.2.3 จัดการหารือกับกลุ่มชุมชนชาวไทยในเยอรมนี

1) เพื่อทำความรู้จัก และสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์การดำเนินการการทูตวัฒนธรรม และวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของชุมชนชาวไทยแต่ละกลุ่ม เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมการทูตวัฒนธรรมร่วมกัน

2) เพื่อชักชวนความเข้าใจและให้ความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณของไทย เนื่องจากที่ผ่านมา ชุมชนชาวไทยบางกลุ่มไม่มีความเข้าใจเรื่องดังกล่าว และจะขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากสถานเอกอัครราชทูตฯ อย่างกระชั้นชิด ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่การพิจารณางบประมาณเสร็จสิ้นไปนานแล้ว

3) เพื่อบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้งระหว่างสถานเอกอัครราชทูตฯ กับชุมชนชาวไทย หรือระหว่างชุมชนชาวไทยด้วยกันเอง เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดและเป็นการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า เช่น สำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อการวางแผนกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมใดที่เป็นในแนวทางเดียวกัน ควรดำเนินการร่วมกัน หรือในกรณีที่เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ควรวางแผนล่วงหน้า เพื่อโอกาสในการทบทวนหรือต่อยอดการดำเนินกิจกรรมไปยังเมืองอื่น ๆ หรือประเทศใกล้เคียง รวมทั้งประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4.2.2.4 จัดการหารือกับสมาคมเยอรมนี-ไทย และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เปิดการเรียนการสอนวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภาษาไทย เพื่อจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น การสัมมนา การบรรยายทางวิชาการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับไทย การอ่านวรรณกรรม หรือการจัดพิมพ์หนังสือร่วมกัน เป็นต้น

4.2.2.5 เร่งพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการทูตวัฒนธรรมกับสถานเอกอัครราชทูตฯ รวมทั้งบุคลากรของสถานเอกอัครราชทูตฯ ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาให้มีความเข้าใจในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรม และการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้อินเทอร์เน็ต รวมทั้งการใช้สื่อสังคมสาธารณะออนไลน์ต่าง ๆ เช่น พอดแคสต์ (Podcast)⁹⁶ ยูทูบ (YouTube) เฟสบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่กิจกรรมการทูตวัฒนธรรม รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยแก่กลุ่มเป้าหมาย

4.2.2.6 ปรับกลยุทธ์ในการดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูตฯ เช่น หากกลยุทธ์ใหม่ ๆ ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม และใช้ประโยชน์จาก

⁹⁶ Podcast คือรายการที่สามารถรับชมและรับฟังตอนต่าง ๆ ได้ทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งโดยปกติแล้ว Podcast จะเป็นเทปบันทึกเสียงหรือวิดีโอต้นฉบับ แต่ในบางครั้งก็อาจเป็นเทปบันทึกการโทรทัศน์หรือรายการวิทยุที่ออกอากาศจริง ๆ การบรรยาย การแสดงหรืองานอื่น ตามปกติแล้ว Podcast แต่ละตอนจะอยู่ในรูปแบบไฟล์เดียวกัน เช่น เสียงหรือวิดีโอ เพื่อให้ผู้รับได้สนุกกับรายการดังกล่าวในลักษณะเดียวกันทุกครั้ง แต่ก็ยังมี Podcast บางประเภท เช่น คอร์สเรียนภาษาที่ใช้ไฟล์หลายรูปแบบ เช่น วิดีโอ และเอกสาร เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสื่อสังคมสาธารณะออนไลน์ต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมสาธารณะออนไลน์ควรผลิตสื่ออย่างประณีต พิถีพิถัน ดึงดูดความสนใจสาธารณชนเป็นอย่างดี โดยไม่จำกัดแค่การเขียนข้อความในลักษณะเชิงรายงานกิจกรรมพร้อมรูปภาพขณะเดียวกัน ต้องมีความรอบคอบในการส่งสาร โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงและไม่ส่งสารที่เกินเลยความจริง และโดยที่ชาวเยอรมันเป็นนักวางแผนล่วงหน้า จึงควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมวัฒนธรรมล่วงหน้าอย่างน้อย 4–6 สัปดาห์

4.2.2.7 ขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มขึ้นจากหน่วยงานกลาง และอาจพิจารณาแสวงหาหุ้นส่วนร่วมดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชนของไทยที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดงาน และ/หรือจากภาครัฐ ภาคเอกชนของเยอรมนี

4.2.3 ข้อเสนอแนะแผนปฏิบัติการ ตัวอย่างร่างโครงการสำหรับการดำเนินการระยะ 2 ปี สำหรับสถานเอกอัครราชทูตฯ

เพื่อให้รายงานการศึกษาฉบับนี้สมบูรณ์ และสามารถนำไปพิจารณาปรับใช้สำหรับการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมได้จริง ผู้ศึกษาได้ร่างโครงการ “สหายเก่า-มิตรใหม่” ระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี รูปแบบเบอร์ลินสำหรับการดำเนินการการทูตวัฒนธรรมของสถานเอกอัครราชทูตฯ (Berlin Model) โดยได้ประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษามาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างโครงการ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมการทูตวัฒนธรรมของไทย โดยนอกจากจะกำหนดกิจกรรมสาขาวัฒนธรรมตามที่อยู่ในความสนใจของชาวเยอรมัน ความเป็นไปได้ในการดำเนินการและรูปแบบสำหรับการดำเนินการในกรุงเบอร์ลินแล้ว ผู้ศึกษายังได้ผนวกเมืองสำคัญในเยอรมนีที่มีศักยภาพที่จะตอบโจทย์การทูตวัฒนธรรมของไทยรวมเข้ากับกิจกรรมของสถานเอกอัครราชทูตฯ ที่กรุงเบอร์ลิน เพื่อดำเนินการควบคู่กัน ซึ่งจะเป็นการบริหารงบประมาณให้ได้ประโยชน์สูงสุด เช่น นครฮัมบวร์ก เมืองโลพซิก และเมืองเดรสเดน ด้วยเหตุผลดังนี้

4.2.3.1 ถึงแม้ว่านครฮัมบวร์กจะมีชื่อเสียงใหม่สำหรับการทูตไทย เนื่องจากเป็นที่ตั้งของสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ไทย กอปรกับสถานเอกอัครราชทูตฯ มีความร่วมมือและได้ดำเนินกิจกรรมมากมายร่วมกับสถานกงสุลกิตติมศักดิ์และกลุ่มชุมชนชาวไทยในนครฮัมบวร์กเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของไทย แต่เมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า นครฮัมบวร์กเป็นเมืองใหญ่อันดับ 2 ของเยอรมนีทั้งในขนาดของพื้นที่และจำนวนประชากร เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ชาวฮัมบวร์กมีศักยภาพทางเศรษฐกิจในการชื่นชมวัฒนธรรมซึ่งชาวฮัมบวร์กมีความชื่นชอบอยู่แล้ว และนครฮัมบวร์กมีความพร้อมด้านสถานที่สำหรับดำเนินกิจกรรม โดยมีสถานที่สำหรับการแสดงทางวัฒนธรรมจำนวนมากและอยู่ในระดับโลกหลายแห่ง ดังนั้น นครฮัมบวร์กจึงเป็น “สหายเก่า” ที่ไทยจะละเลยมิได้

4.2.3.2 เมืองโลพซิก ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของกรุงเบอร์ลิน (ระยะทางระหว่างกัน 160 กิโลเมตร) อยู่ในรัฐซัคเซินซึ่งเป็นอดีตเยอรมันตะวันออก เป็นเมืองที่มีความสำคัญที่สุดของรัฐซัคเซิน มีประชากรมากที่สุดในรัฐ และมากเป็นอันดับที่ 12 ของเยอรมนี เป็นศูนย์กลางการค้าของรัฐตั้งแต่สมัยอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ งานแสดงสินค้าโลพซิกเป็นงานแสดงสินค้าที่เก่าแก่ที่สุดและยังคงดำเนินอยู่ถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ โลพซิกยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางรถไฟในยุโรปกลาง และสถานีรถไฟเมืองโลพซิกเป็นสถานีรถไฟที่ใหญ่ที่สุดในยุโรป มหาวิทยาลัยประจำ

เมืองไลพ์ซิกมีอายุมากกว่า 600 ปี เป็นเมืองของคนหนุ่มสาว มีความคิดก้าวหน้า จึงมีบทบาทสำคัญในเหตุการณ์ล่มสลายของกำแพงเบอร์ลินในวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1989

อนึ่ง เมืองไลพ์ซิกยังเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม มีรากฐานทางดนตรีและศิลปะการแสดงทุกแขนง โดยปัจจุบันเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยการดนตรีและการละคร ผลิตศิลปินและบุคลากรสอนศิลปะเป็นจำนวนมาก⁹⁷

4.2.3.3 เมืองเดรสเดน เมืองหลวงของรัฐซัคเซิน เป็นเมืองใหญ่เป็นอันดับ 2 ของรัฐซัคเซิน รองจากไลพ์ซิก เป็นเมืองที่มีความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตกาล มีสถาปัตยกรรมและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ทั้งดงาม โดยบริเวณกลางเมืองเก่าของเดรสเดนได้รับคัดเลือกให้เป็นมรดกโลกจากองค์การยูเนสโกเมื่อ ค.ศ. 2004 และถูกถดถอยเมื่อ ค.ศ. 2009 เนื่องจากการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเชื่อมเมืองเก่ากับเมืองใหม่ของเดรสเดน เมืองเดรสเดนเป็นเมืองที่มีสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรมมากมาย จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเมืองเดรสเดนเป็นจำนวนมาก โดยใน ค.ศ. 2016 มีนักท่องเที่ยว (แบบพักค้าง) จำนวน 4,273,074 คน และ (แบบไม่พักค้าง) จำนวน 2,092,314 คน⁹⁸

4.2.3.4 ร่างโครงการ “สหายเก่า-มิตรใหม่” ของสถานเอกอัครราชทูตฯ

จุดประสงค์ของร่างโครงการ “สหายเก่า-มิตรใหม่” ผู้ศึกษาตั้งใจเสนอให้ดำเนินกิจกรรมควรวรม 2 เมืองสำหรับแต่ละกิจกรรม โดยใช้กรุงเบอร์ลินเป็นฐานในการต่อยอดการเผยแพร่วัฒนธรรมไปสู่เมืองอื่น ๆ ซึ่งเป็นทั้งเมืองที่รู้จักไทยในระดับหนึ่ง เช่น นครฮัมบวร์ก หรือเป็นเมืองที่ไม่รู้จักไทยเท่าใดนัก เนื่องจากความเป็นเมืองในอดีตเยอรมันตะวันออก เช่น เมืองไลพ์ซิกและเมืองเดรสเดน ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อในการเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีของไทย ขยายอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทย รวมทั้งสร้างกระแส รักษากระแสและการเพิ่มกระแสความนิยม ความชื่นชอบต่อไทยและวัฒนธรรมไทย ซึ่งผู้ศึกษาเชื่อว่าเมื่อชาวเยอรมันมีความรู้สึกที่ดีต่อไทย มีความนิยมไทย การแปลงความนิยมไทยไปสู่ผลประโยชน์ด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางการค้าของสินค้าและบริการของไทย การท่องเที่ยว ตลอดจนการลงทุนในไทยในระยะยาว น่าจะเป็นสิ่งที่กระทำได้อย่างแนบเนียนโดยไม่ยากนัก

อนึ่ง โครงการ “สหายเก่า-มิตรใหม่” ระยะ 2 ปีนี้ อาจตั้งเป้าหมายเพื่อเป็นการปูทางไปสู่การฉลองความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับเยอรมนีซึ่งจะครบรอบ 160 ปีใน ค.ศ. 2022 ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างเข้มข้นมากขึ้นในช่วงหลัง ค.ศ. 2019 ไปจนถึง ค.ศ. 2022 โดยอาจตั้งโครงการระยะที่ 2 เป็น “โครงการสู่การฉลองครบรอบ 160 ปี สายสัมพันธ์ไทย-เยอรมนี” (ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี) เป็นต้น

1) กำหนดการ-กิจกรรม-สถานที่ดำเนินกิจกรรม-เหตุผล

⁹⁷ แหล่งที่มา: <https://en.wikipedia.org/wiki/Leipzig> [6 สิงหาคม 2560].

⁹⁸ แหล่งที่มา: https://www.dresden.de/media/pdf/statistik/Statistik_4504_Touri_2014_q4.pdf [6 สิงหาคม 2560].

โครงการ “สหายเก่า-มิตรใหม่” (ระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี)

เริ่ม 1 ตุลาคม ค.ศ. 2017–30 กันยายน ค.ศ. 2019

ตารางที่ 3 โครงการ “สหายเก่า-มิตรใหม่”

เวลา	โครงการ	เมือง	เหตุผล
ตุลาคม	คณะกรรมการรดกใหม่ สำนักศิลปะการละครเพื่อ การพัฒนา	เบอร์ลิน เดรสเดน	ชาวเยอรมันสนใจศิลปะร่วมสมัยและชอบดูละคร จึงอาจทดลองสำรวจความเป็นไปได้ว่า ละครไทย ร่วมสมัยจะสามารถเข้าถึงชาวเยอรมันหรือไม่ เปิดโอกาสการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ และ เสนอทางเลือกใหม่ในการชื่นชมวัฒนธรรมไทย คณะกรรมการรดกใหม่เคยแสดงที่กรุงเบอร์ลิน และเมืองไลพ์ซิก มีผลตอบรับที่ดี การแสดงเป็น แบบร่วมสมัย แต่มีกลิ่นอายของความเป็นไทย ผู้ แสดงเป็นเด็กระดับเยาวชนที่มีความสามารถทั้ง นาฏศิลป์ไทยและการเต้นรำแบบร่วมสมัย เดรสเดนเป็นเมืองในอดีตเยอรมันตะวันออก ซึ่ง การรับรู้เกี่ยวกับไทยยังมีน้อยอยู่ จึงน่าจะเป็น โอกาสในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ของไทย
มกราคม	สัปดาห์ภาพยนตร์ไทย “7 ภาพยนตร์ไทยคุณภาพที่ ได้รับรางวัลจาก นานาชาติ ”	เบอร์ลิน ฮัมบวร์ก	การชมภาพยนตร์เป็นกิจกรรมที่ชาวเยอรมัน นิยมทำยามว่าง ผู้บริหารโรงภาพยนตร์ในกรุง เบอร์ลินแสดงความพร้อมที่จะให้การสนับสนุน ด้านสถานที่ในการจัดงานเทศกาลภาพยนตร์ไทย เพื่อเป็นการสนับสนุนแผนภาษาไทยของ มหาวิทยาลัยฮัมบวร์ก ให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย และน่าสนใจ และชาวฮัมบวร์กนิยมชมภาพยนตร์ มากเป็นอันดับ 2 รองจากชาวเบอร์ลิน
มิถุนายน	งานประเพณีบุญหลวง และการละเล่นผีตาโขน	เบอร์ลิน	Gärten der Welt สนับสนุนด้านสถานที่ และ พร้อมบรรจุกิจกรรมของ สอท. ลงในปฏิทิน กิจกรรมประจำปีของ Gärten der Welt ในวันหยุดสุดสัปดาห์ชาวเยอรมันส่วนใหญ่จะใช้ เวลากับครอบครัว โดยการออกไปเดินเล่น ชม สวน หรือออกกำลังกายกลางแจ้ง การดำเนินกิจกรรมที่นี้จะเป็นการเข้าถึง กลุ่มเป้าหมายใหม่ที่เป็นครอบครัว รวมทั้งเด็ก นักเรียนที่จะมาทัศนศึกษากับโรงเรียน

เวลา	โครงการ	เมือง	เหตุผล
	Karneval der Kulturen	เบอร์ลิน	Karneval der Kulturen เป็นงานที่ไทยเข้าร่วมเป็นประจำทุกปี มีผู้เข้าร่วมเดินพาเหรด 2,200 คน และผู้เข้าชมงาน 1,000,000 คน
กรกฎาคม	จัดทำคลิปวีดีทัศน์ “คนไทยต้นแบบ” 12 คน 12 เดือน	ทั้งเยอรมนี	เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ซึ่งอาจรวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวของไทยและวิถีชีวิตไทย ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการได้บอกเล่าเรื่องราวคนไทยที่ประกอบสัมมาชีพในเยอรมนี
	1. ร่วมมือกับสถานีโทรทัศน์เยอรมันผลิตรายการสอนทำอาหารไทยออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ของเยอรมนี โดยคุณ Pratina Kross 2. ทำคลิปวีดีโอสั้น ๆ สอนทำอาหารไทยเผยแพร่ทาง YouTube และ Facebook เป็นประจำเดือนละ 2 ครั้ง	เบอร์ลิน	คุณ Kross เจ้าของร้านอาหารไทยในกรุงเบอร์ลิน มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักในหมู่ชาวเยอรมัน มีโรงเรียนสอนทำอาหารไทย และมีรายการอาหารร่วมกับสถานีโทรทัศน์ RBB
สิงหาคม	การแปลหนังสือที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา และสัมมนาวิชาการเรื่องพุทธศาสนาในวันเปิดตัวหนังสือแปล	เบอร์ลินฮัมบวร์ก	เพื่อเป็นการเผยแพร่ สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพุทธศาสนาในหมู่ชาวเยอรมันที่สนใจในพุทธศาสนา ตลอดจนเป็นการจรรโลงพุทธศาสนา กอปรกับหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนาในภาษาเยอรมันยังมีน้อยมาก จึงเห็นควรสนับสนุนการแปลหนังสือเป็นภาษาเยอรมัน
ตุลาคม	การแสดงดนตรีแจ๊ส (Jazz) และเชิญนักร้องรุ่นใหม่ลูกครึ่งไทย-เยอรมันร่วมร้องเพลงด้วย	เบอร์ลินฮัมบวร์ก	เมื่อ ค.ศ.2017 สอท. ได้จัดการแสดงดนตรีแจ๊สเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เพื่อแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ ณ โรงแรม Ellington กรุงเบอร์ลิน โดยการแสดงดนตรีในครั้งนี้เป็นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่ชื่นชอบดนตรีแจ๊ส ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี เช่น นักการเมือง นัก

เวลา	โครงการ	เมือง	เหตุผล
			ธุรกิจ นักวิชาการ ซึ่งสามารถมีอิทธิพลทางความคิดต่อชาวเยอรมันในทางใดทางหนึ่ง และโดยที่คณะดุริยางคศิลป์ ม.มหิดล มีความร่วมมือกับ Berliner Philharmoniker จึงน่าจะเป็นโอกาสอันดีแก่ไทยในการกระชับความร่วมมือระหว่างกัน และเพื่อเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากฝ่ายเยอรมัน เพื่อพัฒนาความสามารถของนักดนตรีไทย ชาวนครฮัมบวร์กนิยมชมการแสดงดนตรี โดยได้รับการจัดอันดับให้เป็นเมืองอันดับ 1
มกราคม	สัปดาห์ภาพยนตร์ไทย “10 อันดับหนังทำเงินของไทย”	เบอร์ลิน ไลพ์ซิก	ไลพ์ซิกเป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุดในบรรดาเมืองอดีตเยอรมันตะวันออก และมากเป็นอันดับที่ 12 ของเยอรมนี ซึ่งการรับรู้เกี่ยวกับไทยยังมีน้อยอยู่ จึงน่าจะเป็นโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ของไทย
เมษายน-มิถุนายน	การจัดแสดงเครื่องดนตรีไทยที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติวิทยาศาสตร์	เบอร์ลิน	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติวิทยาศาสตร์จะกระชับความร่วมมือด้านวิชาการกับหน่วยงานของไทย การจัดแสดงเครื่องดนตรีไทยอาจเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการสร้างเครือข่ายและต่อยอดความร่วมมือกันต่อไป
กรกฎาคม-กันยายน	การจัดแสดงเครื่องดนตรีไทยที่พิพิธภัณฑสถานเครื่องดนตรี	ไลพ์ซิก	ไลพ์ซิกเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมในอดีต มีรากฐานทางดนตรีและศิลปะการแสดงทุกแขนง จึงน่าจะเป็นโอกาสอันดีสำหรับไทยในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในกลุ่มเป้าหมายที่มีพื้นฐานความชื่นชอบทางวัฒนธรรมเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว และเป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่ยังมีการรับรู้เกี่ยวกับไทยน้อย
มิถุนายน	งานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นฟิไตฮอนเป็นงานกิจกรรมประจำเดือนมิถุนายนที่ Gärten der Welt	เบอร์ลิน	
	สุดสัปดาห์กับมิตรใหม่ ณ ตลาดปลาประจำเมืองเดรสเดน	เดรสเดน	

เวลา	โครงการ	เมือง	เหตุผล
	Karneval der Kulturen	เบอร์ลิน	
สิงหาคม	จัดมูมไทยในห้องสมุดกรุงเบอร์ลิน	เบอร์ลิน	ห้องสมุดกรุงเบอร์ลินทาบทามขอรับการสนับสนุนจาก สอท. ในการทำ “มูมไทย” ภายในห้องสมุดฯ

2) รายละเอียดวิธีการดำเนินกิจกรรม

โครงการ “สหายเก่า-มิตรใหม่” ระยะการดำเนินการ 2 ปี เริ่ม 1 ตุลาคม ค.ศ. 2017-30 กันยายน ค.ศ. 2019

ตารางที่ 4 รายละเอียดวิธีการดำเนินกิจกรรมโครงการ “สหายเก่า-มิตรใหม่”

เมือง	สถานที่	เหตุผล
โครงการ: คณะละครมรดกใหม่ สำนักศิลปะการละครเพื่อการพัฒนา		
เบอร์ลิน	ณ Theater der Universität der Künste หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: มหาวิทยาลัยศิลปะกรุงเบอร์ลิน สถานกงสุลและสถานกงสุลใหญ่กิตติมศักดิ์ไทยในเยอรมนี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	ชาวเยอรมันสนใจศิลปะร่วมสมัยและชอบดูละคร จึงอาจทดลองสำรวจความเป็นไปได้ว่า ละครไทยร่วมสมัยจะสามารถเข้าถึงชาวเยอรมันหรือไม่ เปิดโอกาสการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ และเสนอทางเลือกใหม่ในการชื่นชมวัฒนธรรมไทย คณะละครมรดกใหม่เคยไปแสดงที่กรุงเบอร์ลินและเมืองโลฟซิก มีผลตอบรับที่ดี การแสดงเป็นแบบร่วมสมัย แต่มีกลิ่นอายของความเป็นไทย ผู้แสดงเป็นเด็กกระต๊อบเยาวชนที่มีความสามารถทั้งด้านนาฏศิลป์ไทยและการเต้นรำแบบร่วมสมัย
เดรสเดน	ณ Theater Junge Generation หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	เดรสเดนเป็นเมืองในอดีตเยอรมันตะวันออก ซึ่งการรับรู้เกี่ยวกับไทยยังมีน้อยอยู่ จึงน่าจะเป็นโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ของไทย
โครงการ: สัปดาห์ภาพยนตร์ไทย “7 ภาพยนตร์ไทยคุณภาพที่ได้รับรางวัลจากนานาชาติ ”		
เบอร์ลิน	ณ โรงภาพยนตร์ Babylon กำหนดแนวคิด (theme) “7 ภาพยนตร์	การชมภาพยนตร์เป็นกิจกรรมที่ชาวเยอรมันนิยมทำยามว่าง ผู้บริหารโรงภาพยนตร์ใน

เมือง	สถานที่	เหตุผล
	ไทยคุณภาพที่ได้รับรางวัลจากนานาชาติ": Bangkok Dangerous ผีเสื้อและดอกไม้ สุดเสน่ห์หา เด็กหอ ฟ้ายะลวยโจร มนต์รักทรานซิสเตอร์ สัตว์ประหลาด <u>ระยะเวลา</u>: 7 วัน ฉายวันละ 2 รอบ <u>วิธีดำเนินการ</u>: จัดให้มีการอภิปรายหรือเล่าสั้น ๆ เกี่ยวกับภาพยนตร์ไทยหรือวิวัฒนาการภาพยนตร์ไทย โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายเยอรมัน และเมื่อฉายภาพยนตร์จบ มี Q&A <u>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u> : มหาวิทยาลัยสุโขทัย บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	กรุงเบอร์ลินแสดงความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนด้านสถานที่ในการจัดงานเทศกาลภาพยนตร์ไทย
ฮัมบวร์ก	ณ มหาวิทยาลัยฮัมบวร์ก <u>ระยะเวลาและวิธีดำเนินการ</u>: เหมือนเบอร์ลิน <u>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u> : สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ ณ นครฮัมบวร์ก มหาวิทยาลัยฮัมบวร์ก	เพื่อเป็นการสนับสนุนแผนภาษาไทยของมหาวิทยาลัยฮัมบวร์ก ให้มีกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ และชาวฮัมบวร์กนิยมชมภาพยนตร์มากเป็นอันดับ 2 รองจากชาวเบอร์ลิน
โครงการ: งานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน		
เบอร์ลิน	ณ Gärten der Welt <u>วิธีดำเนินการ</u>: 1. จัดขบวนแห่ โดยผู้เข้าร่วมแต่งกายและใส่หน้ากากผีตาโขนเดินบริเวณโดยรอบไปยังเวทีกลางของสวนฯ 2. จัดซุ้มกิจกรรมต่าง ๆ รอบเวทีกลาง เช่น การจัดซุ้มสาธิตการแสดงดนตรีไทย อาจพิจารณาอธิบายเครื่องดนตรีไทย โดยการทำบอร์ดนิทรรศการภาษาเยอรมัน สาธิตการละเล่นของเด็กไทย ซุ้มสาธิตการสานปลาตะเพียน บั๊นน้าตาล ซุ้มถ่ายรูปในเครื่องแต่งกายแบบไทย เป็นต้น อนึ่ง สอท. ประสงค์จะเชิญวง E-Sean Quartet จากคณะดุริยางคศิลป์ ม.มหิดล มาร่วมเปิดการแสดงในงานดังกล่าวด้วย	Gärten der Welt สนับสนุนด้านสถานที่และพร้อมบรรจุกิจกรรม สอท. ลงในปฏิทินประจำปีของ Gärten der Welt ทุกปี ในขั้นนี้คาดว่าจะจะเป็นช่วงเดือนมิถุนายน ในวันหยุดสุดสัปดาห์ชาวเยอรมันส่วนใหญ่จะใช้เวลากับครอบครัว โดยการออกไปเดินเล่น ชมสวน หรือออกกำลังกายกลางแจ้ง การดำเนินกิจกรรมที่นี้จะเป็นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่เป็นครอบครัว รวมทั้งเด็กนักเรียนที่จะมาทัศนศึกษากับโรงเรียน สอท. คัดเลือกงานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน เนื่องจากเงื่อนไขของ Gärten der Welt แนวคิด (theme)

เมือง	สถานที่	เหตุผล
	<u>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง:</u> คณะดุริยางคศิลป์ ม.มหิดล ชุมชนชาวไทยในเบอร์ลินและเมืองใกล้เคียง กลุ่มนักดนตรีไทยจากกรุงเบอร์ลินและเมืองใกล้เคียง สมาคมนักศึกษาไทยในเยอรมนี (ส.น.ท.ย.) <u>ผู้ประสานงานกลุ่มต่าง ๆ</u> ชุมชนไทย: คุณวิเชียร ทองมุข วัดพุทธวิหาร เบอร์ลิน การสาธิตดนตรีไทยและนิทรรศการ: คุณสุชาติดา ไบเออร์ (สมาคมกระต่ายสามตัว) การเล่นของเด็กไทย: คุณอัญชัญ เฮียร์ลิง (สมาคมศิลปวัฒนธรรมไทยเฮเกา-โบเดนเซ) ผู้ชมของว่างและเครื่องดื่ม: น.ส.กรณัฏฐภรณ์ โพธิ์สุภาพ นายบันเทิง พุทธอารีวงศ์ (ผู้ติดตามเอกอัครราชทูตฯ)	กิจกรรมที่จะดำเนินการในสวน ต้องเป็นประเพณีที่เกิดขึ้นจริงที่ไทยในช่วงเวลาที่จัดงาน ซึ่งคืองานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน วง E-Sean Quartet คือวงดนตรีพื้นบ้านไทยที่ได้รับเชิญจาก The Festival Young Artists Bayreuth (Das 67. Festival junger Künstler Bayreuth) ให้เข้าร่วมเทศกาลดนตรีที่เมืองไบรเออท์ (Bayreuth) ระหว่างวันที่ 2-24 สิงหาคม ค.ศ.2017 โดยงานเทศกาลดังกล่าวในรูปแบบปัจจุบันจัดครั้งแรกเมื่อปีค.ศ.1950 และปัจจุบันมีศิลปินเยาวชนทางดนตรีเข้าร่วมประมาณ 25,000 คน จาก 80 ประเทศ
โครงการ: Karneval der Kulturen		
เบอร์ลิน	<u>วิธีดำเนินการ:</u> เดินพาเหรดโดยแนวคิดเป็นการแห่ผีตาโขน (หาก สอท. ร่วมมือกับ Gärten der Welt จัดกิจกรรม โดยเลือกงานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ไม่เคยแสดงที่กรุงเบอร์ลิน จึงมีความน่าสนใจ นอกจากนี้ ช่วงเวลาการเดินพาเหรดจะเป็นช่วงเดียวกับการจัดงาน Gärten der Welt ซึ่ง สอท. จะเชิญวง E-Sean Quartet เข้าร่วมเดินพาเหรดเพื่อสร้างสีสันและเสียงดนตรีให้ขบวนพาเหรดด้วย <u>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง:</u> คณะดุริยางคศิลป์ ม.มหิดล ชุมชนชาวไทยในเบอร์ลินและเมืองใกล้เคียง กลุ่มนักดนตรีไทยจากกรุงเบอร์ลินและเมืองใกล้เคียง สมาคมนักศึกษาไทยในเยอรมนี (ส.น.ท.ย.)	Karneval der Kulturen เป็นงานที่ไทยเข้าร่วมเป็นประจำทุกปี โดยชุมชนชาวไทยจัดงานกันเอง มิได้ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยราชการ อย่างไรก็ตาม สอท. เห็นว่า หากมีการทำงานแบบบูรณาการระหว่าง สอท. และชุมชนชาวไทย น่าจะให้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ งาน Karneval der Kulturen มีผู้เข้าร่วมเดินพาเหรด 2,200 คน และผู้เข้าชมงาน 1,000,000 คน ทุกปี

เมือง	สถานที่	เหตุผล
โครงการ: คลิปวีดิทัศน์ “คนไทยต้นแบบ” 12 คน 12 เดือน		
เยอรมนี	วิธีดำเนินการ: 1. ทำคลิปวีดิทัศน์ “คนไทยต้นแบบในเยอรมนี” ในสาขาต่าง ๆ และมีถิ่นฐานจากหลายจังหวัดของไทยจำนวน 12 คน เผยแพร่ทาง YouTube Facebook ตามแต่ละเดือนจนครบ 12 เดือน คลิปมีความยาวไม่เกิน 5 นาที โดยไม่เพียงแต่เล่าเรื่องราวของคนไทย แต่หาคุณสมบัติของคนไทยต้นแบบที่จะเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ชม และร้อยเรียงเรื่องราวสอดแทรกความรัก ความผูกพัน ความทรงจำที่มีต่อแผ่นดินเกิด อาจสื่อโยงไปถึงวัฒนธรรม ประเพณี สถานที่ท่องเที่ยว คัดสรรรูปที่จับใจ ดึงดูด และสื่อความรู้สึกได้อย่างน่าประทับใจ 2. นำข้อมูลจากคลิปวีดิทัศน์จากข้อ 1 มาผลิตปฏิทิน และสมุดบันทึกแจกเป็นของขวัญให้กับบุคคลสำคัญของเยอรมันทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: คนไทยทั่วเยอรมนีที่โดดเด่นตามสาขาอาชีพต่าง ๆ เช่น วิศวกร นักดนตรีคลาสสิก เจ้าของกิจการ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย คนทำความสะอาด อาสาสมัครช่วยเหลือคนไทย วิศวกรการบิน ในองค์กรการบิน นักเคมีในมหาวิทยาลัย เป็นต้น	เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ซึ่งอาจรวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวของไทย และวิถีชีวิตไทย ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการได้บอกเล่าเรื่องราวคนไทยที่ประกอบสัมมาชีพในเยอรมนี ซึ่งนอกจากจะทำให้ชาวเยอรมันมีความรู้สึกที่ดีกับคนไทย สะท้อนความเป็นประชากรที่มีคุณภาพของคนไทยในเยอรมนี ในการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมเยอรมันแล้ว ยังเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นในหมู่ชุมชนชาวไทยอีกด้วย
โครงการ: ผลิตรายการสอนทำอาหารไทย ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ และผลิตคลิปวีดิทัศน์สอนทำอาหารเพื่อเผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ		
เบอร์ลิน	วิธีดำเนินการ: 1. ร่วมมือกับสถานีโทรทัศน์เยอรมันผลิตรายการสอนทำอาหารไทย ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ของเยอรมนี โดยคุณ Pratina Kross 2. ทำคลิปวีดิโอสั้น ๆ สอนทำอาหารไทย เผยแพร่ทาง YouTube และ Facebook เป็นประจำเดือนละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 1 ปี	อาหารไทยเป็นวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักทั่วโลก ซึ่งไทยต้องรักษาสถานะความนิยมในอาหารไทยมิให้เสื่อมถอย คุณ Kross เจ้าของร้านอาหารไทย มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในหมู่ชาวเยอรมัน มีโรงเรียนสอนทำอาหารไทย และมีรายการทำอาหารทางทีวีโดยร่วมกับสถานีโทรทัศน์ RBB ตั้งแต่ปี 2014 ทั้งนี้ คุณ Kross

เมือง	สถานที่	เหตุผล
	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) บริษัทเยอรมันที่ทำธุรกิจใน ปทท เช่น TUI Lufthansa Mercedes Benz SIEMENS BMW และ B.Grimm สถานกงสุล/สถานกงสุลใหญ่กิตติมศักดิ์ไทย ในเยอรมนี	สามารถพูดภาษาเยอรมันได้เป็นอย่างดี
โครงการ: แปลหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา และสัมมนาวิชาการเรื่องพุทธศาสนาในวันเปิดตัวหนังสือแปล		
เบอร์ลิน	ณ มหาวิทยาลัยฮุมโบลท์ <u>วิธีการดำเนินการ:</u> สอท. อาจพิจารณาคัดสรรหนังสือที่ประสงค์จะแปล โดยแต่งตั้งคณะแปล ซึ่งประกอบด้วยชาวไทย อาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งในเยอรมนีและไทยที่มีความสามารถด้านการแปลภาษาเยอรมันภายใต้คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และความเข้าใจพุทธศาสนาอย่างแท้จริงเมื่อดำเนินการแปลและจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้ว จึงจัดการสัมมนาทางวิชาการเรื่องพุทธศาสนา เพื่อเปิดตัวหนังสือแปลของ สอท. <u>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง:</u> มหาวิทยาลัยฮุมโบลท์ ชุมชนชาวไทย อาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งในไทยและเยอรมนีที่มีความสามารถด้านการแปลภาษาเยอรมัน ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจพุทธศาสนา	เพื่อเป็นการเผยแพร่ สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพุทธศาสนาในหมู่ชาวเยอรมันที่สนใจในพุทธศาสนา ตลอดจนเป็นการจรรโลงพุทธศาสนา กอปรกับหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนาในภาษาเยอรมันยังมีน้อยมาก จึงเห็นควรสนับสนุนการแปลหนังสือเป็นภาษาเยอรมัน
ฮัมบวร์ก	ณ มหาวิทยาลัยฮัมบวร์ก <u>วิธีดำเนินการ:</u> เหมือนเบอร์ลิน <u>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง:</u> สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ ณ นครฮัมบวร์ก มหาวิทยาลัยฮัมบวร์ก	
โครงการ: การแสดงดนตรีแจ๊ส (Jazz)		
เบอร์ลิน	ณ Berliner Philharmoniker <u>กิจกรรมเพิ่มเติม:</u> อาจหาบทามสองศิลปิน	เมื่อ ค.ศ. 2017 สอท. ได้จัดการแสดงดนตรีแจ๊สเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ

เมือง	สถานที่	เหตุผล
	รุ่นใหม่มาร่วมขับร้องเพลง ได้แก่ น.ส. ญานนี ไวเกิล (Jannie Weigel) นักร้อง นักแสดง และนายแพทริก โครเนนแบร์เกอร์ (Patrik Kronenberger) ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งจากทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ให้เป็น “ทูตวัฒนธรรม” เมื่อ ค.ศ. 2015 ปัจจุบันเป็นนักร้องและนักประพันธ์เพลง เยาวชนทั้งสองเป็นลูกครึ่ง ไทย-เยอรมัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: คณะนักดนตรีจาก ประเทศไทย คณะดุริยางคศิลป์ ม.มหิดล	พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เพื่อแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ ณ โรงแรม Ellington กรุงเบอร์ลิน โดยการแสดงดนตรีในครั้งนี้เป็นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่ชื่นชอบดนตรีแจ๊ส ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี เช่น นักการเมือง นักธุรกิจ นักวิชาการ ซึ่งสามารถมีอิทธิพลทางความคิดต่อชาวเยอรมันในทางใดทางหนึ่ง และโดยที่คณะดุริยางคศิลป์ ม.มหิดล มีความร่วมมือกับ Berliner Philharmoniker จึงน่าจะเป็นโอกาสอันดีแก่ไทยในการกระชับความร่วมมือระหว่างกันและเพื่อเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากฝ่ายเยอรมันเพื่อพัฒนาความสามารถของนักดนตรีไทย
ฮัมบวร์ก	ณ Laeishalle หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : สถานกงสุล กิตติมศักดิ์ ณ นครฮัมบวร์ก มหาวิทยาลัยฮัมบวร์ก	ชาวนครฮัมบวร์กนิยมชมการแสดงดนตรี โดยได้รับการจัดอันดับให้เป็นเมืองอันดับ 1
โครงการ: เทศกาลภาพยนตร์ไทย “10 อันดับหนังทำเงินของไทย”		
เบอร์ลิน	ณ โรงภาพยนตร์ Babylon กำหนดแนวคิด “10 อันดับหนังทำเงินของไทย” : องค์กรที่มากพระโขนง กวน มึนโฮ แฟนฉัน รถไฟฟ้ามาหานะเธอ บางระจัน สตรีเหล็ก ชัตเตอร์กดวิญญาณ มือปืน โลกพระ จัน 2499 อันธพาลครองเมือง <u>ระยะเวลา</u>: 10 วัน ฉายวันละ 2 รอบ <u>วิธีดำเนินการ</u>: จัดการอภิปรายหรือเล่าสั้น ๆ เกี่ยวกับวิวัฒนาการภาพยนตร์ไทย โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายไทยและเยอรมัน และเมื่อฉายภาพยนตร์จบ มี Q&A <u>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u>: มหาวิทยาลัยฮุมโบลท์ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	

เมือง	สถานที่	เหตุผล
ไลพ์ซิก	ณ โรงภาพยนตร์ Passage Kino <u>ระยะเวลาและวิธีดำเนินการ:</u> เหมือนเบอร์ลิน <u>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง:</u> การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	ไลพ์ซิกเป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุดในบรรดาเมืองอดีตเยอรมันตะวันออก และมากเป็นอันดับที่ 12 ของเยอรมนี ซึ่งการรับรู้เกี่ยวกับไทยยังมีน้อยอยู่ จึงน่าจะเป็นโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ของไทย กอปรกับมหาวิทยาลัยของเมือง (Universität Leipzig) เปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ ซึ่งมีผลต่อจำนวนนักศึกษาที่เป็นคนรุ่นใหม่ที่น่าจะสนใจที่จะค้นหาวัฒนธรรมใหม่ ๆ
โครงการ: จัดแสดงเครื่องดนตรีไทย		
เบอร์ลิน	ณ พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยา <u>กิจกรรมเพิ่มเติม:</u> อาจพิจารณาจัดนิทรรศการจำลองเหตุการณ์การแสดงดนตรีของวงดนตรีนายบุญมีหินทร์ หัวหม่อมหาดเล็กราชสำนักรัชกาลที่ 5 ที่เดินทางมาแสดงดนตรีที่กรุงเบอร์ลินเมื่อ ค.ศ. 1900 โดยอาจทำในลักษณะเป็นหุ่นจำลองเหตุการณ์ดังกล่าว หรือทำคลิปวีดิทัศน์สั้น ๆ จำลองเหตุการณ์ดังกล่าวฉายในบริเวณที่จัดแสดงเครื่องดนตรี <u>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง:</u> มหาวิทยาลัยฮุมโบลท์ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยาแสดงความประสงค์ที่จะกระชับความร่วมมือด้านวิชาการกับหน่วยงานของไทย เช่น กรมศิลปากร และสถาบันการศึกษา เช่น วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นต้น การจัดแสดงเครื่องดนตรีไทยอาจเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการสร้างเครือข่ายและทำความรู้จักกันระหว่างหน่วยงานไทยและเยอรมัน เพื่อต่อยอดความร่วมมือระหว่างกันต่อไป
ไลพ์ซิก	ณ พิพิธภัณฑ์เครื่องดนตรี <u>วิธีดำเนินการ :</u> เหมือนเบอร์ลิน <u>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง:</u> การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	เมืองไลพ์ซิกยังเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม มีรากฐานทางดนตรีและศิลปะการแสดงทุกแขนง โดยปัจจุบันเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยการดนตรีและการละคร ผลิตศิลปินและบุคลากรสอนศิลปะเป็นจำนวนมาก จึงน่าจะเป็นโอกาสอันดีสำหรับไทยในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในกลุ่มเป้าหมายที่มีพื้นฐานความชื่นชอบวัฒนธรรมเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว และเป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่ยังมีการรับรู้เกี่ยวกับไทยน้อย

เมือง	สถานที่	เหตุผล
โครงการ: งานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน		
เบอร์ลิน	ณ Gärten der Welt วิธีการดำเนินการ: - จัดขบวนแห่ โดยอาจคัดสรรกลุ่มศิลปินร่วมสมัย เช่น คีตบวงลีปป์ เพื่อร่วมกันออกแบบรูปแบบขบวนแห่ที่ไม่ซ้ำซาก จำเจ แต่ยังอิงแนวความคิดการละเล่นผีตาโขน - การแสดงบนเวที อาจเน้นการใช้พื้นที่บนเวทีและขณะเดียวกัน ผู้แสดงลงมามีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมด้านล่างเวทีด้วย - จัดซุ้มกิจกรรมต่าง ๆ รอบเวทีกลาง เป็นซุ้มที่แสดงวิถีไทย ในลักษณะพิพิธภัณฑ์ชีวิตจำลองหมู่บ้านไทยและแสดงวิถีชีวิตแบบไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: ชุมชนชาวไทยในเบอร์ลินและเมืองใกล้เคียง สมาคมนักศึกษาไทยในเยอรมนี (ส.น.ท.ย.) บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัท Singha Corporation Co.,Ltd. บริษัทเยอรมันที่ทำธุรกิจ ใน ปทท เช่น TUI Lufthansa Mercedes Benz SIEMENS BMW และ B.Grimm	
โครงการ: สดสัปดาห์กับมิตรใหม่		
เดรสเดน	ณ จัดรัฐประจำเมืองเดรสเดน วิธีการดำเนินการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: เหมือนกับงานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน โดยอาจปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม	จัดในช่วงเวลาใกล้เคียงกับงานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน เพื่อเป็นการบริหารงบประมาณให้ได้ประโยชน์สูงสุด
โครงการ: Karneval der Kulturen		
เบอร์ลิน	วิธีการดำเนินการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: เหมือนกับงานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน โดยอาจปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม	จัดในช่วงเวลาใกล้เคียงกับงานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน เพื่อเป็นการบริหารงบประมาณให้ได้ประโยชน์สูงสุด

เมือง	สถานที่	เหตุผล
โครงการ: มุมไทย		
เบอร์ลิน	ณ ห้องสมุดกรุงเบอร์ลิน วิธีการดำเนินการ: 1.หารือกับห้องสมุดกรุงเบอร์ลินเพื่อสำรวจความต้องการและความคาดหวังของห้องสมุดเกี่ยวกับมุมไทย 2. ออกแบบรูปแบบมุมไทยร่วมกับห้องสมุดฯ 3. สำรวจและนำเสนอรายชื่อหนังสือ สื่อ และอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการจัดวางในมุมไทยเพื่อจัดทำมุมไทย <u>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง:</u> กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	ห้องสมุดกรุงเบอร์ลินทาบตามขอรับการสนับสนุนจาก สอท. ในการทำ “มุมไทย” ภายในห้องสมุดฯ ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสในการให้ข้อมูล ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับไทยในแง่มุมต่าง ๆ

4.3 บทสรุป

การทูตวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หลายเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ได้พิสูจน์ว่าการมีอำนาจทางทหารไม่ได้หมายความว่าจะเป็นผู้ชนะตลอดกาล เช่น สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นมหาอำนาจทางทหารในช่วงทศวรรษ 1950 ยังต้องพ่ายแพ้ในสงครามเวียดนาม และไม่สามารถป้องกันเหตุการณ์ 9/11 ได้ เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษใหม่ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็น “สุดยอดมหาอำนาจเดียว” ในขณะนั้น ในทางตรงข้ามกลับมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าเหตุการณ์ 9/11 เกิดขึ้นเพราะสหรัฐอเมริกา “ละเลย” “เพิกเฉย” และ “ลดทอน” ความสำคัญของการทูตวัฒนธรรม ขณะที่หลายประเทศจากทวีปเอเชีย เช่น จีน อินเดีย เกาหลี กลับให้ความสำคัญต่อการทูตวัฒนธรรมและก่อให้เกิดปรากฏการณ์ “เอเชียผงาด” ก้าวขึ้นสู่อำนาจทางเศรษฐกิจ ทำให้สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรปและอีกหลายประเทศต่างหันมาทบทวนและเร่งดำเนินนโยบายการทูตวัฒนธรรมของตน

ไทยใช้การทูตวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยความมุ่งหวังว่าการทูตวัฒนธรรมจะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของไทยในฐานะสมาชิกของประชาคมโลก และเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างเครือข่ายพันธมิตรและมีความแนบแน่นในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างและรักษาผลประโยชน์ของไทยในทุกมิติ อย่างไรก็ตาม การทูตวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ไทยจึงจำเป็นต้องดำเนินการการทูตวัฒนธรรมอย่างมียุทธศาสตร์ มีการวางแผนที่ชัดเจน เป็นระบบ อย่างต่อเนื่องและที่สำคัญต้องดำเนินไปอย่างมีความเข้าใจในกลุ่มเป้าหมาย และสามารถเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายด้วย เพื่อให้การทูตวัฒนธรรมของไทยดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบายต่างประเทศและเพื่อประโยชน์ของไทยในที่สุด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

พรสวรรค์ วัฒนางกูร. 150 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-เยอรมนี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

พรสวรรค์ วัฒนางกูร. Festschrift 150 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-เยอรมนี: อดีต-ปัจจุบัน-มุ่งสู่อนาคต. เล่มที่ 3, หนังสือรวมบทความ Festschrift 150 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-เยอรมนี: อดีต-ปัจจุบัน-มุ่งสู่อนาคต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

พรสวรรค์ วัฒนางกูร. มหัศจรรย์แห่งเยอรมนี: 60 ปีแห่งการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

พัทธยา เรือนแก้ว. หญิงไทยและชุมชนไทยวันนี้ในเยอรมนี. ม.ป.ท., 2557.

สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ. คำศัพท์-คำย่อทางการทูตและการต่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2552.

เอกสารราชการ

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ทำเนียบองค์กรสวัสดิการสังคมไทยในต่างประเทศพื้นที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.

กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ. 2560.

กระทรวงการต่างประเทศ. แผนยุทธศาสตร์ 4 ปี กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2558-2561.

สถานเอกอัครราชทูตฯ ณ กรุงเบอร์ลิน. โทรเลขที่ BLN 284/2560. ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2560.

สถานเอกอัครราชทูตฯ ณ กรุงเบอร์ลิน. โทรเลขที่ BLN 298/2560. ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2560.

สถานเอกอัครราชทูตฯ ณ กรุงเบอร์ลิน. โทรเลขที่ BLN 422/2560. ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2560.

สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (12 กันยายน 2557).

อัญชัญ เฮียร์ลิง และพัทธยา เรือนแก้ว. รายงานกิจกรรมชุมชนไทยในเยอรมนี. ณ งานไทย Bad Homburg 6-7 สิงหาคม 2544. เสนอต่อสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองแฟรงก์เฟิร์ต (กันยายน 2554).

เอกสารอื่น ๆ

พัทธยา เรือนแก้ว. ข้อเสนอจัดตั้งมูลนิธิราชไมตรี. ร่างเอกสารใช้สำหรับการประชุมหน่วยราชการไทย (ก.พ. 2551).

- ภีรนัย โชติกันตะ. การใช้มิติการทูตเชิงวัฒนธรรมในการเผยแพร่ภาพลักษณ์ของไทยในต่างประเทศ: กรณีศึกษาการจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส. รายงานการศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 กระทรวงการต่างประเทศ, 2555.
- รญาภรณ์ สุคนธ์ทรัพย์. การสร้างเอกภาพและประสิทธิผลให้กับการทูตวัฒนธรรมของประเทศไทย. รายงานการศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 1 กระทรวงการต่างประเทศ, 2552.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กรมยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ. ประเทศในยุโรป: เยอรมนี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.europetouch.in.th/main/> [23 กรกฎาคม 2560].
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.culture.go.th/culture_th/ewt_dl_link.php?nid=1648 [1 กรกฎาคม 2560].
- ฉันทนา จันทร์บรรจง. รายงานการวิจัยเรื่องบทบาททูตวัฒนธรรมต่างประเทศในประเทศไทยและแนวทางการดำเนินการทูตวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ. เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ [ออนไลน์]. 13 กันยายน พ.ศ. 2544. แหล่งที่มา: <http://research.culture.go.th/index.php/research/bk/item/14-2012-08-23-04-48-14.html> [15 เมษายน 2560].
- ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ. Brighter Berlin: อะไรที่เปลี่ยนจากประวัติศาสตร์ให้กลายเป็นเมืองหลวงแห่งการสร้างสรรค์. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา: <http://www.tcdc.or.th/creativethailand/article/CreativeCity/19566> [1 พฤษภาคม 2560].
- สถานเอกอัครราชทูตฯ ณ กรุงเบอร์ลิน. ความสัมพันธ์ทางการทูต. [ออนไลน์]. 2015. แหล่งที่มา: <http://thaiembassy.de/site/index.php/th/thai-german-relationship/2015-02-09-11-28-48/2015-03-10-18-29-05> [15 เมษายน 2560].
- สมาคมนักเรียนไทยในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในพระบรมราชูปถัมภ์. เกี่ยวกับสมาคม. [ออนไลน์]. 2016. แหล่งที่มา: <http://tsvd.org> [6 สิงหาคม 2560].
- Elledcoration Thailand. Life: Garden of the Mind. [ออนไลน์]. 2017. แหล่งที่มา: <http://www.elledcorationthailand.com/Life/garden-of-the-mind/> [3 สิงหาคม 2560].
- Thaiculturebuu. ความหมายของวัฒนธรรม. [ออนไลน์]. 2010. แหล่งที่มา: <http://thaiculturebuu.wordpress.com/2010/07/04/ความหมายของวัฒนธรรม/> [1 กรกฎาคม 2560].

ภาษาอังกฤษ

หนังสือ

Nye, Jr., Joseph S. Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York: Public Affairs Press, 2004.

Nye, Jr., Joseph S. The Future of Power. New York: Public Affairs Press, 2011.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Belz, Christopher, and Rüdiger Mandry. Air Transport in Germany: Mobility Report 2015. [Online]. 2016. Available from: https://www.dfs.de/dfs_homepage/en/Press/Publications/DFS_Mobilita%CC%88tsbericht_2015_broschure_UK_V4_druckversion.pdf [2017, July 23].

Berlin Tourismus & Kongress GmbH. Numbers + Facts. [Online]. Available from: <https://www.visitberlin.de/en/numbers-facts> [2017, July 15].

Bound, Kirsten, Rachel Briggs, John Holden, and Samuel Jones. Culture is a central component of international relations. It's time to unlock its full potential... [Online]. 2007. Available from: https://www.demos.co.uk/files/Cultural_diplomacy_-_web.pdf [2017, May 1].

Cummings, Milton C. Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey. [Online]. 2009. Available from: <http://www.americansforthearts.org/by-program/reports-and-data/legislation-policy/naappd/cultural-diplomacy-and-the-united-states-government-a-survey> [2017, May 1].

Dhiraj, Amarendra Bhushan. World's Top 25 Best Countries for Logistics Performance in 2016: Germany comes out on top again. CEOWORLD Magazine [Online]. 2016. Available from: <http://ceoworld.biz/2016/09/01/worlds-top-25-best-countries-logistics-performance-2016-germany-comes-top/> [2017, June 18].

Encyclopedia.com. Germany, Scandinavia, and Central Europe. [Online]. 2016. Available from: <http://www.encyclopedia.com/places/germany-scandinavia-and-central-europe/> [2017, July 21].

Institute for Cultural Diplomacy. What is Cultural Diplomacy? What is Soft Power?. [Online]. Available from: http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy [2017, April 15].

Internet live stats. Germany Internet Users. [Online]. Available from: <http://www.internetlivestats.com/internet-users/germany/> [2017, July 21].

Mark, Simon. A Greater Role for Cultural Diplomacy: Discussion papers in Diplomacy Nr. 114. [Online]. 2009. Available from: <https://www.clingendael.nl/publication/greater-role-cultural-diplomacy> [2017, May 1].

- Press and Information Office of the Federal State of Berlin. Berlin–A success story: Facts. Figures. Statistic.. [Online]. 2014 Available from: http://www.berlin.de/rbmskzl/assets/aktuelles/2014/oktober/140911_berlin_erfolgsgeschichte_2014_engl.pdf [2017, July 22].
- Schwab, Klaus. The Global Competitiveness Report 2016–2017. [Online]. 2016. Available from: <http://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1> [2017, July 15].
- Wikimedia Foundation, Inc., Berlin. [Online]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Berlin#Galleries_and_museums [2017, July 15].
- Wikimedia Foundation, Inc. Leipzig. [Online]. Available from: <https://en.wikipedia.org/wiki/Leipzig> [2017, August 6].
- Wikimedia Foundation, Inc. List of cities in the European Union by population within city limits. [Online]. 2017. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_cities_in_the_European_Union_by_population_within_city_limits [2017, July 15].
- World Facts Index. Facts about Germany. [Online]. Available from: <http://worldfacts.us/Germany.htm> [2017, July 22].

ภาษาเยอรมัน

หนังสือ

- Senatsverwaltung für Stadtentwicklung und Umwelt. Berlin Strategie: Stadtentwicklungskonzept Berlin 2030. Berlin: druckhaus köthen, 2015.

เอกสารอื่น ๆ

- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. [Online] 2014. Available from: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf> [2017, July 12].

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- Kumerloeve, Arnd D. Über 50 Jahre Deutsch–Thailändische Gesellschaft e.V. [Online] Available from: <http://www.dtg.eu/~Ue-ber-50-Jahre-DTG.htm> [2017, July 23].
- Landeshauptstadt Dresden. Ankünfte und Übernachtungen nach Jahren und Quartal. Zahlen für Dresden [Online]. Available from: https://www.dresden.de/media/pdf/statistik/Statistik_4504_Touri_2014_q4.pdf [2017, August 6].

Statistik Berlin Brandenburg. Tourismuszahlen. [Online]. Available from:

<http://www.statistik-berlin-brandenburg.de/webapi/jsf/tableView/tableView.xhtml> [2017, May 20].

Statistische Ämter des Bundes und der Länder. Kulturstatistiken: Kulturindikation auf einen Blick: Ein Ländervergleich. [Online]. 2008 Available from:

https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/BildungForschungKultur/Kultur/Kulturindikatoren1023018089004.pdf;jsessionid=D62F57F2EA8220F248BE5AEC4D3D48B1.cae4?__blob=publicationFile [2017, July 16].

Wikimedia Foundation, Inc. Berlin. [Online]. Available from:

<https://de.wikipedia.org/wiki/Berlin> [2017, July 1].

Wikimedia Foundation, Inc. Berliner Mauer. [Online]. Available from:

https://de.wikipedia.org/wiki/Berliner_Mauer [2017, July 21].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
ตารางงานเทศกาลประจำปีเมืองบาด ฮอมบวร์ก

เดือน	เทศกาล
มิถุนายน	เทศกาลบทกวีและวรรณกรรม
มิถุนายน (ทุก 2 ปี)	งานชมสวน
มิถุนายน/กรกฎาคม	เทศกาลฤดูร้อน
กรกฎาคม	เทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก
กันยายน	ราตรีแห่งการศึกษา
กันยายน (ทุก 2 ปี)	งานแสดงผลงานศิลปะของเหล่าศิลปินอาชีพและสมัครเล่น
ตุลาคม	ราตรีแห่งวัฒนธรรม
จัดช่วงฤดูใบไม้ร่วง (ทุก 2 ปี)	เทศกาลออร์แกนนาชาติ
ทุก 2 ปี แล้วแต่ช่วงเวลาที่เหมาะสม	งานรำลึกรัฐบุรุษของเมือง
ทุก 2 ปี แล้วแต่ช่วงเวลาที่เหมาะสม	งานแสดงประติมากรรมร่วมสมัย (Blickachsen)
ทุก 2 ปี แล้วแต่ช่วงเวลาที่เหมาะสม	งานแสดงดนตรี ณ พระราชวังเมืองบาด ฮอมบวร์ก
ทุก 2 ปี แล้วแต่ช่วงเวลาที่เหมาะสม	เทศกาลดนตรีแจ๊ส

ภาคผนวก ข.
ตารางงานเทศกาลประจำปีกรุงเบอร์ลิน

เดือน	เทศกาล
กุมภาพันธ์	เทศกาลภาพยนตร์ Berlinale (International Film Festival Berlin)
กุมภาพันธ์	เทศกาลเต้นรำเยาวชนนานาชาติ (Tanzolymp)
เมษายน/พฤษภาคม	สุดสัปดาห์แห่งการเปิดหอศิลป์แสดงผลงานศิลปะโดยศิลปินชาวเยอรมันและต่างชาติ
พฤษภาคม	วันพืชรักกันท์
มิถุนายน	Carnival of Cultures (Karneval der Kulturen)
มิถุนายน	งานเฉลิมฉลองฤดูร้อนประจำปี (Fête de la Musique)
กรกฎาคม	สัปดาห์แฟชั่น ณ กรุงเบอร์ลิน (Berlin Fashion Week)
กรกฎาคม	งานวันคริสต์เฟอร์สตรีทเดย์ (Christopher Street Day)
สิงหาคม	ราตรีแห่งพืชรักกันท์
กันยายน	เทศกาลวรรณกรรมนานาชาติ
กันยายน	เทศกาลศิลปะ ณ กรุงเบอร์ลิน
ตุลาคม	เทศกาลแห่งแสง-สี
พฤศจิกายน	วันแห่งวัฒนธรรมยิว

ภาคผนวก ค.
จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของเยอรมนี ค.ศ. 2006–2016

ค.ศ.	ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต	การเข้าถึงเมื่อเปรียบเทียบกับ จำนวนประชากรทั้งหมด (%)	จำนวนประชากร ทั้งหมด	เพิ่มขึ้น/ลดลง (%)
2006	58,489,940	72.2	81,055,904	+4.8
2007	60,770,253	75.2	80,854,515	+3.9
2008	62,919,407	78	80,665,906	+3.5
2009	63,610,551	79	80,519,685	+1.1
2010	65,956,952	82	80,435,307	+3.7
2011	65,361,125	81.3	80,424,665	-0.9
2012	66,273,592	82.3	80,477,952	+1.4
2013	67,812,285	84.2	80,565,861	+2.3
2014	69,509,013	86.2	80,646,262	+2.5
2015	70,569,048	87.5	80,688,545	+1.5
2016	71,016,605	88	80,682,351	+0.6

ภาคผนวก ง.

ตารางเปรียบเทียบจำนวนคนไทยกับจำนวนประชากรทั้งหมดในแต่ละรัฐของเยอรมนี

รัฐ	จำนวนประชากรทั้งหมด	จำนวนคนไทย	คิดเป็นร้อยละ % ของจำนวนประชากรทั้งหมด
บาเดน-วีร์เทมแบร์ก	10,879,618	9,890	0.09
บาเยิร์น	12,843,514	10,723	0.08
เบอร์ลิน	3,520,031	4,847	0.14
บรันเดนบวร์ก	2,484,826	649	0.03
เบรเมน	671,489	713	0.1
ฮัมบวร์ก	1,787,408	1,606	0.01
เฮสเซิน	6,176,172	6,562	0.1
เมคเลินบวร์ก-พอร์พอมเมิน	1,612,362	263	0.02
นีเดอร์ซัคเซิน	7,926,599	4,185	0.05
นอร์ทไรน์-เวสฟาเลน	17,865,516	10,881	0.06
ไรน์ลันด์-เฟลส์	4,052,803	4,290	0.1
ซาร์ลันด์	995,597	1,174	0.11
ซัคเซิน	4,084,851	671	0.02
ซัคเซิน-อัลฮัลท์	2,245,470	347	0.02
ชเลสวิค-โฮลชไตน์	2,858,714	1,472	0.05
ธือริงเกน	2,170,714	48	0.02

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลสถานะ ณ ค.ศ. 2015 มาคำนวณและจัดทำตารางเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตาม ตัวเลขที่คนไทยปรากฏในตารางเป็นตัวเลขทางการตามสำนักงานสถิติฯ มิได้รวมคนไทยที่พำนักในเยอรมนีอย่างผิดกฎหมาย

ภาคผนวก จ.

ทำเนียบองค์กรสวัสดิการสังคมไทยในต่างประเทศ พื้นที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
เฉพาะองค์กรสาขาวัฒนธรรม สันทนาการและกีฬา

รัฐ	ชื่อกลุ่ม
บาเยิร์น	กลุ่มแม่บ้านหัตถกรรมไทย เมืองเนิร์นแบร์ก
	สมาคมศิลปวัฒนธรรมไทยมิวนิค
	ชมรมดนตรีไทย วัดไทยมิวนิค
	สมาคมศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรมสยาม
	ชมรมโนรา มาราตี
	ชมรมดนตรีไทยในเยอรมนี
นอร์ทไรน์-เวสฟาเลน	กลุ่มนารีรำไทย
เบอร์ลิน	วัดพุทธวิหาร
	กลุ่มไทยสไมล์
	ชมรมฟุตบอลเยาวชนไทย-เบอร์ลิน
	สมาคมมวยไทยทรัพย์สิน
	โรงเรียนสวัสดิ์
	ชมรมดนตรีไทยมะลิ
	กลุ่มบ้านไม้รัฐโรย
	กลุ่มศิลปวัฒนธรรมไทย ลังกีวิทซ์
	กลุ่มภูไท
	โรงเรียนสยาม
บาเดน-วีร์เทมแบร์ก	สมาคมศิลปวัฒนธรรมไทย เฮเกา-โบเคนเซ
นีเดอร์ซัคเซิน	สมาคมเพื่อนไทย พาเดอร์บอน
	สภาวัฒนธรรมไทยในเยอรมนี

ที่มา: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์: ทำเนียบองค์กรสวัสดิการสังคมไทยในต่างประเทศพื้นที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งผู้ศึกษาได้รวบรวมเฉพาะองค์กรสาขาวัฒนธรรม สันทนาการและกีฬา

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางอรพินทร์ ลีลิตธรรม

ประวัติการศึกษา

- อักษรศาสตรบัณฑิต (สาขาภาษาเยอรมัน)
เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง เจริญทอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาภาษาเยอรมัน)
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Methodik und Didaktik Deutsch als Fremdsprache
Gasamthochschule Kassel สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2537	เจ้าหน้าที่การทูต 4 กองยุโรป 3 กรมยุโรป
พ.ศ. 2542	เลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูตฯ ณ กรุงมะนิลา
พ.ศ. 2544	เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูตฯ ณ กรุงมะนิลา
พ.ศ. 2546	เจ้าหน้าที่การทูต 6 กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้
พ.ศ. 2547	เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูตฯ ณ กรุงเบอร์ลิน
พ.ศ. 2551	นักการทูตชำนาญการ สำนักบริหารการคลัง
พ.ศ. 2553	นักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา) สำนักบริหารการคลัง
พ.ศ. 2557	นักการทูตชำนาญการพิเศษ สำนักบริหารการคลัง

ตำแหน่งปัจจุบัน

อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูตฯ ณ กรุงเบอร์ลิน